

ВІДОМОСТІ
про самооцінювання освітньої програми

Заклад вищої освіти	Сумський державний університет
Освітня програма	20749 економіка
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	051 Економіка

Відомості про самооцінювання є частиною акредитаційної справи, поданої до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти для акредитації зазначеної вище освітньої програми. Відповідальність за підготовку і зміст відомостей несе заклад вищої освіти, який подає програму на акредитацію.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID	ідентифікатор
ВСП	відокремлений структурний підрозділ
ЄДЕБО	Єдина державна електронна база з питань освіти
ЄКТС	Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система
ЗВО	заклад вищої освіти
ОП	освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про ЗВО (ВСП ЗВО)

Реєстраційний номер ЗВО у ЄДЕБО	168
Повна назва ЗВО	Сумський державний університет
Ідентифікаційний код ЗВО	05408289
ПІБ керівника ЗВО	Васильєв Анатолій Васильович
Посилання на офіційний веб-сайт ЗВО	www.sumdu.edu.ua

2. Посилання на інформацію про ЗВО (ВСП ЗВО) у Реєстрі суб'єктів освітньої діяльності ЄДЕБО

<https://registry.edbo.gov.ua/university/168>

3. Загальна інформація про ОП, яка подається на акредитацію

ID освітньої програми в ЄДЕБО	20749
Назва ОП	економіка
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Тип освітньої програми	Освітньо-наукова
Вступ на освітню програму здійснюється на основі ступеня (рівня)	Магістр (ОКР «спеціаліст»)
Термін навчання на освітній програмі	4 р.
Форми здобуття освіти на ОП	заочна, очна вечірня, очна денна
Структурний підрозділ (кафедра або інший підрозділ), відповідальний за реалізацію ОП	Кафедра економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту імені Олега Балацького СумДУ
Інші навчальні структурні підрозділи (кафедра або інші підрозділи), залучені до реалізації ОП	Кафедри: економічної кібернетики; психології, політології та соціокультурних технологій; іноземних мов; філософії; управління; маркетингу
Місце (адреса) провадження освітньої діяльності за ОП	м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2
Освітня програма передбачає присвоєння професійної кваліфікації	<i>не передбачає</i>
Професійна кваліфікація, яка присвоюється за ОП (за наявності)	<i>відсутня</i>
Мова (мови) викладання	Українська
ID гаранта ОП у ЄДЕБО	224562
ПІБ гаранта ОП	Кубатко Олександр Васильович
Посада гаранта ОП	доцент
Корпоративна електронна адреса гаранта ОП	okubatko@econ.sumdu.edu.ua
Контактний телефон гаранта ОП	+38(050)-858-48-54
Додатковий телефон гаранта ОП	+38(054)-233-22-23

4. Загальні відомості про ОП, історію її розроблення та впровадження

ОП «Економіка» реалізується за третім рівнем вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка. Її розробка обумовлена необхідністю підготовки фахівців, здатних розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері економіки, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики. Метою ОП є забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері економіки, які виявляють лідерські якості, здатні генерувати нові знання, саморозвиватися; володіють дослідницькими навичками високого рівня та інноваційними методами наукової і педагогічної діяльності, системним мисленням, мають достатні знання, навички і світогляд для управління розвитком соціально-економічних систем на основі гармонізації навчальної та дослідницької діяльності, генерації та трансферу знань в академічне і бізнес-середовище, активізації міжнародної діяльності.

Особливість ОП полягає в оптимальному поєднанні академічних і професійних вимог, орієнтована на формування у здобувачів компетентностей щодо розробки ефективних механізмів та інструментів для управління розвитком соціально-економічних систем.

Підґрунтям започаткування ОП стала науково-дослідна база НДІ економіки розвитку МОН та НАН, що функціонує на випусковій кафедрі, та здобутки наукової школи економіки розвитку систем та сталого інформаційного суспільства. Наявність спецрад СумДУ Д55.051.01, Д55.051.06 сприяє розвитку ОП. Підготовка аспірантів економічних спеціальностей в СумДУ триває з 1991 р., з 2016 р. - аспірантів за ОП «Економіка» спеціальності 051 Економіка. ОП розроблена на основі тимчасового стандарту СумДУ із залученням роботодавців з академічної та бізнес-спільноти: НТУУ «ХПІ», СНАУ та ТОВ «РОМАНОФ ЛТД», ТДВ «Будінмашсервіс» та ін. ОП немає аналогів в інших ЗВО Сумщини. При розробленні програми проведено бенчмаркінг з вітчизняними (КНУ ім. Т.Шевченка, ХНУ ім. Каразіна, ЛНУ ім. І. Франка, ОНУ ім. І.І. Мечникова) і закордонними (Вільний університет Брюсселю, Бельгія, Університет Меріленду, м. Коледж Парк, Меріленд, США) ЗВО; враховані принципи ЄКТС, Стандарти і рекомендації забезпечення якості в ЄПВО, рекомендації TUNING і експертів за результатами участі в міжнародних проєктах TEMPUS «Досягнення та регулювання балансу між освітніми програмами та кваліфікаційними рамками» та Erasmus+ «Система забезпечення якості освіти в Україні», вимоги до компетентностей, визначених роботодавцями.

У 2017-2018 рр. ОП оновлювалася з урахуванням потреб аспірантів та роботодавців. У 2019 р. програма модернізована у зв'язку зі зміною НРК та тимчасового стандарту СумДУ, впровадженням практико-орієнтованої підготовки з акцентом на розвиток «soft skills», визначених роботодавцями. Проєкт ОП на 2020 р. враховує вимоги нової стратегії розвитку СумДУ, запити здобувачів і роботодавців щодо вдосконалення методів навчання і викладання, врахування сучасних економічних викликів.

5. Інформація про контингент здобувачів вищої освіти на ОП станом на 1 жовтня поточного навчального року у розрізі форм здобуття освіти та набір на ОП (кількість здобувачів, зарахованих на навчання у відповідному навчальному році сумарно за усіма формами здобуття освіти)

Рік навчання	Навчальний рік, у якому відбувся набір здобувачів відповідного року навчання	Обсяг набору на ОП у відповідному навчальному році	Контингент студентів на відповідному році навчання станом на 1 жовтня поточного навчального року			У тому числі іноземців		
			ОД	ОВ	З	ОД	ОВ	З
1 курс	2019 - 2020	15	9	3	3	0	0	0
2 курс	2018 - 2019	13	7	5	1	0	0	0
3 курс	2017 - 2018	13	6	7	1	0	0	0
4 курс	2016 - 2017	9	4	0	0	0	0	0

Умовні позначення: ОД – очна денна; ОВ – очна вечірня; З – заочна; Дс – дистанційна; М – мережева; Дл – дуальна.

6. Інформація про інші ОП ЗВО за відповідною спеціальністю

Рівень вищої освіти	Інформація про освітні програми
початковий рівень (короткий цикл)	програми відсутні
перший (бакалаврський) рівень	8161 Економічна кібернетика 35033 Економіка і бізнес 22329 Економіка підприємства 16264 економіка і бізнес 6226 економіка і бізнес 18396 Бізнес аналітика 20165 економіка підприємства 38997 Економічна кібернетика та бізнес аналітика
другий (магістерський) рівень	7234 Економічна кібернетика 8019 Економіка довкілля і природних ресурсів 25243 Економіка та бізнес-інновації 32081 Економічна кібернетика 6281 економіка підприємства

третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень	20749 економіка 20750 економіка природокористування 20751 економічна теорія 20752 математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці 30471 Міжнародне бізнес-адміністрування та бізнес-аналітика
--	--

7. Інформація про площі приміщень ЗВО станом на момент подання відомостей про самоцінювання, кв. м.

	Загальна площа	Навчальна площа
Усі приміщення ЗВО	191574	36751
Власні приміщення ЗВО (на праві власності, господарського відання або оперативного управління)	191574	36751
Приміщення, які використовуються на іншому праві, аніж право власності, господарського відання або оперативного управління (оренда, безоплатне користування тощо)	0	0
Приміщення, здані в оренду	0	0

Примітка. Для ЗВО із ВСП інформація зазначається:

- щодо ОП, яка реалізується у базовому ЗВО – без урахування приміщень ВСП;
- щодо ОП, яка реалізується у ВСП – лише щодо приміщень даного ВСП.

8. Документи щодо ОП

Документ	Назва файла	Хеш файла
Освітня програма	20749_051_osvithnia_programa_Ph D_2019.pdf	PUhKFU6+yckKPVbGbfhtzJGxuColiqwNzZfbefRPqQY=
Навчальний план за ОП	20749_navch_plan_051_2019.pdf	2eoAoCLYAZL2GzEXQtXgpaRPzGMzfyujKxC7BF2bY5w =
Рецензії та відгуки роботодавців	20749_retsenziia_dymchenko_051.pdf	aHpmLPE+xMTb/BcuR8IZmpYZEtZRU9nXaWSwP6p/s d4=
Рецензії та відгуки роботодавців	20749_retsenziia_makarenko_051.pdf	wG+4g8Nu8LZLxAOSYLLDTqwWg4k29Nwxfl7fiCKpVP Y=

1. Проектування та цілі освітньої програми

Якими є цілі ОП? У чому полягають особливості (унікальність) цієї програми?

Цілі ОП – забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері економіки, які виявляють лідерські якості, здатні генерувати нові знання, саморозвиватися; володіють дослідницькими навичками високого рівня та інноваційними методами наукової і педагогічної діяльності, системним мисленням та мають достатні знання, навички і світогляд для управління розвитком соціально-економічних систем на основі гармонізації навчальної та дослідницької діяльності, генерації та трансферу знань в академічне і бізнес-середовище, активізації міжнародної діяльності.

Особливість ОП полягає в оптимальному поєднанні академічних і професійних вимог, орієнтована на формування у здобувачів компетентностей щодо розробки ефективних механізмів та інструментів для управління розвитком соціально-економічних систем. На спеціальності 051 Економіка також наявна ОНП “Міжнародне бізнес-адміністрування та бізнес-аналітика”, відмінність якої полягає у спрямованості на дослідження та розробку нових економіко-математичних методів й інструментів інтелектуального аналізу функціонування бізнесу, а також регулювання бізнес-середовища з урахуванням крос-національних економічних зв’язків.

Для проведення досліджень здобувачі можуть використовувати базу НДІ економіки розвитку МОН та НАН, що функціонує на випусковій кафедрі, та здобутки наукової школи економіки розвитку систем і сталого інформаційного суспільства (Л.Мельника), яка має суттєві напрацювання щодо управління системами різної природи та рівня організації.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні документи ЗВО, що цілі ОП відповідають місії та стратегії ЗВО

ОНП «Економіка» розроблена відповідно до місії та стратегії СумДУ, визначених Концептуальними засадами діяльності на 2010-2020 роки.

Основна стратегія СумДУ полягає у системній та масштабній модернізації навчальної та наукової складової, забезпеченні конкурентоспроможності у загальноєвропейському і світовому науково-освітньому просторі, що

було враховано при формуванні цілі та змісту ОНП. СумДУ виконує місію загальнодержавного значення та послідовно реалізує модель університету, який є активним учасником світового освітньо-наукового простору, що передбачає:

- гармонізацію навчальної та дослідницької діяльності (ОНП передбачає як навчання, так і дослідження, що, зокрема, відображено у ПРН4 та ПРН12);
- активну міжнародну діяльність (через міжнародну мобільність, представлення результатів власних досліджень здобувачів (ПРН8, ПРН10) та спільну роботу з іноземними фахівцями (ПРН9));
- генерацію та трансфер знань у бізнес, сектор державних послуг (ОНП передбачає можливість апробації результатів дослідження здобувачів на різних підприємствах та організаціях, та враховано у ПРН3, ПРН7).

Таким чином, ОП повністю корелювала з місією та стратегією ЗВО на момент розробки.

Оновлена мета ОП відповідає змінам у місії та стратегії ЗВО <https://tinyurl.com/s7kk25s>, що відбулися протягом останнього циклу стратегічного планування, визначених Стратегічним планом розвитку СумДУ на 2020-2026 роки. Мета ОП корелює з основними стратегічними цілями, стратегічними завданнями та заходами реалізації.

Опишіть, яким чином інтереси та пропозиції таких груп заінтересованих сторін (стейкхолдерів) були враховані під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП:

- здобувачі вищої освіти та випускники програми

Інтереси здобувачів враховуються наступним чином: передбачається досягнення мети програми – забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері економіки, які виявляють лідерські якості, здатні генерувати нові знання, саморозвиватися; володіють дослідницькими навичками високого рівня та інноваційними методами наукової і педагогічної діяльності, системним мисленням та мають достатні знання, навички і світогляд для управління розвитком соціально-економічних систем на основі гармонізації навчальної та дослідницької діяльності, генерації та трансферу знань в академічне і бізнес-середовище, активізації міжнародної діяльності.

Були проведені зустрічі з здобувачами вищої освіти за ОП, випускниками аспірантури (за спеціальностями 08.00.06 та 08.00.04) минулих років та потенційними абітурієнтами щодо змісту ОП та розглянуто їх пропозиції щодо відповідності ОП актуальним програмам інших ЗВО. Відповідно, програмні результати навчання відповідають таким вимогам та передбачають поглиблене опанування іноземної мови, методами критичного мислення, методами управління комплексними інноваційними науковими проектами, підходами до проектування рішень із забезпечення економічної безпеки.

Наразі аспіранти інституційно долучені до процесу перегляду та оновлення ОП як члени РПГ та при проведенні фокус-груп.

Здобувачі освіти є вільними у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії, що сприяє формуванню випускника, який володіє soft-skills.

- роботодавці

Інтереси роботодавців враховані шляхом підготовки фахівців, які володіють знаннями, уміннями і навичками, необхідними для здійснення професійної діяльності у сфері освіти, бізнесу та науки. З метою врахування вимог, що висуваються до випускників аспірантури, вивчається думка представників ринку праці, вони інституційно долучені до розробки, моніторингу та перегляду ОП, у т.ч. до визначення цілей і програмних результатів навчання.

У процесі розробки ОП з результатами дослідження РПГ щодо цілей навчання, компетентностей, необхідних для фахівців у сфері економіки, було ознайомлено потенційних роботодавців (кафедри ННІ ФЕМ ім. Олега Балацького та ННІ БТ “УАБС” СумДУ, представників НТУУ «ХПІ» та СНАУ, фахівців ТОВ «РОМАНОФ ЛТД», ТОВ «Амплі-Сенсор», ТОВ «Українафтозапчастини» з отриманням від них відгуків та рецензій. Роботодавцями також надавались пропозиції щодо змісту ОП в цілому та її окремих компонентів.

Процедура затвердження ОП та змін до неї передбачає обов'язкове рецензування представниками ринку праці: позитивними є рецензії на ОП 2016 р. П. Перерви (НТУУ “ХПІ”), С. Терещенко (СНАУ) та С. Романюк (ТОВ «РОМАНОФ ЛТД»).

Удосконалення ОП шляхом її моніторингу і перегляду здійснюється РПГ, до її складу входить представник ринку праці ФОП Горобченко Д.В.

Системну роботу щодо вдосконалення ОП з 2019 року проводить ЕРР зі спеціальності 051 «Економіка», що бере участь в перегляді ОП, її профілю, змісту освітніх компонентів для забезпечення відповідності вимогам ринку праці.

- академічна спільнота

Інтереси академічної спільноти враховані наступним чином: 1) академічної спільноти університету – через участь в обговоренні проблем та прийнятті відповідних рішень на засіданнях випускової кафедри, РПГ ОП та радах забезпечення якості Навчально-наукового інституту ФЕМ та СумДУ, академічну свободу у викладанні дисциплін, точність формулювання результатів та інших складових освітніх компонентів; 2) академічної спільноти загалом – через створення умов для співпраці з представниками інших закладів вищої освіти, наукових установ, а також комунікації з представниками інших академічних установ на конференціях, під час роботи над науковими темами та спільними науковими дослідженнями, через участь в академічній мобільності, тощо. Рецензентами ОП є представники академічної спільноти, зокрема, позитивною є рецензія на ОП 2016 року П. Перерви (НТУУ “ХПІ”) та С. Терещенко (СНАУ), а також на ОП 2019 р. О. Димченко (ХНУМГ ім. О.М. Бекетова).

- інші стейкхолдери

Інтереси інших стейкхолдерів, зокрема місцевих органів влади, враховано при оновленні ОНП Економіка на 2019 рік, з огляду на укладений 22.12.2017 р. Меморандум між СумДУ та Сумською міською радою щодо розроблення та впровадження в місті Сумах концепції «Smart City Суми». Зокрема, було скориговано ПРН7 ОНП та передбачено

вміння забезпечувати економічну безпеку соціально-економічних систем, що є важливим в умовах побудови сучасних місцевих громад на принципах «Smart City» та в умовах прискорення діджиталізації освітніх, наукових процесів та державного управління на місцевому рівні.

Продемонструйте, яким чином цілі та програмні результати навчання ОП відбивають тенденції розвитку спеціальності та ринку праці

Цілі і програмні результати навчання ОП «Економіка» відбивають тенденції розвитку спеціальності та ринку праці у сфері економіки, що дозволяють випускникові програми бути конкурентоспроможним завдяки отриманим компетентностям з розуміння сучасних трендів економічного розвитку, моделей функціонування і розвитку економічних систем, використання сучасних інноваційних підходів для оптимізації управлінських рішень. Випускник ОП є затребуваним у сфері освіти, науки та бізнесу й може працювати на посадах керівника, радника, наукового співробітника, викладача. На запит роботодавців він повинен бути спроможним генерувати нові ідеї, розробляти та управляти проектами, виявляти лідерські якості, здатним критично мислити та саморозвиватися, що відбито у цілях та програмних результатах навчання. Підготовка саме таких фахівців є метою цієї освітньої програми. В програмні результати закладене усвідомлення фахівцем комплексного підходу до проектування управлінських інноваційних та оптимізаційних рішень для забезпечення економічної безпеки і сталого розвитку, аналізу моделей функціонування та прогнозування розвитку економічних систем. Це дає можливість випускнику бути затребуваним на ринку праці, розвиватися самому та робити внесок у розвиток спеціальності.

Продемонструйте, яким чином під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП було враховано галузевий та регіональний контекст

ОМП враховує регіональний та галузевий контекст, оскільки компетентності та результати навчання за ОМП передбачають знання теоретичних, науково-методичних принципів та моделей функціонування і розвитку економічних систем на локальному, регіональному, національному та міжнародному рівнях (ПРН3). Крім того, укладення Меморандуму між СумДУ та Сумською міською радою щодо розроблення та впровадження в м. Суми концепції «Smart City Суми» обумовило коригування ПРН7 ОМП у контексті вміння забезпечувати економічну безпеку соціально-економічних систем, що є важливим в умовах побудови сучасних місцевих громад на принципах «Smart City» та в умовах прискорення діджиталізації освітніх, наукових процесів та державного управління на місцевому рівні.

Регіональна та галузева спрямованість наукових досліджень здобувачів також врахована у дисертаційних роботах аспірантів (національний рівень - В. Безрук та А. Максименко, регіональний рівень - К. Федченко та А. Аль-Вхлії, галузевий контекст - О. Кушнерьов) та в освітніх компонентах (ОК2, ОК7, ОК8).

Продемонструйте, яким чином під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП було враховано досвід аналогічних вітчизняних та іноземних програм

Під час формування цілей та ПРН ОП було враховано досвід університетів-лідерів України та закордонних ЗВО, що мають аналогічні ОП. Так, досвід КНУ імені Т. Шевченка та ХНУ ім. Каразіна, що займають 1-і та 3-і місця в консолідованому рейтингу ЗВО України, було використано при розробці ОК7 щодо забезпечення ПРН3-ПРН5, а саме застосування сучасного економіко-математичного апарату проведення досліджень. Досвід ЛНУ ім. Івана Франка (який є лідером західного регіону України) щодо наукометрії (наукометричні та бібліографічні показники вченого, індекс Гірша, тощо) враховано при формуванні ПРН10 в ОК6, проте суттєвою відмінністю ОМП у СумДУ є акцентування уваги на процесах рецензування публікацій у виданнях Scopus/WoS. Аналіз аналогічної ОП в ОНУ ім. І.І. Мечникова дав можливість врахувати застосування системного підходу при дослідженні економічних процесів та при підготовці пропозицій на фінансування міжнародних наукових проектів для формування ОК8 в частині забезпечення ПРН1-ПРН2, ПРН8.

Аналіз споріднених програм закордонних ЗВО дав можливість врахувати міжнародний досвід при розробці наступних освітніх компонентів: ОК7 в частині провадження бізнес-аналітики (враховано досвід Вільного університету Брюсселю, Бельгія, а саме силабусу MTH201G Mathematics for Business and Economics) та ОК8 - врахування трендів соціально-економічного розвитку (використано досвід Університету Меріленду (м. Коледж Парк, Меріленд, США), а саме силабусу ECON615 Development Economics I).

Продемонструйте, яким чином ОП дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти

Стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти відсутній.

Якщо стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти відсутній, поясніть, яким чином визначені ОП програмні результати навчання відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня?

З огляду на відсутність затвердженого стандарту вищої освіти у Сумському державному університеті було розроблено тимчасовий стандарт вищої освіти зі спеціальності 051 Економіка (ТСВОЕ) відповідно до Національної рамки кваліфікацій (НРК).

З метою забезпечення кореляції визначених компетентностей ОП з класифікацією компетентностей 9-го рівня НРК у процесі розроблення ОП використовувалась Матриця відповідності компетентностей та дескрипторів НРК, що є інформаційним додатком до ТСВОЕ. При їх підготовці враховані Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти <https://tinyurl.com/y7wzu059>.

Загальні та фахові компетентності, передбачені ОНП, відповідають ТСВОЕ та дескрипторам НРК. Загальні та фахові компетентності ОНП є повністю відповідними до компетентностей ТСВОЕ. Своєю чергою, загальні та спеціальні (фахові) компетентності ТСВОЕ відповідають дескрипторам НРК (таблиця 1 пояснювальної записки до ТСВОЕ). Відповідність програмних результатів ОП дескрипторам НРК:

Знання (ЗН1), які забезпечують концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань. Приклади відповідних ПРН з ОП: ПРН1, ПРН2.

Уміння (УМ1, УМ2, УМ3), які необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики, критичного аналізу, оцінки і синтезу нових та комплексних ідей; вміння започатковувати, планувати, реалізовувати та коригувати послідовний процес ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності, які реалізуються через наукову роботу аспірантів та їх методологічну підготовку під час аудиторних занять чи іншої освітньої діяльності. Приклади відповідних ПРН з ОП: ПРН3, ПРН4, ПРН5, ПРН6, ПРН7, ПРН8, ПРН10.

Комунікації (К1, К2), які стосуються наукових досліджень аспірантів, а саме здібності вільно спілкуватися з питань, що стосуються їх сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому, а також вміння використовувати академічну українську та іноземну мови у професійній діяльності та дослідженнях. Приклад ПРН з ОП: ПРН8, ПРН9, ПРН10.

Автономія та відповідальність (АВ1, АВ2), які, зокрема, дозволяють аспіранту, який завершив навчання за ОНП, демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, послідовну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності, а також здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення. Приклади відповідних ПРН з ОП: ПРН6, ПРН10, ПРН11, ПРН12.

2. Структура та зміст освітньої програми

Яким є обсяг ОП (у кредитах ЄКТС)?

60

Яким є обсяг освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС), спрямованих на формування компетентностей, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності)?

45

Який обсяг (у кредитах ЄКТС) відводиться на дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти?

15

Продемонструйте, що зміст ОП відповідає предметній області заявленої для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)?

ОНП розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту» і Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах). ОНП формується на компетентнісній основі з орієнтацією на результати навчання зі збалансуванням загальної (формування філософських, мовних компетентностей та універсальних навичок дослідника) і поглибленої фахової (здобуття глибинних знань із спеціальності) підготовки, забезпечення індивідуалізації навчання шляхом включення широкого переліку дисциплін вільного вибору для розвитку індивідуальних освітніх траєкторій.

Об'єктом вивчення та діяльності заявленої для ОП спеціальності є теорія, методологія наукового дослідження, феномени, явища і проблеми сучасних економічних процесів та явищ. Цілями навчання відповідно до Тимчасового стандарту СумДУ для спеціальності 051 Економіка є підготовка фахівців з економіки, здатних розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері економіки, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики. Загальну підготовку за ОП забезпечують освітні компоненти ОК1–ОК6. Їх фокус спрямовано на досягнення ПРН1–ПРН12. Професійну підготовку забезпечують ОК7–ОК9, фокус яких спрямовано на досягнення ПРН1–ПРН8, ПРН10–ПРН12. Загальні компетентності та ПРН1–ПРН12 забезпечуються компонентами ОК1–ОК9. Для підсилення рівня знань з мовної підготовки запроваджена обов'язкова дисципліна «Англійська мова академічного спрямування» (ОК5) та можливість вивчення іноземної мови як вибіркової дисципліни. Для забезпечення підготовки фахівців, здатних розв'язувати комплексні проблеми в галузі дослідницько-інноваційної діяльності у сфері економіки, в навчальний план введено дисципліну «Методологія та методи наукових досліджень», яка має як фундаментальну (формує ЗК1, ЗК4-ЗК5), так і фахові (ФК1–ФК4) складові. Загальні компетентності та соціальні навички формуються як при вивченні дисциплін загальної, так і професійної підготовки.

Зміст ОП відповідає теоретичному змісту предметної області, зокрема забезпечує формування у здобувачів освіти знань про теоретико-методологічні засади дослідження та навичок розв'язання актуальних завдань у сфері економіки, що створюють підґрунтя для розроблення і впровадження інноваційних рішень теоретичного та прикладного спрямування. ОП передбачає використання загальнонаукових та спеціальних методів, методик та технологій, застосування яких уможливило виконання оригінального наукового дослідження у сфері економіки, результати якого мають наукову новизну, теоретичну та практичну цінність. Інструментарій та обладнання за ОП – інформаційно-комунікаційні системи, пакети прикладних програм, прилади та обладнання, необхідні для

виконання наукових досліджень та забезпечення інноваційних технологій викладання в сфері економіки.

Яким чином здобувачам вищої освіти забезпечена можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії?

Проектування індивідуальної освітньої траєкторії підготовки здобувачів ступеня доктора філософії має на меті надання їм можливості: поглибленої підготовки за сферами, що визначають характер майбутньої професійної діяльності, освітньої підтримки в науковому дослідженні, сприяння розвитку їх особистим інтересам через:

- вільний індивідуальний вибір дисциплін, представлених у каталогах, в обсязі, що відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту»;
- можливість вибрати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, інших ОП (крім випадків, коли вивчення дисципліни передбачає обов'язкове опанування дисциплін-передумов);
- можливість вибору способу вивчення дисципліни – традиційна, змішана форма, он-лайн навчання;
- можливість індивідуального вибору тематики індивідуальних звітів, есе, індивідуальних дослідницьких проєктів з навчальних дисциплін, тематики дисертацій;
- можливість участі у програмах внутрішньої та міжнародної мобільності, в тому числі віртуальних академічних обмінів;
- можливість визнання результатів навчання за результатами вивчення масових он-лайн курсів;
- неформальну освіту шляхом участі у роботі творчих лабораторій, літніх / зимових шкіл.

Особливості реалізації способів формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами вищої освіти, розподіл функціональних обов'язків у сфері організаційної, інформаційної та консультативної підтримки викладені у відповідних локальних нормативних актах, розміщених на сайті СумДУ.

Яким чином здобувачі вищої освіти можуть реалізувати своє право на вибір навчальних дисциплін?

Сформована нормативна база для забезпечення права здобувачів на вільний вибір дисциплін: Положення про організацію освітнього процесу <https://tinyurl.com/uattv2r>; накази ректора «Про організацію викладання дисциплін вільного вибору» <https://tinyurl.com/ukt3wby>.

Заходи щодо забезпечення права здобувачів на вільний вибір дисциплін:

1. Підготовча робота, у т.ч. кожного навчального року у термін до 1 листопада:

- ознайомлення здобувачів (організаційні збори першокурсників) з особливостями освітнього процесу й структури навчальних планів у розрізі обов'язкових та вибіркових складових;
- інформування здобувачів про порядок, строки та особливості реєстрації для вивчення дисциплін вільного вибору. ВДА протягом 1-10 жовтня ознайомлює здобувачів з індивідуальним планом підготовки в аспірантурі, можливостями формування індивідуальної траєкторії, доводить до відома перелік обов'язкових та каталоги вибіркових дисциплін, процедури вибору, надає для заповнення здобувачам індивідуальний план підготовки.

2. Методична робота щодо формування/оновлення каталогів дисциплін вільного вибору:

- у термін до 31 жовтня кожного навчального року Ради із забезпечення якості вищої освіти інститутів (факультетів) подають пропозиції щодо формування каталогу дисциплін вільного вибору (загальної підготовки) аспірантів <https://tinyurl.com/yanls9s9>, зокрема, шляхом формування переліку дисциплін вільного вибору або блоків (майнорів), для подальшого їх затвердження на Раді з якості СумДУ. До формування каталогу долучаються органи студентського самоврядування (зокрема, НТСА) та роботодавці;

- у термін до 30 грудня кожного навчального року Рада із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти ННІ ФЕМ актуалізує перелік дисциплін вільного вибору циклу професійної підготовки з урахуванням результатів опитування здобувачів вищої освіти щодо організації вивчення дисциплін, результатів моніторингу ринку праці, якими виявлено невідповідність існуючих дисциплін його потребам тощо. Формування переліку відбувається з урахуванням уже затверджених тем аспірантів поточного року набору та пріоритетної тематики наукових досліджень їх потенційних керівників на майбутній рік;

3. Процедура реєстрації для вивчення певних вибіркових дисциплін здійснюється здобувачами шляхом подачі письмової заяви на ім'я завідувача ВДА протягом двох тижнів з дати їх зарахування. Заява зберігається у ВДА протягом усього терміну навчання студента. На підставі поданих заяв ВДА формує подання на розподіл академічних груп за обраними дисциплінами та подає до навчального відділу. За результатами вибору групи (потоки) формуються з урахуванням мінімальних та максимальних обмежень, встановлених каталогом вибіркових дисциплін. Протягом 1-го курсу аспірант за погодженням зі своїм науковим керівником може змінювати свій вибір дисциплін, на підставі чого вносяться зміни у його індивідуальний навчальний план. Забороняється змінювати вибір дисциплін, викладання яких передбачено у поточному навчальному році.

Опишіть, яким чином ОП та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності

Навчальний план ОНП «Економіка» передбачає здійснення практичної підготовки здобувачів з викладацької та професійної діяльності.

Практична підготовка з викладацької діяльності передбачена ОК9 «Педагогічна практика за професійним спрямуванням». Метою практики є набуття досвіду навчально-педагогічної та науково-методичної діяльності, розвиток професійних компетентностей щодо здійснення науково-педагогічної діяльності, закріплення та поглиблення теоретичних знань, набуття досвіду самостійної наукової роботи, опанування сучасними освітніми технологіями, особливостями професійної риторики.

Практична підготовка з професійної діяльності передбачена ОК7 «Економетрика і бізнес-аналітика» (передбачає виконання практико-орієнтованого завдання, спрямованого на створення економіко-математичної моделі, інтерпретацію результатів оцінки та здійснення на їх основі аналізу і прогнозу розвитку економічних систем та процесів) та ОК8 «Сучасні тренди економічного розвитку» (передбачає виконання індивідуального дослідницького

проекту з економічного обґрунтування перспективних стратегій розвитку підприємств, галузей, територіальних утворень або напрямів діяльності в умовах Промислових революцій).

Елементи практичної фахової підготовки мають ОК4 "Управління науковими проектами" (передбачає підготовку проектної заявки на фінансування наукових досліджень та її «краш-тестування») та ОК6 "Методика підготовки наукових праць" (аспіранти готують наукову статтю за IMRaD структурою).

Продемонструйте, що ОП дозволяє забезпечити набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills) упродовж періоду навчання, які відповідають цілям та результатам навчання ОП результатам навчання ОП

За результатами обговорення з роботодавцями та академічною спільнотою, вивчення вимог ринку праці, з урахуванням Рамкової програми ЄС щодо оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя, дослідження практики закордонних університетів (наприклад, <https://tinyurl.com/y94k2e75>) визначено, що випускник ОП має сформувати такі soft skills, необхідні для успішної професійної діяльності: здатність генерувати нові ідеї (креативність), опанування дослідницькими навичками високого рівня та здатність представляти власні результати досліджень, здатність до роботи в команді та лідерства під час реалізації досліджень, саморозвитку. Ці навички відбиті у компетентностях ЗК1-ЗК4, ФК3-ФК5 та у програмних результатах навчання ПРН1, ПРН3, ПРН8-ПРН9, ПРН10-ПРН11.

Навчання на ОП дозволяє здобути відповідні навички як через освітні компоненти, що формують основні загальні компетентності (ОК1-ОК6) так і опосередковано – через фахові освітні компоненти, зокрема ОК7-ОК9.

Розвитку «soft skills» сприяє використання таких методів навчання: проблемно-орієнтоване навчання та робота в групах (ОК2, ОК3, ОК5), проектна робота (ОК5, ОК9), навчання на основі запитів та наукові дискусії (ОК1, ОК7, ОК8). Освітні компоненти за ОП забезпечують заявлені соціальні навички, що полягають у оволодінні лідерськими якостями (ОК3, ОК4, ОК9), здатністю генерувати нові знання (ОК2, ОК6, ОК8), здатності до самонавчання та саморозвитку (ОК1-ОК8).

Яким чином зміст ОП ураховує вимоги відповідного професійного стандарту?

Професійний стандарт відсутній.

Який підхід використовує ЗВО для співвіднесення обсягу окремих освітніх компонентів ОП (у кредитах ЄКТС) із фактичним навантаженням здобувачів вищої освіти (включно із самостійною роботою)?

Загальні вимоги до організації СРС задекларовані в Положенні про організацію освітнього процесу <https://tinyurl.com/uattv2r> в СумДУ (підрозділ 6.3) та інших нормативних актах. Аналіз розподілу навчального навантаження за ОП «Економіка» в розрізі видів навчальної роботи складає: аудиторна робота – 570 год. (32 %), з них: 160 годин – у 1 семестрі, 210 годин у 2 семестрі, 104 години у 3 семестрі, 96 годин у 4 семестрі. СРС – 1230 год (68 %), з них: 350 годин – у 1 семестрі, 360 годин у 2 семестрі, 196 годин у 3 семестрі, 324 годин у 4 семестрі. Обсяг годин, відведених на СРС в межах окремої дисципліни, за ОП в середньому складає 67 %. Для підвищення ефективності засвоєння матеріалу, передбаченого для самостійного вивчення, використовуються відкриті електронні навчальні ресурси СумДУ <https://tinyurl.com/t4qvesq> електронний інституційний репозитарій університету <https://essuir.sumdu.edu.ua> та інші відкриті освітні ресурси. Для організації СРС за дисциплінами ОП передбачені консультації викладачів <https://tinyurl.com/ycdnzamr>.

Для з'ясування реального обсягу навантаження здобувачів на ОП використовуються результати обговорення ОП фокус-групами та висновки і рекомендації аспірантів-членів РПГ. Отримані результати дають змогу оцінити, які дисципліни аспіранти вважають перевантаженими, які, навпаки, недовантажені. На основі аналізу та узагальнення отриманих даних гарантом РПГ вносяться пропозиції щодо внесення змін до навчального навантаження на наступний навчальний рік.

Якщо за ОП здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти, продемонструйте, яким чином структура освітньої програми та навчальний план зумовлюються завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

За дуальною формою у класичному розумінні за ОП підготовка здобувачів наразі не здійснюється, проте СумДУ вживає заходів щодо її впровадження. За ОП реалізуються окремі елементи дуальної освіти, зокрема з можливістю оформленням індивідуального графіку навчання відповідно до Положення про порядок навчання студентів за індивідуальним графіком <https://tinyurl.com/qlx7ux7>. Так, аспіранти С. Федина та С. Миненко працюють на 0,5 ставки викладача-стажиста на кафедрі економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування та кафедрі економічної кібернетики.

Крім того, елементи дуальної освіти для здобувачів вищої освіти ОП «Економіка» реалізуються шляхом залучення до науково-дослідної або дослідно-експериментальної роботи випускової кафедри з виконанням посадових обов'язків згідно з трудовими договорами з відповідною оплатою праці. Зокрема, аспірант І. Торба був виконавцем НДР (№ ДР 0118U003578) у 2019 р., аспірант Л. Люльова - виконавцем НДР (№ ДР 0117U003932) у 2017-2020 рр. <https://tinyurl.com/y7kstp6a>. Таким чином, реалізація зазначених елементів дуальної освіти сприяє підвищенню якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти ОП «Економіка» відповідно до реальних вимог ринку праці.

Наведіть посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про правила прийому на навчання та вимоги до вступників ОП

<https://vstup.sumdu.edu.ua/vstup-do-aspirantury.html>

Поясніть, як правила прийому на навчання та вимоги до вступників ураховують особливості ОП?

Прийом здійснюється на основі здобутого ступеня магістра або рівня спеціаліста за відповідною або іншою спеціальністю.

Правилами прийому до СумДУ для вступу на ОП «Економіка» визначено складання двох іспитів – з іноземної мови (англійська, німецька чи французька на вибір вступника) та фахового іспиту зі спеціальності, які проводяться письмово з використанням тестових технологій.

Програмою фахового вступного іспиту зі спеціальності 051 Економіка визначено загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань та практичних навичок претендентів для вступу до аспірантури, а також компетентної здатності для проведення наукових досліджень з зазначеної спеціальності. Програма складена відповідно до ключових положень основних дисциплін спеціальності – «Економічна теорія», «Економіка підприємства», «Економіка природокористування», «Економіка розвитку», «Інвестування» та ін.

Завдання випробування з іноземної мови базуються на загальноєвропейських вимогах та критеріях, встановлених для рівнів B2 і B2+ та вважаються мінімально прийнятними для магістрів, які претендують на вступ на навчання для здобуття ступеня доктора філософії.

Правилами прийому також передбачені додаткові бали за успіхи у науковій діяльності вступника за відповідною спеціальністю (статті, патенти, перемоги у ВКСНР, олімпіадах).

Зазначені умови вступу до аспірантури дозволяють визначити рівень початкових компетентностей, необхідних для успішного проходження навчання за ОП «Економіка» за ступенем доктора філософії.

Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

Питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, зокрема під час академічної мобільності, регулюються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти <https://tinyurl.com/scksy8t> та Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ <https://tinyurl.com/r4yssp>. Доступність визнання результатів навчання реалізується через прозорі механізми процедури перезарахування освітніх компонент.

Відповідно до нормативної бази СумДУ, визнання результатів навчання та перезарахування освітніх компонент здійснюється на основі укладеного договору про навчання (стажування) за програмою академічної мобільності. Перезарахування результатів навчання здійснюється завідувачем відділу докторантури та аспірантури згідно з програмою академічної мобільності, затвердженою у встановленому порядку, відповідно до наданої академічної довідки або аналогічного документу, отриманого здобувачем вищої освіти в іншому ЗВО.

Поінформованість здобувачів про можливість визнання результатів навчання забезпечується наявністю відповідної нормативної бази у вільному доступі <https://tinyurl.com/s36505n> та ознайомленням з документами під час оформлення договору про навчання (стажування) за програмою академічної мобільності.

Переведення, поновлення здобувачів з інших ЗВО і визнання результатів навчання регламентуються Положенням про переведення, відрахування та поновлення здобувачів у СумДУ, затвердженим наказом від 28.12.19 №0950-I <https://tinyurl.com/t25x9ls>, наявним у відкритому доступі.

Опишіть на конкретних прикладах практику застосування вказаних правил на відповідній ОП (якщо такі були)?

У 2019 р. здобувач вищої освіти за ОП Ю. Срібранець брала участь в науковому стажуванні на базі Технічного університету м. Лодзь (Польща), результати навчання визнані при вивченні дисципліни «Методика підготовки наукових праць».

Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

Визнання результатів неформального навчання регламентується положенням про перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти СумДУ, отриманих у неформальній освіті <https://tinyurl.com/sq3auzb>.

Перезарахування здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження досягнення здобувачем результатів навчання, передбачених ОП, за якою він навчається.

Для перезарахування результатів здобувач подає до відділу докторантури та аспірантури освітню декларацію та документи, що підтверджують участь у заході неформальної освіти (свідоцтва, сертифікати, дипломи; опис заходу неформальної освіти тощо).

На підставі цього керівник групи забезпечення спеціальності, за якою навчається здобувач, формує комісію з атестації (не менш ніж з особи) під своїм головуванням з-поміж членів РПП ОП (з обов'язковим включенням до складу комісії гаранта) і групи забезпечення спеціальності. Вона визначає змістовну відповідність отриманих результатів неформального навчання та освітнього компонента ОП, за якою навчається здобувач, обсяг перезарахування, підсумкову оцінку.

Рішення комісії про перезарахування чи неперезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, затверджується завідувачем відділом докторантури та аспірантури.

Відповідна нормативна база є у вільному доступі на сайті СумДУ, інформація доводиться до здобувачів на вступних

лекціях у перший день навчання, а також через систему електронних особистих кабінетів.

Опишіть на конкретних прикладах практику застосування вказаних правил на відповідній ОП (якщо такі були)

Здобувачі ОНП «Економіка» є учасниками різних заходів неформальної освіти, що обумовлено проведенням як наукових досліджень, так і професійним розвитком. Наприклад, здобувач А. Баранов вивчав курс «Local Economic Development Planning», отримані результати навчання щодо забезпечення прогресивного (сталого) розвитку, розроблення і впровадження відповідних рішень на місцевому рівні Perezарховані при вивченні вибіркової дисципліни «Теорія самоорганізації економічних систем», також здобувач отримав сертифікат проектного менеджера «Prince2® Foundation Certificate in Project Management», на його підставі отримані результати навчання щодо вміння писати пропозиції на фінансування наукових досліджень, реєстрації і комерціалізації прав інтелектуальної власності; аналізу та обробки статистичних даних були Perezарховані при вивченні дисципліни «Управління науковими проектами». Результати навчання щодо оцінки еколого-економічних ресурсних конфліктів, отримані здобувачем Л. Люльовою під час вивчення курсу «Sustainable Development Goals: New Challenges and Perspectives» Центру соціологічних досліджень (Чорногорія), зараховані при вивченні дисципліни «Економічні конфлікти у глобальному середовищі».

4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Продемонструйте, яким чином форми та методи навчання і викладання на ОП сприяють досягненню програмних результатів навчання? Наведіть посилання на відповідні документи

Академічний персонал, відповідальний за запровадження ОНП «Економіка» та її компонентів, забезпечує узгодженість між програмними результатами навчання, методами навчання та викладання. При цьому дотримуються рекомендації Довідника користувача ЄКТС, відповідно до якого конструктивне узгодження результатів навчання, видів навчальної діяльності та оцінювання є обов'язковою вимогою до освітніх програм. Відповідність методів навчання й викладання результатам навчання за окремим освітнім компонентом та результатом навчання за ОП обґрунтовується у робочих програмах навчальних дисциплін, форма якої передбачає узгодження результатів навчання за дисципліною з програмними результатами навчання, методами навчання та викладання.

Навчання і викладання за ОП передбачає:

- інтерактивні та візуалізовані лекції (ОК1, ОК3, ОК8);
- застосування як традиційної системи методів і прийомів, так і інноваційних інтерактивних методик, зокрема: кейс-метод (ОК4, ОК7), сценарний аналіз (ОК4, ОК7), тренінги (ОК6), ділові ігри (ОК6, ОК8), навчання на основі запитів (ОК7, ОК8), наукові дискусії та дебати (ОК1, ОК4, ОК5, ОК8, ОК9), проектне навчання (ОК5, ОК6, ОК9). Акцент робиться на саморозвитку та самонавчанні (ОК1-ОК8), вмінні презентувати результати досліджень;
- за організаційними формами: електронне навчання в системі Google Classroom (ОК2, ОК3, ОК6), Google Meet (ОК6, ОК7), у форматі Youtube-каналу та Youtube-лекцій (ОК3, ОК8), технології електронного навчання MIX/OCW (LecturED) (ОК2, ОК7, ОК8).

Продемонструйте, яким чином форми і методи навчання і викладання відповідають вимогам студентоцентрованого підходу? Яким є рівень задоволеності здобувачів вищої освіти методами навчання і викладання відповідно до результатів опитувань?

Студентоцентроване навчання на ОНП передбачає: можливість формування індивідуальних освітніх траєкторій; застосування методів активного навчання; акцент на критичному й аналітичному навчанні і розумінні; розширення автономії здобувачів; рефлексивний підхід до процесів навчання й викладання. Втілення студентоцентрованого навчання передбачає: повагу й увагу до розмаїтості аспірантів, їх потреб, уможливлення гнучкі навчальні траєкторії за рахунок вибіркового дисциплін; застосування різних способів подачі матеріалу; гнучке використання педагогічних методів; регулярне оцінювання і коригування способів подачі матеріалу і педагогічних методів; заохочення почуття незалежності із забезпеченням належного наставництва і підтримки викладачем. Вибір методів навчання обумовлений необхідністю формування у здобувачів здатності самостійно і творчо застосовувати отримані навички і знання при вирішенні наукових і прикладних завдань.

Рівень задоволеності навчання вивчається через опитування <https://tinyurl.com/yc43vyfu>. Опитування у 2018 р. показало, що переважна більшість аспірантів вважають достатньою заплановану кількість навчальних курсів для формування загальних компетентностей. Позитивно оцінили програму близько 80 %, при цьому біля 20 % не змогли визначитись або не задоволені окремими аспектами програми. Проведене у 2020 р. опитування показало, що більше 97 % аспірантів вважають, що зміст ОНП відповідає їх науковим інтересам та забезпечує повноцінну підготовку до дослідницької діяльності.

Продемонструйте, яким чином забезпечується відповідність методів навчання і викладання на ОП принципам академічної свободи

Положення про організацію освітнього процесу <https://tinyurl.com/uattv2r> у СумДУ визначає основні види навчальних занять. Відповідно до нього, лектор не обмежується в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до здобувачів. Види навчальних занять, які застосовуються, повинні відображатись у навчальному плані та робочій навчальній програмі дисципліни. Тому, викладач може обирати найбільш доцільні

методи навчання задля якісного досягнення програмних результатів навчання. Методи навчання і викладання на ОП дозволяють реалізуватися принципам академічної свободи, передбачається їх варіативність, урахування свободи слова і творчості, що відповідає принципу академічної свободи викладача. Викладачі та аспіранти мають право на свободу обговорення, свободу обирати теми наукових досліджень і проводити їх своїми методами, свободу поширення і публікацій результатів досліджень, свободу участі в наукових заходах, професійних або представницьких академічних органах. Здобувачі є вільними у виборі тем індивідуальних завдань (ОК1-ОК4, ОК6-ОК8) та дисертацій. Реалізуючи певні методи навчання в освітньому процесі, викладачі сприяють вільним висловлюванням здобувачами своєї точки зору, ставлення до певних процесів та явищ. За наявності іншої точки зору, здобувач має аргументовано її довести. При вивченні дисциплін використовується методологічне розмаїття, плюралізм наукових концепцій, що сприяє формуванню у здобувача власних наукових поглядів.

Опишіть, яким чином і у які строки учасникам освітнього процесу надається інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів *

Відповідно до нормативної бази СумДУ здобувачам надається силабус, що містить основну інформацію про навчальну дисципліну. Основною метою силабусу є інформування здобувачів вищої освіти та / або абітурієнтів про цілі, зміст, результати навчання, методи викладання, навчання та оцінювання у межах навчальної дисципліни. Для формування у здобувача освіти достатнього та чіткого уявлення про цілі, зміст та очікувані результати навчання, порядок та критерії оцінювання, відбувається своєчасне інформування декількома шляхами. Здобувачі освіти можуть ознайомитись самостійно із силабусом навчальної дисципліни на сайті випускової кафедри <https://tinyurl.com/yc43vyfu>. У силабусах визначено програмні результати навчання, компетентності, методи навчання та методи і форми оцінювання здобувачів освіти. Також аспіранти мають змогу переглянути ОП у каталозі СумДУ <https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1233> з метою розуміння, який освітній компонент формує певний програмний результат. Кожен викладач під час першого заняття із окремого освітнього компоненту ознайомлює аспірантів з силабусом навчальної дисципліни.

Крім того, діють спеціалізовані електронні ресурси СумДУ, що містять навчально-методичні матеріали дисциплін, зокрема інституційний репозитарій <https://essuir.sumdu.edu.ua>, електронна бібліотека <https://tinyurl.com/umhbfr4>, системи OCW <https://ocw.sumdu.edu.ua> та MIX <https://mix.sumdu.edu.ua> тощо, які надають можливість доступу здобувачів вищої освіти до необхідної інформації.

Опишіть, яким чином відбувається поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП

Навчання на ОП поєднується з дослідженнями, що передбачено освітніми компонентами: ОК2 (через визначення аспірантами напрямку математичної формалізації економічних процесів, пов'язаних з темою дисертації), ОК4 (через практикум з формування ефективних проектних команд та запрошення на заняття практиків із НТСА та старт-ап центру СумДУ), ОК6 (через вивчення процесу рецензування та розгляду статей у видавництвах Springer та Inderscience Publishers (журнали із БД WoS та Scopus); а також аспіранти готуються до подання заявок на фінансування з урахуванням досвіду викладача, який є експертом МОН України у цій сфері).

Окремі частини виконаних досліджень викладачів набули практичного застосування в змісті освітніх компонент, зокрема в рамках ОК6 використано досвід та результати досліджень в межах проекту Модуль Жана Моне «Використання кращих практик ЄС для формування сестейнової економіки в Україні». За результатами вивчення цього курсу аспіранти готують наукові праці (статті, тези) за тематикою наукових досліджень кафедри або індивідуальною тематикою.

Реалізований випусковою кафедрою українсько-литовський проект «Розвиток інституціональної та економічної бази сталого розвитку та формування екологічної економіки на регіональному рівні» (2016-2017), де працювали 4 аспіранти ОП, став основою для оновлення змісту обов'язкових компонент ОК6 і ОК8, для яких передбачено виконання індивідуального дослідницького проекту за тематикою наукових досліджень здобувачів.

Навчання за ОП передбачає застосування дослідницьких методів (індивідуальної, групової дослідницької, проектної роботи); запровадження в межах ОК нових форм організації науково-дослідної діяльності (сценарний аналіз та навчання на основі запитів), спрямованих на розвиток наукового й критичного мислення; створення наукових груп здобувачів для підготовки спільних наукових проектів, написання наукових статей.

Формами поєднання навчання і досліджень здобувачів за ОП також є:

долучення до виконання НДР, у тому числі з оплатою праці (І.Торба, С.Федина, Л.Люльова, К.Онопрієнко, О.Пономаренко, С.Миненко) <https://tinyurl.com/y7kstp6a>;

можливість для здобувачів взяти участь у конкурсах НТСА СумДУ <https://tinyurl.com/vn7r3y2>;

виступи з результатами наукових досліджень на міжнародних і всеукраїнських наукових заходах;

написання наукових статей для публікації у фахових та міжнародних наукових виданнях;

залучення до грантової діяльності всеукраїнського і міжнародного рівнів.

Для проведення наукових досліджень здобувачі можуть використовувати науково-дослідну базу НДІ економіки розвитку СумДУ МОН та НАН України <https://tinyurl.com/yassszkp>, що функціонує на базі випускової кафедри, та здобутки наукової школи економіки розвитку систем та сталого інформаційного суспільства (Л. Мельника). Це дозволяє підвищити якість підготовки фахівців з ОП та відкриває можливості аспірантам для наукової роботи.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, яким чином викладачі оновлюють зміст навчальних дисциплін на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

У СумДУ сформовані вимоги щодо укладання РП навчальної дисципліни <https://tinyurl.com/uhwb97k> з її щорічним оновленням з урахуванням результатів перегляду ОП щодо відповідності тенденціям змін у галузі, побажань та зауважень здобувачів та інших стейкхолдерів. Перегляд РП здійснюється за ініціативою РПГ, стейкхолдерів або за ініціативою кафедр.

ОНП «Економіка» належить до галузі соціально-гуманітарних наук, яка динамічно розвивається з регулярним оновленням інструментарію аналізу, підходів до аналізу причинно-наслідкових зв'язків. Важливим є врахування сучасних трендів, тенденцій та змін в умовах інтернаціоналізації економічних процесів, оцінювання їх впливу на національну економіку, формування стратегії сталого розвитку та з огляду на принципи економічної безпеки. Тому виникає задача періодичного оновлення змісту освітніх компонентів з урахуванням вищезазначених тенденцій, і викладачі проводять системну роботу щодо оновлення змісту освітніх компонентів, особливо у частині вимог до наукових досліджень.

Оновлення змісту ОК забезпечується шляхом: урахування пропозицій стейкхолдерів; участі викладачів у міжнародних і вітчизняних наукових заходах, підвищення кваліфікації через стажування, в т.ч. у закордонних ЗВО. Результати напрацьовань викладачів узагальнені у наукових статтях, у т.ч. виданнях, що входять до БД Scopus та WoS, монографіях, посібниках, що надалі використовуються для оновлення змісту ОК, тематики індивідуальних завдань. Приклади оновлення змісту ОК у 2019р.:

До ОК6 додано тему 11 з метою навчити аспірантів користуватися сучасними системами ідентифікації дослідників та вчених.

Реалізований у 2016-2017 рр. випусковою кафедрою українсько-литовський проєкт став основою для модернізації ОК7 та ОК8: в ОК7 додано вивчення способів створення економетричних моделей за допомогою пакетів прикладних програм Eviews, Statistica (при виконанні розрахункового завдання); в ОК8 передбачено виконання індивідуального дослідницького проєкту. Останній передбачений і в ОК6.

Зміст освітньої компоненти ОК2 у 2019 році було змінено у частині, що стосується вміння проводити пошук, систематизацію, оброблення та вибір методу аналізу інформації за допомогою Vosviewer та Google trends при вивченні теми 2.

Викладачі також систематично оновлюють курси з точки зору методів викладання, навчання, матеріалів для підготовки, засобів навчання.

До ОК4 введено додаткові розділи, що стосуються формування здатності аспірантів управляти науковими проєктами та писати пропозиції із залученням працівників НТСА та старт-ап центру СумДУ), а також виконання творчих завдань у формі створення проєктної заявки.

Оновлення інформаційного та навчально-методичного забезпечення бази ОП дозволило оновити зміст практичних робіт з ОК6, а саме додалася можливість перевірки унікальності робіт (написання наукової праці в IMRAD-структурі) через Strikeplagiarism.com (офіційний доступ із домену СумДУ). Граматика англійських текстів та їх унікальність з 2019 року перевіряється через сервіс Grammarly.

Опишіть, яким чином навчання, викладання та наукові дослідження у межах ОП пов'язані із інтернаціоналізацією діяльності ЗВО

СумДУ розвивається як інноваційний університет з ідеологією дослідницького закладу. Він є лідером серед ЗВО України за національними і міжнародними рейтингами: 2-6 позиція за THE World University Rankings 2020, входить до QS World University Rankings. Освітньо-наукова діяльність за ОП узгоджена зі Стратегією інтернаціоналізації <https://tinyurl.com/ydxxg97j>.

Задіяні на ОП викладачі брали участь у міжнародній академічній мобільності для підвищення кваліфікації: проф. Л.Мельник (Массейський університет, Нова Зеландія, 2017-18; Бізнес-школа м.Сідней, Австралія, 2018-19), доц. О.Маценко (Вища технічна школа, Польща, 2019); проф. О.Кузьменко (Варшавський університет, Ягелонський університет, Польща, 2017); доц. А.Бойко (Університет прикладних наук Дойче Бундесбанку, Німеччина, 2018; Університет м.Фоджа, Італія, 2018-19); доц. О.Люльов (Університет Бат Спа, Великобританія, 2016; Університет екології та управління, Польща, 2017).

Викладачі та здобувачі мають змогу стажуватися за кордоном: здобувач Ю.Срібранець (м.Рогов, Польща, 2019); проф. Л.Мельник (м.Сідней, Австралія, 2019-20), проф. І.Сотник (м.Коледж-парк, США, 2019-20).

Професор С.Леонов викладав у Перуджинському університеті, Італія, 2017. На базовій для ОП кафедрі працює іноземний викладач Л.Генс <https://tinyurl.com/y822n8g2>.

Викладачам і здобувачам надається доступ до міжнародних інформаційних ресурсів, світових наукових здобутків (провідних періодичних видань та БД) за ОП <https://tinyurl.com/y7u6r4w4j> в локальній мережі СумДУ та віддалено.

5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Опишіть, яким чином форми контрольних заходів у межах навчальних дисциплін ОП дозволяють перевірити досягнення програмних результатів навчання?

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти визначена Положенням про організацію освітнього процесу <https://tinyurl.com/uattv2r>. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів у межах освітніх компонентів ОП «Економіка» є чіткими, зрозумілими, надають можливість встановити досягнення здобувачем результатів навчання та своєчасно доводяться до аспірантів. Форми контрольних заходів із навчальних дисциплін визначено в освітній програмі, навчальному плані, робочій програмі, силабусі навчальної дисципліни. Форми контрольних заходів у межах навчальних дисциплін дозволяють перевірити досягнення програмних результатів навчання, адже при укладанні робочих навчальних програм їх зміст узгоджується з результатами дисципліни та результатами навчання. Чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів і критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти забезпечуються: ґрунтовним підходом кафедр до їх планування і формулювання; обов'язковим узгодженням результатів навчання, видів навчальної діяльності та оцінювання; наскрізною роз'яснювальною роботою зі здобувачами, в тому числі щодо технологій контрольних заходів, графіку та граничних дат контрольних заходів тощо.

Яким чином забезпечуються чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти?

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Форми контрольних заходів і критерії оцінювання здобувачів у межах освітніх компонентів ОП є чіткими, зрозумілими, надають можливість встановити досягнення результатів навчання завдяки тому, що на етапі укладання робочих програм форми контрольних заходів мають відповідати результатам дисциплін, скорельованим з програмними результатами навчання. У межах навчальних дисциплін робочими програмами для визначення рівня засвоєння навчального матеріалу може використовуватись: вхідний контроль, поточний контроль (оцінювання роботи на практичних заняттях, контроль за виконанням індивідуальних творчих і дослідницьких завдань (проектів), експрес-тестування, презентації, есе), підсумковий контроль у формі письмового екзамену або заліку, відстрочений (контроль залишкових знань, умінь та інших програмних результатів навчання) контроль. Відстрочений контроль є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освіти. Результати відстроченого контролю не враховуються під час оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти з освітнього компонента. Реалізація основних завдань контролю знань аспірантів досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів оцінювання і контролю, що передбачають перевірку розуміння програмного матеріалу навчальної дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних результатів навчання після опанування навчальної дисципліни.

Яким чином і у які строки інформація про форми контрольних заходів та критеріїв оцінювання доводяться до здобувачів вищої освіти?

Інформація про форми контрольних заходів та критеріїв оцінювання оновлюється щорічно на початку навчального року та надається здобувачам вищої освіти у розрізі дисциплін на сайті випускової кафедри <https://tinyurl.com/yanls9s9>, а також на першому занятті з дисципліни викладач надає здобувачам вищої освіти силабус з переліком контрольних заходів та критеріями їх оцінювання.

Окрім того, керівництво випускової кафедри регулярно проводить фокус-групи з аспірантами різних років навчання та обговорює питання оцінювання на засіданнях роботи РППГ. Так, на засіданні РППГ (13.11.2018 р., протокол №9) аспіранткою Л. Люльовою були озвучені зауваження щодо несвоєчасності доведення здобувачам критеріїв оцінювання з дисциплін, переліку контрольних заходів та критеріїв їх оцінювання, а також чіткості дотримання критеріїв окремими викладачами. За результатами засідання РППГ та обговорення зі здобувачами на фокус-групі було прийнято рішення акцентувати увагу окремих викладачів на необхідності своєчасного інформування аспірантів про контрольні заходи, порядок їх оцінювання та чітке дотримання викладачами вимог силабусів дисциплін.

Яким чином форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)?

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» за третім рівнем вищої освіти відсутній. Форми атестації здобувачів вищої освіти за ОП «Економіка» відповідають вимогам Тимчасового стандарту вищої освіти СумДУ, яким передбачено проведення атестації шляхом публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації. Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану.

Яким документом ЗВО регулюється процедура проведення контрольних заходів? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

Процедура проведення контрольних заходів регулюється окремими розділами Положення про організацію освітнього процесу <https://tinyurl.com/r4yssspt> та регламентує проведення вхідного, поточного, відстроченого (контроль залишкових знань, умінь та інших програмних результатів навчання) та підсумкового контролю. Процедури контрольних заходів за окремими освітніми компонентами містяться у робочих програмах навчальних дисциплін, розробка яких виконується відповідно до Методичної інструкції: Загальні вимоги до структури, змісту та оформлення робочої програми навчальної дисципліни <https://tinyurl.com/uhwb97k>, силабуси навчальних дисциплін визначають правила проведення контрольних заходів, яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми. Вони є доступними для всіх учасників освітнього процесу на сайті випускової кафедри. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів у межах окремої дисципліни визначаються і доводяться до відома здобувачів на першому занятті та оприлюднюються на сайті випускової кафедри.

Яким чином ці процедури забезпечують об'єктивність екзаменаторів? Якими є процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів? Наведіть приклади застосування відповідних процедур на ОП

Об'єктивність екзаменаторів забезпечується: рівними умовами для всіх здобувачів (тривалість контрольного заходу, його зміст і кількість завдань, механізм підрахунку результатів тощо), відкритістю інформації про умови проведення контрольних заходів та єдиними критеріями оцінювання. Встановлені єдині правила перездачі контрольних заходів, оскарження результатів атестації. Об'єктивність викладачів при проведенні екзаменів забезпечується проведенням виключно письмових екзаменів або, за потреби, тестових процедур.

Основною процедурою запобігання конфлікту інтересів відповідно до наказу ректора «Про заходи щодо запобігання корупції» <https://tinyurl.com/tngj3vl> є усунення від прийняття рішень та вчинення дій в умовах реального конфлікту інтересів. На ОП «Економіка» не було випадків врегулювання конфлікту інтересів. Проте, з метою їх запобігання роботи здобувачів зберігаються протягом року після вивчення навчальної дисципліни.

Зазначені вище процедури сприяють усуненню конфлікту інтересів та забезпечують об'єктивність екзаменаторів.

Яким чином процедури ЗВО урегулюють порядок повторного проходження контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП

Можливість та процедури повторного проходження контрольних заходів визначаються силабусом дисципліни. Правила перескладання підсумкового контролю у разі отримання незадовільної оцінки регламентується Положенням про організацію освітнього процесу <https://tinyurl.com/uattv2g> та передбачають можливість дворазового перескладання – перший раз викладачу, другий раз - комісії. Цей порядок передбачає стандартні етапи: ознайомлення з графіком перескладань, отримання індивідуального екзаменаційного листка, перескладання за стандартними процедурами.

На основі цих правил формуються критерії оцінювання та відповідні процедури за дисциплінами ОП «Економіка», які визначаються робочими програмами та силабусами дисциплін.

Яким чином процедури ЗВО урегулюють порядок оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП

Порядок оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів встановлюється п. 7.7 Положення про організацію освітнього процесу <https://tinyurl.com/r4ysst> та передбачає наступну процедуру: апеляція може подаватися здобувачем у разі непогодження з оцінкою семестрової атестації; апеляція подається особисто здобувачем на ім'я завідувача відділу докторантури та аспірантури; за фактом заяви створюється комісія за головування завідувача відділу докторантури та аспірантури, члени якої вивчають обставини скарги та визначають, чи були порушення при проведенні атестації. Апеляція розглядається апеляційною комісією не пізніше наступного робочого дня після її подання. Висновки апеляційної комісії оформлюються відповідним протоколом. Результати розгляду апеляції доводяться до відома здобувача. У разі встановлення порушень, що вплинули на результати оцінювання, оцінка може змінюватись за рішенням апеляційної комісії.

На ОП «Економіка» не було випадків оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів.

Які документи ЗВО містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності?

Відповідним рішенням <https://tinyurl.com/uml7kcu> Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ визначено основні заходи системної роботи із завершення розробки та подальшої імплементації університетської системи забезпечення академічної доброчесності в освітню і наукову діяльність. На виконання цього рішення нормативна база університету <https://tinyurl.com/wlhcgur> наразі включає комплекс документів, які присвячені розбудові університетської системи забезпечення академічної доброчесності (розділ 2 основної нормативної бази системи управління якістю діяльності СумДУ). Політика та стандарти дотримання академічної доброчесності визначені Кодексом академічної доброчесності, процедури дотримання академічної доброчесності – Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин <https://tinyurl.com/vlblwh9>, Методичною інструкцією щодо перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень <https://tinyurl.com/vnb35kh>, наказами ректора «Щодо створення університетської Комісії з етики та управлінням конфліктами», «Про підписання декларацій про дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу». Для організації системної роботи з напрямку академічної доброчесності в університеті створено Групу сприяння академічній доброчесності, діяльність якої регламентується відповідним Положенням.

Які технологічні рішення використовуються на ОП як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності?

Керівники дисертаційних робіт здійснюють моніторинг дотримання академічної доброчесності здобувачами впродовж усього періоду навчання та підготовки дисертаційної роботи. Дисертації здобувачів вищої освіти на етапі подання роботи до захисту перевіряються спеціалізованими вченими радами. Перевірка робіт на наявність ознак академічного плагіату обов'язково передуює усім іншим процедурам розгляду, алгоритм перевірки визначається п. 5 Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин <https://tinyurl.com/vlblwh9>. Університетом укладено договори з компаніями ТОВ «Антиплагіат» та «Plagiat.pl» на використання систем «Unicheck» та «StrikePlagiarism» для перевірок дисертаційних та наукових робіт. Для перевірки інших видів навчальних робіт можуть бути використані програмні продукти, які знаходяться у відкритому доступі. Унікальність англійських текстів з 2019 року перевіряється через сервіс Grammarly.

Технічним адміністратором та координатором використання систем «Unicheck» та «StrikePlagiarism» в університеті виступає бібліотека. Адміністратор створює облікові записи операторів системи та розподіляє права на перевірку робіт. Технологічна складова перевірки навчальних і дисертаційних робіт на наявність текстових запозичень визначена відповідною Методичною інструкцією <https://tinyurl.com/vnb35kh>. Банк дисертаційних робіт формується в університетському репозитарії <http://essuir.sumdu.edu.ua/>.

Яким чином ЗВО популяризує академічну доброчесність серед здобувачів вищої освіти ОП?

Викликом у сфері академічної доброчесності під час реалізації ОП є недостатня поінформованість здобувачів вищої освіти про види порушень академічної доброчесності та заходи боротьби з ними. Університет долає ці виклики комплексом популяризаційних заходів з промоції принципів академічної доброчесності та переваг чесного навчання. Підвищення конкурентоспроможності випускника на ринку праці можливе лише за умови надання освітніх послуг та набуття компетенцій із дотриманням принципів академічної доброчесності, без створення умов для отримання неконкурентних переваг здобувачами при навчанні. Це є основною мотивацією здобувача вищої освіти до доброчесного навчання. Інструменти впровадження принципів дотримання академічної доброчесності у освітню діяльність СумДУ несуть просвітницьку функцію. Серед основних інструментів слід виділити: - інформаційно-консультативне супроводження здобувачів (зокрема, через веб-сайт «Академічна доброчесність»

<https://integrity.sumdu.edu.ua/uk/>);

- лекції відомих випускників, роботодавців, експертів з тематики переваг чесного навчання, цикли тренінгів для всіх учасників освітнього процесу в рамках всеукраїнських та міжнародних проєктів з академічної доброчесності, грантових програм тощо (наприклад, <https://tinyurl.com/y9zs4j4b>);
- розміщення в СумДУ матеріалів, присвячених популяризації принципів доброчесності серед здобувачів (банери, інфографіка тощо);
- запровадження курсу ОК2 та ОК6 у навчальному плані підготовки аспірантів.

Яким чином ЗВО реагує на порушення академічної доброчесності? Наведіть приклади відповідних ситуацій щодо здобувачів вищої освіти відповідної ОП

Перелік основних порушень доброчесності визначений Кодексом академічної доброчесності <https://tinyurl.com/ukoq7bo>. Виявлення фактів порушення академічної доброчесності здобувачами здійснюється викладачами та керівниками. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності покладається на здобувачів та співробітників університету. Рішення щодо виду академічної відповідальності за порушення доброчесності може прийматись зазначеними особами, комісіями з академічної доброчесності та/або університетською Комісією з етики та управлінням конфліктами. Реакція на порушення академічної доброчесності унормована в Положенні про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин <https://tinyurl.com/vlblwh9> та Методичною інструкцією щодо перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень <https://tinyurl.com/vnb35kh>. Серед видів відповідальності здобувачів за порушення доброчесності можна виділити:

- зниження результатів оцінювання,
- повторне виконання окремого розділу (розділів) або всієї роботи;
- призначення додаткових контрольних заходів (індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо).

На ОП були окремі випадки порушення академічної доброчесності. Наприклад, під час складання аспірантами іспиту з дисципліни «Філософія науки» був встановлений факт списування. Для протидії такому правопорушенню аспіранту було змінено екзаменаційне завдання та попереджено про те, що при повторенні правопорушення будуть застосовані санкції у вигляді перескладання іспиту.

6. Людські ресурси

Яким чином під час конкурсного добору викладачів ОП забезпечується необхідний рівень їх професіоналізму?

Порядок проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників СумДУ та укладання з ними трудових договорів (контрактів) передбачає встановлення додаткових вимог до претендентів. При проведенні конкурсного відбору претенденти подають Інформаційну довідку щодо відповідності професійно-кваліфікаційним вимогам, наукової та професійної активності претендента на заміщення посади професорсько-викладацького складу за затвердженим шаблоном, яка дає змогу всебічно оцінити професійну та академічну кваліфікацію. Показники, визначені довідкою є підставою для визначення терміну контракту науково-педагогічного працівника.

Для проведення конкурсного відбору наказом ректора створюється центральна конкурсна комісія, до складу якої входять проректори, діяльність яких пов'язана з освітнім або науковим процесом, директори інститутів, декани факультетів, керівники підрозділів, що забезпечують організацію освітнього процесу та підвищення кваліфікації викладачів, голова представницького органу профспілок та органу студентського самоврядування. Конкурсний відбір проводиться на засадах відкритості, гласності, законності, рівності прав членів конкурсної комісії, колегіальності, незалежності, об'єктивності та обґрунтованості та об'єктивності прийняття рішень, а також неупередженого ставлення до кандидатів. Прозорість проведення конкурсного відбору забезпечується формалізацією вимог до претендентів та регламентацією самого процесу.

Опишіть, із посиланням на конкретні приклади, яким чином ЗВО залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

Форми залучення роботодавців до освітнього процесу за ОНП: <https://tinyurl.com/yaktz8jl>. Роботодавці, які мають авторитет у Сумському регіоні, залучаються до проведення аудиторних занять, гостьових лекцій, семінарів, тренінгів, круглих столів, презентацій, а саме представники ТОВ «Технологія», MindK.com, ПрАТ СК «ПЗУ Україна» та ін. У рамках реалізації освітнього процесу налагоджена тісна співпраця з С. Романюк, к.е.н., доц. (фінансовим директором ТОВ «РОМАНОФ ЛТД»); І. Карпичевим (заст. нач. планово-економічного управління АТ «Сумське НВО»); В. Лепушинським, к.е.н. (заст. нач. відділу монетарної політики і економічного аналізу НБУ), які залучаються до профорієнтаційних заходів, заходів сприяння кар'єрі, організації стажувань педагогічних та науково-педагогічних кадрів на виробництві. Зокрема, викладачі випускової кафедри А. Євдокимов та М. Харченко пройшли виробниче стажування на АТ «Сумське НВО» у 2019 р.

Науково-виробничий потенціал роботодавців використовується для розробки програм і проведення наукових досліджень аспірантів і викладачів, спільного виконання НДР <https://tinyurl.com/y7kstp6a>. Зокрема, викладач О. Маценко брав участь у розробленні прогнозів соціально-економічного розвитку міст і районів Сумської області спільно з органами місцевого самоврядування (2018-2019 рр.).

Роботодавці обов'язково залучаються до рецензування та перегляду ОНП, а також при визначенні тематики наукових робіт аспірантів, що спрощує їх адаптацію до умов професійної діяльності.

Опишіть, із посиланням на конкретні приклади, яким чином ЗВО залучає до аудиторних занять на ОП професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

Фахівці-практики, експерти галузі та представники роботодавців залучаються до проведення аудиторних занять у базовому ЗВО, під час яких вони разом із викладачами демонструють вирішення практичних завдань і кейсів, пов'язаних безпосередньо із бізнес-діяльністю компаній та академічних установ. Таким чином, здобувачі вищої освіти отримують практичні знання, а кафедра – зворотній зв'язок від роботодавця стосовно сучасних вимог та тенденцій ринку праці в економіці та освітній галузі.

Професіонали-практики залучаються до проведення гостьових лекцій, практичних занять, майстер-класів, тренінгів. Наприклад, іноземні професори регулярно проводять гостьові лекції для здобувачів <https://tinyurl.com/y7q9c6ej>; фахівець у сфері ІТ К. Завражний провів практичний семінар з впровадження ІТ у сучасну освіту <https://tinyurl.com/retrpumb>; аудитор-підприємець Н. Мельник провела тренінг з оподаткування підприємств <https://tinyurl.com/ujkflxl>; таргетолог А. Дериколенко провела майстер-клас <https://tinyurl.com/sag7uam>; О. Нестеров (власник компанії MindK.com) провів бізнес-зустріч зі здобувачами вищої освіти <https://tinyurl.com/tyz7y9t>; підприємець В. Мельник провів гостьову лекцію з підприємницької діяльності <https://tinyurl.com/va9lz7u>; HR-директор АТ «Технологія» А. Моїсеєнко провела тренінг із можливостей працевлаштування в компанії для здобувачів вищої освіти <https://tinyurl.com/sxzkhev>. Бельгійський професор Л. Генс увійшов до штату випускової кафедри <https://tinyurl.com/y822n8g2>.

Опишіть, яким чином ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів ОП? Наведіть конкретні приклади такого сприяння

Стимулювання професійного розвитку викладачів в СумДУ забезпечується урахуванням сертифікатів професійної майстерності, виданих міжнародними центрами сертифікації, підвищення кваліфікації міжнародного рівня у рейтингу структурних підрозділів <https://tinyurl.com/t6523vz>. Наявність практичного досвіду роботи на підприємствах і в організаціях за відповідним профілем враховується при визначенні терміну контракту, а також рейтингу викладачів <https://tinyurl.com/wmggmvj> в конкурсі «Кращі науково-педагогічні працівники». Крім цього, Центр розвитку кадрового потенціалу навчального закладу <http://crkp.sumdu.edu.ua/uk/> організовує навчання викладачів на програмах «Сучасні ІТ-компетентності», «Інтенсивний курс англійської мови», «Культура українського професійного мовлення: граматики-стилістичний практикум», «Сучасні методи обробки статистичних даних», ін. Підвищення кваліфікації викладачів в ін. установах і організаціях зараховується в накопичувальній системі підвищення кваліфікації. Більшість викладачів мають сертифікати зі знання англійської мови (рівень B2), підвищили кваліфікацію: «Накопичувальна система» - В. Лук'янихін (2016); О. Кубатко (2018); О. Кузьменко (2019); «Активні методи навчання» - Н. Мальована (2017). Л. Мельник, О. Кубатко мають сертифікати стажування в рамках Jean Monnet Module: "The challenges of energy efficiency: cooperation of Ukraine with the EU" (О. Кубатко, Полтава, 2019); "EU trade opportunities and challenges for Ukraine" (Л. Мельник, Суми, 2019).

Продемонструйте, що ЗВО стимулює розвиток викладацької майстерності

З метою активізації діяльності викладачів щодо забезпечення якості вищої освіти, поширення кращого досвіду у СумДУ запроваджено ряд конкурсів, у т.ч. конкурс педагогічних інновацій, «Інновації ІКТ для сучасної освіти ICT4EDU», «Кращі науково-педагогічні працівники», «Кращий викладач очима студентів» тощо. Конкурси передбачають не лише моральне стимулювання, але і відповідне матеріальне заохочення викладачів-переможців. Кращі викладачі залучаються до поширення свого позитивного досвіду та інноваційних напрацювань через систему підвищення кваліфікації.

Ряд показників, які характеризують якість навчально-наукової роботи, враховуються при визначенні рейтингу структурних підрозділів з відповідними мотиваційними механізмами стимулювання.

Також на основі двосторонніх договорів між СумДУ та іншими ЗВО викладачам надається можливість академічної мобільності, обміну досвідом викладання на різних заходах відповідно до профілю ОП. Зокрема, викладачі за ОП брали участь у міжнародній академічній мобільності з метою підвищення кваліфікації та міжнародних стажуваннях, що зазначено у п. 4.5. Крім того, С. Леонов (Португалія, Франція, Секретаріат Програми Балтійських університетів, 2017), Н. Мальована (ФРН, Центр освіти для дорослих VHS DVV International, 2019) взяли участь у програмах підвищення кваліфікації викладачів. У рамках грантів Ж.Моне прочитані лекції О. Кубатком (НУ «Острозька академія», 2017; ПолНТУ, 2016-2019; ХНЕУ, 2017, 2018) і Л. Мельником (ХНЕУ, ОНЕУ, 2015-2016).

7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Продемонструйте, яким чином фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення ОП забезпечують досягнення визначених ОП цілей та програмних результатів навчання?

Освітня діяльність за ОП забезпечується матеріально-технічною базою СумДУ, що відповідає ліцензійним вимогам. Заняття за ОП проводяться в аудиторіях з мультимедійним забезпеченням, комп'ютерних аудиторіях, оснащених ліцензованим програмним забезпеченням Microsoft, програмами EVIEWS, Vosviewer, Statistica.

Досягнення цілей ОП забезпечується коштами на субрахунок кафедр, що витрачаються на сплату необхідних видатків, матеріальне стимулювання, розвиток інфраструктури.

Інформаційні ресурси за ОП формуються відповідно до її профілю й сучасних тенденцій наукових досліджень, включають наукову, навчально-методичну літературу, періодичні видання «Економіка і прогнозування»,

«Економіст», «Journal of European Economy», «Механізм регулювання економіки», бази Scopus і WoS, тематичні бази <https://tinyurl.com/u7u6tw4j>. Всі ОК на 100% забезпечені свіжими навчальними і науковими виданнями та опціонально є можливість використання «класичних» видань.

Навчально-методичне забезпечення дає можливість досягати визначених ОП цілей і програмних результатів навчання завдяки його змістовій насиченості й постійному оновленню. Для дистанційного доступу до них використовуються сайт кафедри, програмні продукти Google, засоби електронного навчання (Umix, OCW, LecturED <https://elearning.sumdu.edu.ua/>).

Для проведення наукових досліджень здобувачі можуть використовувати науково-дослідну базу ННІ економіки розвитку СумДУ МОН і НАН України, що функціонує на базі випускової кафедри.

Продемонструйте, яким чином освітнє середовище, створене у ЗВО, дозволяє задовольнити потреби та інтереси здобувачів вищої освіти ОП? Які заходи вживаються ЗВО задля виявлення і врахування цих потреб та інтересів?

Формування якісного освітнього середовища в СумДУ передбачає:

визнання активної ролі здобувачів і спілкування на засадах партнерства. Для врахування інтересів аспірантів значна частина питань вирішується за участі НТСА, за допомогою опитувань <https://tinyurl.com/yc43vyfu>. Так, при опитуванні аспірантів ОП у 2020 р. щодо ефективності забезпечення обладнанням під час навчання і досліджень, отримано відповіді: 74,3% дали позитивну оцінку, 20% - в цілому задоволені підтримкою, 5,7% вказали на недоліки у підтримці. Ця інформація використовується для розвитку інфраструктури і підвищення якості сервісів. Зокрема, планується більш широке використання сервісу Grammarly;

орієнтацію на саморозвиток здобувачів. СумДУ надає у користування навчальну, спортивну, оздоровчу бази; стимулює і підтримує участь у дослідницькій діяльності, удосконаленні освітнього процесу, збільшується кількість аудиторій з креативним простором, створено стартап-центр СумДУ;

врахування індивідуальних особливостей здобувачів, у т.ч. створення умов для осіб з особливими потребами та соціально незахищених верств населення;

упровадження сучасних технологій дистанційного навчання;

належне фінансування розвитку інфраструктури.

Регулярно проводяться зустрічі керівництвом і викладачами ОП з аспірантами щодо умов навчання. Розклад занять формується на умовах пріоритетності інтересів аспірантів. Викладачі ОП забезпечують можливості постійного консультування аспірантів (у т.ч. дистанційно).

Опишіть, яким чином ЗВО забезпечує безпечність освітнього середовища для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти (включаючи психічне здоров'я)?

Безпечність освітнього середовища для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти забезпечується системою заходів щодо охорони праці, дотримання техніки безпеки, санітарних норм та правил, а також правил протипожежної безпеки.

Безпечність перебування на території СумДУ забезпечується також налагодженою системою охорони порядку.

Психологічна служба <https://tinyurl.com/rjcmw8> СумДУ надає безкоштовну підтримку здобувачам та викладачам університету.

Основним механізмом забезпечення психічного здоров'я цього є створення в університеті відповідної атмосфери, яка, серед іншого, визначена дотриманням Кодексу корпоративної культури СумДУ <https://tinyurl.com/ux5nju2e>.

Діє центр підтримки сім'ї «Студентський лелека» <https://tinyurl.com/ww4cmv9>, у якому є можливість знаходження дітей на час перебування батьків у стінах СумДУ. На базі центру батькам надається інформаційна, психологічна, соціально-педагогічна та юридична підтримка. Сторінка на сайті щодо соціального обличчя СумДУ <https://tinyurl.com/res7rnx>.

Проводяться регулярні та різноманітні заходи щодо пропаганди та розвитку здорового способу життя, як серед здобувачів, так і серед співробітників СумДУ.

Опишіть механізми освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти? Яким є рівень задоволеності здобувачів вищої освіти цією підтримкою відповідно до результатів опитувань?

Інформаційна підтримка реалізується через інтегроване середовище: АСУ «Університет», у т.ч. електронні особисті кабінети викладачів і здобувачів; системи електронного навчання Umix, OCW, LecturED, інформаційну бібліотечну систему; сайти інститутів/факультетів/кафедр; програмні продукти Google. Основну інформаційну підтримку здобувачів забезпечує сайт кафедри <https://tinyurl.com/wqn32fp> та сторінка у Facebook <https://tinyurl.com/ybma7mlx>, сайт відділу докторантури та аспірантури <https://tinyurl.com/ybnoxsof>, сайт СумДУ <https://tinyurl.com/tatcw2c>, персональні електронні кабінети <https://tinyurl.com/svm5bq3>. Методичні матеріали для аспірантів є у вільному доступі на сайті випускової кафедри, додатково викладачі забезпечують поширення навчальних матеріалів засобами електронного зв'язку. Здобувачі використовують можливості індивідуального та групового, дистанційного консультування з викладачами у зручний час. Проводиться регулярне інформування здобувачів щодо додаткових освітніх та позаосвітніх можливостей.

Працевлаштування аспірантів та випускників забезпечується на рівні університету (діє відділ практики та інтеграційних зв'язків з замовниками кадрів) і навчального підрозділу (при кафедрі діє ЕРР, представники якої проводять зустрічі з аспірантами та надають пропозиції щодо стажування і працевлаштування, регулярно проводиться «Бізнес-школа», що дає можливість підвищувати практичну цінність програми та встановлювати взаємовідносини з потенційними роботодавцями). Аспіранти залучаються до оплачуваної роботи в університеті, в т.ч. у НДР та як викладачі. Діє стартап-центр СумДУ <https://tinyurl.com/sqebcv4>, на базі якого проводяться бізнес-ігри, пітчінги ініціатив, краштести аспірантських проєктів тощо, надається всебічна підтримка реалізації проєктів.

Аспіранти можуть отримати у персональне використання ліцензійні операційні системи та пакети прикладного програмного забезпечення у рамках пільгового академічного ліцензування <https://it.sumdu.edu.ua>.

Серед аспірантів, які проживають у гуртожитках, проводиться роз'яснювальна робота щодо можливості отримання субсидій: СумДУ організує зустрічі представників Департаменту соцзахисту населення міста з аспірантами і студентами. Діє університетська клініка <https://tinyurl.com/wqfd4dn> та позаміський СОЗ «Універ» <https://tinyurl.com/уху2go8a>.

З метою полегшення адаптації іноземних аспірантів і студентів розроблено мобільний додаток «Путівник іноземного студента СумДУ» <https://tinyurl.com/u5rr3ao>.

Опитування аспірантів ОП у 2020 р. щодо різних видів підтримки, поряд із загальною позитивною оцінкою, виявило окремі недоліки: 2,9% опитаних вказали на недоліки у доступі до наукометричних баз даних, доцільність посилення консультативної підтримки науковими керівниками. Результати опитування були обговорені на засіданнях фокус-груп і РПП; рекомендовано викладачам ОП ознайомлювати здобувачів з можливостями доступу до наукометричних баз даних та посилити консультаційну підтримку аспірантів їх науковими керівниками.

Яким чином ЗВО створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами? Наведіть посилання на конкретні приклади створення таких умов на ОП (якщо такі були)

СумДУ створює інклюзивне освітнє середовище <https://tinyurl.com/uszoto5> для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей. Для аспірантів, які не мають можливості відвідувати університет, створені умови для здобуття освіти он-лайн.

Інклюзивне навчання здобувачів з особливими освітніми потребами передбачає індивідуальне навчання у формі індивідуального графіка у загальних групах (Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у СумДУ <https://tinyurl.com/qlx7yx7>) або навчання в інклюзивних групах (Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти в СумДУ <https://tinyurl.com/rbxgprvg>). Усі навчальні корпуси та гуртожитки облаштовані пандусами, розпочата робота по встановленню підймальних платформ для людей з інвалідністю і табличок для аудиторій, надрукованих шрифтом Брайля, працюють психологічна служба, координаційний центр гуманітарної політики.

В університеті реалізується проєкт «Університет, дружній до сім'ї» <https://tinyurl.com/tdn4y2m>, метою якого є сприяння гендерній рівності, створення рівних можливостей в отриманні освіти матерями-здобувачками, зокрема шляхом надання можливості перебування дітей під професійним наглядом на час вирішення батьками питань в університеті. Здобувачі з особливими освітніми потребами за ОП «Економіка» на сьогодні не навчаються, проте наведена інформація свідчить про створення достатніх можливостей для реалізації такого права.

Яким чином у ЗВО визначено політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій (включаючи пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією)? Яким чином забезпечується їх доступність політики та процедур врегулювання для учасників освітнього процесу? Якою є практика їх застосування під час реалізації ОП?

В університеті діє Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин <https://tinyurl.com/rbz4hc5>, а також створена на постійній основі Комісія з етики (доброчесності) та управління конфліктами <https://tinyurl.com/усауclar>, якій надано повноваження щодо врегулювання взаємовідносин та конфліктів, що виникають при здійсненні освітньої, науково-педагогічної, наукової, науково-технічної діяльності між всіма категоріями співробітників університету, здобувачами вищої освіти та іншими особами.

Виявлення та вирішення конфліктних ситуацій регулюється у тому числі Кодексом корпоративної культури СумДУ <https://tinyurl.com/ух5nju2e>, Кодексом академічної доброчесності <https://tinyurl.com/t4rubk5>, наказом ректора «Про запобігання корупції» <https://tinyurl.com/sc3u498>, Положенням про організацію оцінювання здобувачами вищої освіти якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін <https://tinyurl.com/wr9tjn3>, Положенням про Комісію з профілактики правопорушень студентів <https://tinyurl.com/ух5scx8o> та іншими внутрішніми нормативними документами.

Крім зазначеного, в СумДУ на постійній основі у партнерстві та представництвом Фонду ім. Ф. Еберта функціонує гендерний ресурсний центр (<https://tinyurl.com/wllp5e8>), який з 2015 р. координатором Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти. Стратегічним завданням цього центру є проведення гендерного аудиту в університеті. Також в СумДУ працює психологічна служба, яка може надати кваліфіковану професійну допомогу усім, хто постраждав від домагань чи інших видів дискримінації. Іншим завданням психологічної служби є попередження конфліктних ситуацій та виявлення їх на ранніх стадіях.

Конфліктних ситуацій, у тому числі пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією, за ОП зафіксовано не було.

8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Яким документом ЗВО регулюються процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП? Наведіть посилання на цей документ, оприлюднений у відкритому доступі в мережі Інтернет

Політика та система забезпечення якості навчальної діяльності та вищої освіти <https://tinyurl.com/shfkuhv> СумДУ формують нормативну основу для процедур забезпечення якості ОП. Розробка, затвердження, моніторинг, перегляд ОП регулюються Положенням про освітні програми <https://tinyurl.com/ru3vvxk>, Методичною інструкцією «Загальні вимоги до структури, змісту та оформлення освітніх програм» <https://tinyurl.com/vdq6bly>.

Опишіть, яким чином та з якою періодичністю відбувається перегляд ОП? Які зміни були внесені до ОП за результатами останнього перегляду, чим вони були обґрунтовані?

Відповідно до нормативної бази та рекомендацій ради із забезпечення якості вищої освіти щорічно відбувається перегляд та, в разі потреби, оновлення/модернізація ОП.

ОП може оновлюватися в частині всіх її компонентів, крім цілей, програмних компетентностей та результатів навчання, передбачених стандартом і профілем ОП. Підставами для оновлення є: ініціатива та пропозиції РПГ та/або викладачів ОП; пропозиції здобувачів за ОП 051 Економіка або їх представницьких органів; висновки експертної ради роботодавців; рекомендації експертів за результатами участі в грантових проєктах; результати опитувань ключових стейкхолдерів; зміни ресурсних умов реалізації ОП. Результати оновлення відбиваються у відповідних структурних елементах ОП (навчальному плані, робочих програмах дисциплін, програмі практики, матеріалах аудиторних занять, тематиці дисертаційних робіт тощо).

Модернізація ОП передбачає значніші зміни в її змісті та умовах реалізації і може торкатися також цілей, програмних компетентностей та результатів навчання, передбачених стандартом і профілем ОП і здійснюється за: результатами зовнішньої та/або внутрішньої оцінки якості ОП; ініціативою керівництва університету/інституту в разі аналізу динаміки набору здобувачів; ініціативою гаранта ОП або РПГ ОП за відсутності набору абітурієнтів; ініціативи розробників або ключових стейкхолдерів для врахування змін, що відбулися в науковому фаховому полі, в яких реалізується ОП, а також змін ринку освітніх послуг або ринку праці. Модернізована ОП разом з обґрунтуванням внесених до неї змін, висновками експертної ради роботодавців та рецензіями проходить повторне затвердження у встановленому порядку.

У 2019 році: переглянуті програмні компетентності та результати навчання; змінено освітні компоненти: дисципліни «Менеджмент і маркетинг у поведінковій економіці» та «Фінансова економіка» виключені, оскільки їх зміст не відповідав оновленим компетентностям та результатам навчання; за рекомендаціями здобувачів для опанування здобувачами навичками роботи науково-педагогічних працівників та викладання фахових дисциплін з економіки введено педагогічну практику за професійним спрямуванням, додано дисципліну «Сучасні тренди економічного розвитку», що відповідає оновленим фаховим компетентностям та результатам навчання; проаналізовано результати навчання за освітніми компонентами і встановлено їх відповідність програмним компетентностям і результатам навчання; узгоджено методи навчання, викладання і оцінювання за освітніми компонентами результатам навчання та програмним компетентностям.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як здобувачі вищої освіти залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості, а їх позиція береться до уваги під час перегляду ОП

Аспіранти беруть участь у забезпеченні якості через членство в органах самоврядування, Раді якості СумДУ, Раді якості інституту, РПГ. Зворотний зв'язок з ними забезпечується через: опитування щодо якості організації освітньої діяльності, проведене в 2018 р. у рамках підготовки питання на Раду якості СумДУ «Про якість освітнього компонента при підготовці докторів філософії» <https://tinyurl.com/ujq4a5w>, за результатами прийнято рішення <https://tinyurl.com/uzxltpr3>. Результати доводяться до викладачів, наукових керівників, і є основою вдосконалення ОП. У квітні 2020 р. проведено опитування аспірантів щодо якості освітньої та наукової компонентів реалізації ОП. Організацію опитування здійснює Бюро моніторингу якості спільно з Лабораторією виміру якості з залученням студентського самоврядування. Аналіз результатів проводить Центр забезпечення якості. За його результатами враховуються пропозиції здобувачів щодо підвищення якості навчання, викладання, оцінювання дисциплін і наукового керівництва. Узагальнена статистика результатів опитування обговорюється на засіданнях РПГ, Ради якості СумДУ та Ради якості інституту. опитування за запитами з окремих питань, при моніторингу стану забезпечення якості підготовки фахівців та розвитку наукової діяльності.

участь у фокус-групах зі здобувачами для врахування їх пропозицій при вдосконаленні ОП.

участь у РПГ, до її складу в 2019 р. введено Л. Люльову, за пропозицією якої до ОП включено педагогічну практику за професійним спрямуванням.

Яким чином студентське самоврядування бере участь у процедурах внутрішнього забезпечення якості ОП

Студентське самоврядування бере участь у процедурах внутрішнього забезпечення якості ОП через членство у Раді забезпечення якості СумДУ та Раді із забезпечення якості ННІ ФЕМ ім. О. Балацького та опосередковано – через стимулювання здобувачів освіти до участі в опитуваннях.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як роботодавці безпосередньо або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості

В СумДУ реалізовано такі форми партнерства з роботодавцями у контексті процедур забезпечення якості: зовнішня експертиза ОП при її затвердженні і модернізації. Рецензенти ОП у 2019 р.: д.е.н., проф. О.Димченко (ХНУМГ ім. О.М.Бекетова), к.е.н. Ю.Макаренко (ТОВ «Будтрейдинг»);

участь у РПГ ОП роботодавців. К.е.н. Д. Горобченко (ФОП) запропонував запровадити дисципліну «Сучасні тренди економічного розвитку» (протокол №10, 2019), О. Некрутенко (ТОВ "Авіс-Украгро") запропонувала змінити основний фокус ОП 2020 р. із запровадженням компетентностей щодо розробки ефективних механізмів та інструментів управління розвитком соціально-економічних систем в умовах швидкозмінного, багатofункціонального середовища (протокол №12, 2020);

участь в ЕРР (наказ №200-І, 2019) представників топ-менеджменту провідних підприємств області, з яких 4 к.е.н. <https://tinyurl.com/ybx8v2jm>. Вони беруть участь у визначенні цілей ОП, програмних компетентностей і ПРН. Після затвердження ОП експерти здійснюють її перегляд для оцінки змістовності, удосконалення ОП та відповідності знань та вмінь здобувачів вимогам ринку праці. Рішення ЕРР є підставою для внесення змін у РП навчальних дисциплін та навчальні плани. У 2019р. ЕРР запропонувала оновити фахові компетентності та ПРН ОП щодо покращення фахової підготовки, запровадивши дисципліну “Сучасні тренди економічного розвитку”, що було враховано при модернізації ОП.

У СумДУ апробований механізм для опитування роботодавців. Пропозиції надаються через сторінку <https://tinyurl.com/yx3z3meh>.

Опишіть практику збирання та врахування інформації щодо кар’єрного шляху та траєкторій працевлаштування випускників ОП

Оскільки ОП проходить первинну акредитацію, то опитування планується реалізувати за результатами фактичного випуску здобувачів вищої освіти третього рівня.

Враховуючи, що аспірантура з економічних спеціальностей існує з 1991 року, на випусковій кафедрі ведеться системна робота з аналізу основних траєкторій працевлаштування випускників для визначення необхідних компетентностей і результатів навчання для успішного працевлаштування за фахом. Випускники аспірантури працюють як в закладах освіти, так і в бізнес-структурах, органах місцевого самоврядування <https://tinyurl.com/y7mguoj7>. Кафедра співпрацює з випускниками аспірантури різних років. Наприклад, випускники, які мають достатній практичний досвід, запрошуються для проведення практичних занять або для участі у роботі експертних рад роботодавців для вдосконалення ОП (Д. Горобченко, С. Романюк, О. Макарюк). Випускники також запрошуються на профорієнтаційні заходи для спілкування зі здобувачами вищої освіти.

Які недоліки в ОП та/або освітній діяльності з реалізації ОП були виявлені у ході здійснення процедур внутрішнього забезпечення якості за час її реалізації? Яким чином система забезпечення якості ЗВО відреагувала на ці недоліки?

У СумДУ реалізується комплексна ВСЗЯ відповідно до сформованої інституційної структури.

Здобувачі беруть участь у ВСЗЯ через опитування і фокус-групи, результати яких аналізуються директором інституту, завідувачем кафедри, викладачами та науковими керівниками, що дозволяє формувати комплекс заходів для покращення якості освітньої діяльності, впровадження нових освітніх компонентів, удосконалення викладання та наукового керівництва. Результати опитування обговорюються на засіданнях РПГ, Ради із забезпечення якості інституту та Ради забезпечення якості СумДУ. Зокрема, в опитуванні 2018 р. частина аспірантів відмітили складність пошуку викладача для отримання консультації. Для виправлення цього недоліку аспірантам було акцентовано увагу на тому, що викладачі здійснюють консультації за графіком, розміщеним на сайті кафедри, також гарантом ОП регулярно здійснюється контроль за його дотриманням. Опитування у 2020 р. виявило доцільність перегляду фахових вибіркового дисциплін для посилення формування професійних компетентностей, подальшого залучення аспірантів до міжнародної академічної спільноти. Членами РПГ відповідно до тем дисертацій здобувачів проаналізовано можливі дисципліни, що доцільно включити до каталогу вибіркового дисциплін. Науковими керівниками розглянуті та доведені до аспірантів можливості публікації результатів досліджень у міжнародних фахових журналах, участі у конференціях.

Для вдосконалення ВСЗЯ на рівні кафедр в СумДУ здійснюється щорічна перевірка їх діяльності за системою критеріїв та показників перевірки, розробленими Бюро моніторингу якості освіти та освітньої діяльності (БМ). Узагальнений за інститутом акт перевірки з зазначенням виявлених недоліків у діяльності кафедр, термінів їх усунення, рекомендацій щодо покращення діяльності надається БМ для подальшого врахування в покращенні ВСЗЯ навчальних підрозділів. Результати перевірок обговорюються на засіданні кафедр і Ради з якості ННІ ФЕМ ім. О.Балацького.

За результатами проведення перевірки кафедри ЕП та БА у поточному навчальному році (протокол Ради з якості ННІ ФЕМ ім. О.Балацького №2, 15.10.2019р.) виявлено наступні недоліки за ОП: рекомендовано систематизувати методичні комплекси дисциплін їх за циклами підготовки, семестрами навчання. Заходи, визначені за результатами перевірки, виконані у повному обсязі протягом встановленого терміну.

На рівні СумДУ 1 раз на 2 роки проводиться комплексна перевірка стану забезпечення якості підготовки фахівців і розвитку наукової діяльності інститутів/факультетів, її результати розглядаються і затверджуються на вченій раді СумДУ. Результати оцінювання освітньої та наукової діяльності ННІ ФЕМ ім.О.Балацького та заходи щодо їх покращення доступні за посиланням <https://tinyurl.com/y8yumbdj>. Також на Раді з якості СумДУ розглядалось питання “Про якість освітнього компонента при підготовці докторів філософії”. За результатами прийнято рішення <https://tinyurl.com/uzxltp3>

Продемонструйте, що результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти беруться до уваги під час удосконалення ОП. Яким чином зауваження та пропозиції з останньої акредитації та акредитації інших ОП були ураховані під час удосконалення цієї ОП?

Оскільки акредитація є первинною, результатів зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, що беруться до уваги під час удосконалення ОП, немає. За результатами попередніх акредитацій інших ОП кафедри (зокрема, магістерської ОПП “Бізнес-адміністрування” 23-25.01.2018р.) експертами було рекомендовано активізувати діяльність викладачів з публікації результатів їх наукових досліджень у виданнях, що входять до міжнародних науково-метричних баз даних. У 2018-2019 рр. кафедра підвищила публікаційну активність: у 2018 р. кількість статей викладачів у журналах, що входять до міжнародної науково-метричної бази даних Scopus, зросло на 34% (до рівня 2017 р.), у 2019 р. - на 39% (до рівня 2017 р.).

Опишіть, яким чином учасники академічної спільноти змістовно залучені до процедур внутрішнього забезпечення якості ОП?

Академічна спільнота є учасником внутрішньої системи забезпечення якості (ВСЗЯ) на рівні ОП як члени РПГ. На рівні ННІ ФЕМ імені Олега Балацького викладачі входять до складу Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

Для належного ВСЗЯ ОП відбувається безперервний професійний розвиток викладачів, що забезпечується:

1) системою підвищення кваліфікації;

2) комплексом наукових і методичних заходів різного рівня, зокрема:

-загальноуніверситетські семінари («Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ», «Викладач як ключовий стейкхолдер забезпечення якості освіти», «Зміни в системі ліцензування та акредитації як засіб забезпечення якості у вищій освіті», «Нова модель вибіркової складової навчальних планів для формування загальних компетентностей здобувачів вищої освіти», «Акредитація освітніх програм: нова парадигма» тощо);

-кафедральні наукові семінари з актуальних питань науки за участю викладачів та аспірантів

<https://tinyurl.com/ybvs7ndc>;

-кафедральні методичні семінари, метою яких є оптимізація структури та змісту навчальних дисциплін;

обговорення можливостей використання сучасних технологій у навчанні, пошук шляхів вдосконалення педагогічної майстерності; розвиток навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності.

Учасники академічної спільноти мають можливість впливати на внутрішнє забезпечення якості освіти шляхом участі у фокус-групах з питань забезпечення якості.

Опишіть розподіл відповідальності між різними структурними підрозділами ЗВО у контексті здійснення процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освіти

Внутрішня система забезпечення якості <https://tinyurl.com/tjmmsw6> (ВСЗЯ) СумДУ має п'ять інституційних рівнів:

1 рівень: здобувачі, які беруть участь у ВСЗЯ через опитування.

2 рівень: рівень розроблення, затвердження, моніторингу та перегляду ОП: РПГ на чолі з гарантом (керівник РПГ), групи забезпечення, випускові кафедри.

3 рівень: рівень Навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту імені Олега Балацького: Рада із забезпечення якості, що відповідає за розгляд, оновлення та вдосконалення ОП, що реалізуються в інституті.

4 та 5 рівні: загальноуніверситетські. 4 рівень включає спеціально створені підрозділи, до виключної компетенції яких відносяться процеси ВСЗЯ (Рада із забезпечення якості освітньої діяльності та Центр забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти); 5 рівень - органи загального управління, частина функцій яких пов'язана з процесами ВСЗЯ (Наглядова, Вчена ради та ректор).

У процесах, пов'язаних з функціонуванням ВСЗЯ, беруть участь органи студентського самоврядування. У ВСЗЯ також беруть участь загальноуніверситетські служби і відділи. Розподіл функціональних обов'язків, повноважень та прав усіх цих підрозділів викладений у відповідних локальних нормативних актах, <https://tinyurl.com/shfkuhv> розміщених на сайті СумДУ.

9. Прозорість і публічність

Якими документами ЗВО регулюється права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу? Яким чином забезпечується їх доступність для учасників освітнього процесу?

Права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу регулюється Положенням про організацію освітнього процесу <https://tinyurl.com/r4yssspt> в СумДУ; Кодексом академічної доброчесності <https://tinyurl.com/t4rubk5>, Кодексом корпоративної культури <https://tinyurl.com/yx5nju2e>, Статутом <https://tinyurl.com/src6mla> та іншими нормативними актами, які розміщені в розділі «Реєстр основної нормативної бази СумДУ» <https://normative.sumdu.edu.ua/> на сайті університету і є загальнодоступними. Основні нормативні акти доводяться до відома і докладно пояснюються аспірантам-першокурсникам на вступних лекціях у перший день навчання. Також в СумДУ для інформування здобувачів та співробітників про введення і дію, зміну, відміну нормативних актів тощо використовується система електронних особистих кабінетів.

Наведіть посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про оприлюднення на офіційному веб-сайті ЗВО відповідного проекту з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін (стейкхолдерів). Адреса веб-сторінки

<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1237>

Наведіть посилання на оприлюднену у відкритому доступі в мережі Інтернет інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти)

<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1233>

10. Навчання через дослідження

Продемонструйте, що зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів)

Зміст, обсяг та складові ОП відповідають порядку підготовки докторів філософії (постанова КМУ від 23.03.16 №261) і формують всі передбачені компетентності.

Наукові інтереси аспірантів забезпечені ОК7-9, які закладають базу для набуття фахових компетентностей. Подальша індивідуалізація досліджень здійснюється за рахунок вибіркового фахового складових ВБ1 і ВБ2, які орієнтовані на інтереси аспірантів і враховують здобутки наукової школи економіки розвитку систем та сталого інформаційного суспільства Л.Мельника. Здобувач має можливість вибору дисциплін з інших рівнів та ОП не з каталогу.

Дисципліна ОК1 загальнонаукового (філософського) блоку забезпечує розуміння теоретичних засад наукового пошуку, галузевої структури, онтології, епістемології, методології досліджень.

Дисципліни ОК2-ОК4, ОК6 блоку універсальних навичок забезпечують повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності, зокрема вміння організовувати і проводити навчальні заняття, писати грантові заявки, тощо.

Для проведення економічних наукових досліджень аспірантів передбачено використання інформаційних сучасних систем в рамках ОК2 (VOSviewer), ОК6 (Grammarly, Strikeplagiarism), ОК7 (Eviews, Statistica).

ОК5 мовного блоку спрямована на формування вмінь презентувати та викладати результати досліджень іноземною мовою письмово та усно.

Проведене у поточному році опитування аспірантів свідчить, що практично усі респонденти вважають, що зміст ОНП відповідає їх науковим інтересам.

Опишіть, яким чином зміст освітньо-наукової програми забезпечує повноцінну підготовку здобувачів вищої освіти до дослідницької діяльності за спеціальністю та/або галуззю

Цикли дисциплін загальної та професійної підготовки за ОП містять обов'язкові і вибіркові компоненти, що формують навички дослідницької діяльності з урахуванням специфіки економічного наукового дослідження. Для набуття таких навичок за ОК6 та ОК8 передбачено виконання індивідуального дослідницького проекту: аспіранти готують наукову статтю за IMRaD структурою (ОК6), проводять обґрунтування перспективних стратегій розвитку підприємств, галузей, територіальних утворень (ОК8). За ОК7 передбачено виконання практико-орієнтованого завдання щодо створення економіко-математичної моделі за напрямом наукових досліджень аспіранта. Загальний обсяг кредитів ОК6-ОК8 становить 14 кредитів ЄКТС, що є достатнім для формування базових дослідницьких навичок у здобувачів та забезпечення відповідних ПРН: ОК6 формує ПРН9; ОК7 - ПРН3-ПРН6, ПРН9; ОК8 - ПРН3-ПРН4. Крім того, ОК1 формує ПРН11; ОК2 - ПРН3-ПРН6; ОК4 - ПРН5-ПРН6, ПРН9; ОК5 - ПРН2, ПРН10. Аспіранти вчать розуміти тексти академічного та професійного змісту; брати участь у розширених дискусіях та дебатах на професійні теми; робити чіткі структуровані повідомлення та презентації; продукувати логічно структуровані академічні тексти. Поглиблюють відповідну дослідницьку підготовку аспірантів дисципліни вільного вибору (ВБ2), які аспірант обирає, виходячи із напрямку свого наукового дослідження. За результатами опитування у 2020р. більше ніж 97% аспірантів вважають, що зміст ОНП забезпечує повноцінну підготовку до дослідницької діяльності.

Опишіть, яким чином зміст освітньо-наукової програми забезпечує повноцінну підготовку здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

Підготовку здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності у СумДУ за спеціальністю 051 Економіка забезпечують наступні обов'язкові компоненти ОП: ОК1 (формує ПРН1-ПРН2), ОК3 (формує ПРН2, ПРН10-ПРН12), ОК9 (формує ПРН1-ПРН2, ПРН10-ПРН12). Ці дисципліни формують у здобувача знання з сучасних наукових та педагогічних концепцій, викладацькі навички, вміння розвивати критичне мислення, використовувати та впроваджувати педагогічні інновації, надають досвід навчально-педагогічної та науково-методичної діяльності. На вивчення цих дисциплін ОП відведено по 5 кредитів, крім практики (4 кредити), що є достатнім для формування у здобувачів викладацької компетентності.

Педагогічна практика за професійним спрямуванням (ОК9), передбачена навчальним планом, забезпечує набуття здобувачами навичок щодо викладання фахових економічних дисциплін. В рамках практики аспіранти беруть участь в освітньому процесі як помічник викладача. Крім цього, аспіранти мають можливість удосконалювати викладацьку діяльність шляхом паралельного працевлаштування на кафедрах (до 0,5 ставки). Наприклад, аспіранти С. Федина та С. Миненко працюють на 0,5 ставки викладача-стажиста на кафедрі економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування та кафедрі економічної кібернетики.

Продемонструйте дотичність тем наукових досліджень аспірантів (ад'юнктів) напрямом досліджень наукових керівників

На етапі подачі документів на вступ до аспірантури у відділ докторантури та аспірантури здобувачі подають письмову дослідницьку пропозицію та тематику своїх перспективних досліджень <https://tinyurl.com/ycrzh9p>, на основі яких відбувається рекомендація та відбір потенційних наукових керівників майбутніх аспірантів.

Теми наукових досліджень здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії проходять обов'язкове обговорення та затвердження на засіданнях кафедр (за присутності наукового керівника та здобувача), вчених рад інститутів та затверджуються Вченою радою університету.

Наукові дослідження аспірантів ОНП повноцінно відповідають інтересам їх керівників, виконуються в рамках діючих науково-дослідних робіт кафедр, що забезпечує тематичну дотичність та спадкоємність наукових здобутків в рамках існуючих наукових шкіл.

Відповідність тем дисертаційних робіт аспірантів науковим інтересам і публікаціям їх наукових керівників можна переглянути за посиланням <https://tinyurl.com/y9rsk49>.

Узгодження наукових інтересів керівника та здобувача підтверджується спільними публікаціями. Така відповідність сприяє більш тісній співпраці наукового керівника та аспіранта.

Опишіть з посиланням на конкретні приклади, як ЗВО організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень аспірантів (ад'юнктів)

Апробація результатів наукових досліджень аспірантів відбувається шляхом обговорення на наукових семінарах кафедр, в наукових групах, на конференціях різного рівня. Так, на кожній кафедрі, де проходить підготовка здобувачів ОНП, функціонують наукові семінари для аспірантів <https://tinyurl.com/ybvs7ndc>. Аспіранти мають доступ до комп'ютерних класів (із відповідних програмним забезпеченням та Інтернетом) та до наукової літератури за спеціальністю та інформаційних ресурсів <https://tinyurl.com/y7u6rw4j>. В СумДУ проводяться такі наукові конференції: Міжнародні науково-практичні конференції «STABICONsystems», «Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу», «Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток»; Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених «Економічні проблеми сталого розвитку» імені проф. О. Балацького; науково-практична інтернет-конференція «Сучасний менеджмент і економічний розвиток» <https://tinyurl.com/ybvs7ndc>. У рамках зазначених конференцій аспіранти представляють результати своїх наукових досліджень та публікують напрацювання у збірниках тез конференцій. Аспіранти також беруть участь у конференціях за межами СумДУ. Зокрема, для забезпечення участі їх за межами СумДУ є можливість направити їх у відрядження, які фінансуються за рахунок: 1) субрахунків кафедр та інститутів; 2) коштів, які передбачені кошторисами держбюджетних НДР (у разі, якщо аспіранти є виконавцями відповідних НДР з оплатою праці).

Проаналізуйте, як ЗВО забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, наведіть конкретні проекти та заходи

СумДУ створює сприятливі умови (нормативна база, зокрема, Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти <https://tinyurl.com/scksy8t>) та забезпечує можливості для реалізації права здобувачів на міжнародну академічну мобільність (двосторонні договори з закордонними ЗВО-партнерами <https://tinyurl.com/y94uhfms>, міжнародні грантові проекти <https://tinyurl.com/y8pah4q3>), про що зазначили більше 90% опитаних здобувачів ОП у 2020р. Аспіранти планують заходи міжнародної академічності в індивідуальних планах (Ю.Срібранець пройшла наукове стажування (м.Рогов,Польща,2019)).

Здобувачі мають змогу долучитися до міжнародних наукових проектів, що здійснюються у СумДУ. Так, у 2016-2017рр. на випусковій кафедрі реалізовувався україно-литовський проект із залученням 4 аспірантів ОП. Здобувачі можуть презентувати результати досліджень на міжнародних наукових конференціях і семінарах за кордоном (Л.Люльова, А.Артеменко), друкуватися у міжнародному науковому журналі «Механізм регулювання економіки» <https://tinyurl.com/ydf2jfm7>. У деяких здобувачів є статті, що індексуються у БД Scopus та/або WoS (зокрема, С.Миненко, О.Пономаренко, В.Дашкін, Л.Люльова).

Аспіранти долучаються до відкритих лекцій, презентацій провідних зарубіжних вчених <https://tinyurl.com/y7q9cbej>, міжнародних заходів у СумДУ (наприклад, <https://tinyurl.com/yc6lz2mc>).

Опишіть участь наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

Наукові керівники аспірантів на постійній основі залучаються до виконання НДР з оплатою праці як власне виконавці, відповідальні виконавці, керівники <https://tinyurl.com/y7kstp6a>. У 2016-2020 рр. на кафедрах, де працюють наукові керівники аспірантів, виконувалися 19 держбюджетних НДР (у т.ч. 8 наукових проектів молодих вчених), 24 господарчих договорів, 3 гранти Президента України, 2 міжнародні наукові гранти (зокрема, науковий швейцарсько-українсько-естонський проект SCOPES <http://p3.snf.ch/project-160564> та україно-литовський проект <https://tinyurl.com/y7kstp6a>). При цьому, проекти молодих вчених входять до топ-10 проектів-переможців на загальноукраїнському рівні (у 2017 р. – 4; у 2018 р. – 2; у 2019 р. – 2 проекти, один з яких зайняв 1 місце в Україні (за економічним напрямом)).

У 2019 р. із наукових керівників 6 осіб є керівниками держбюджетних НДР (Л. Мельник; С. Леонов; О. Кузьменко; О. Чигрин; О. Шкарупа; Ю. Петрушенко); 7 були керівниками та виконавцями госпдоговорів (у т.ч. на замовлення органів місцевої влади) (С.Леонов, О.Кузьменко, А.Бойко, О.Маценко, О.Шкарупа, Л.Таранюк, І.Тютюнник). Виконання міжнародних грантів здійснювали такі керівники, як Л. Мельник, О. Шкарупа, О. Маценко, О.Карінцева, Л.Таранюк, О.Кубатко, С.Леонов, Ю.Петрушенко, Б.Ковальов, О.Чигрин. Аспіранти цих керівників К.Онопрієнко, О.Пономаренко, Л.Люльова, І.Торба, С.Федина, С.Миненко брали участь у зазначених вище проектах.

Опишіть чинні практики дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів)

Практики дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів регламентуються нормативною базою з питань академічної доброчесності, зазначеною у під критерії 5.4 звіту із самооцінювання освітньої програми.

Моніторинг дотримання академічної доброчесності аспірантами, зокрема відсутність фальсифікації та фабрикації результатів наукових досліджень, крадіжка в межах однієї наукової групи або запозичення результатів, вибіркоче цитування для поліпшення власних показників або для того, щоб догодити редакторам, рецензентам чи колегам, тощо здійснюється науковими керівниками впродовж усього періоду навчання та підготовки дисертаційної роботи. Моніторинг наукової діяльності наукових керівників та аспірантів в частині відсутності фактів академічного плагіату

у наукових роботах також відбувається редакційними колегіями наукових журналів СумДУ або редакційними колегіями інших наукових видань (залежно від місця подання рукопису наукової статті), організаційними комітетами конференцій тощо. Моніторинг дотримання академічної доброчесності аспірантами в частині відсутності фактів академічного плагіату у дисертаційній роботі відбувається на етапі подання дисертаційної роботи до розгляду.

В академічному середовищі СумДУ періодично проводяться заходи популяризації доброчесності та профілактики недоброчесності, деталізовані у розділі 5 відомостей про самооцінювання ОП.

Продемонструйте, що ЗВО вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

У разі встановлення порушення академічної доброчесності особами з числа науково-педагогічного персоналу ЗВО справа про порушення розглядається університетською комісією з етики та управління конфліктами. Окрім зазначених у нормативній базі ЗВО (зокрема, у Положенні про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у СумДУ) видів академічної відповідальності до порушників за рішенням вказаної комісії може бути застосовано відповідальність у вигляді заборони у здійсненні наукового керівництва аспірантами. В рамках освітньої програми відсутні наукові керівники аспірантів, щодо яких рішенням Національного агентства встановлено факт порушення академічної доброчесності.

11. Перспективи подальшого розвитку ОП

Якими загалом є сильні та слабкі сторони ОП?

Аналізуючи ОНП, можна виділити такі сильні сторони:

Наявність потужної наукової школи. Дослідження з заявленого напрямку проводяться з середини 1970-х рр. Наразі створено новий фундамент та нові наукові напрями: «Сталий розвиток та економіка природокористування», «Економіка та бізнес», «Розвиток соціально-економічних систем та інформаційного суспільства». На кафедрі діє Інститут економіки розвитку НАНУ та МОН України <https://tinyurl.com/yassszkp>.

Практична орієнтованість підготовки та поєднання фундаментальних знань з формуванням практичних навичок у різних сферах національної економіки. Виконано більше 25 НДР, пов'язаних з економічним обґрунтуванням розвитку господарства на рівні країни, регіонів, галузей та промислових комплексів. Розроблено широко вживані в Україні методики та рекомендації (використані при розробленні проекту закону «Національні засади інформаційного суспільства в Україні», «Стратегії сталого розвитку України до 2030 р.» та ін.). Проводиться тісна співпраця з фахівцями підприємств Сумської області та України, у т.ч. малими фірмами, якими керують випускники кафедри. Завдяки співпраці з німецькою компанією SAP «Systems, Applications and Products in Data Processing» планується отримання сертифікатів SAP Business One. У 2018 р. укладено угоду про співпрацю між СумДУ та лідерами національного ринку ПАТ «Технологія», ТОВ «Гуалапак Україна», ТОВ «ГуалаКложерс Україна» для забезпечення бази досліджень здобувачів та практично-орієнтованої підготовки.

Залучення викладачів і здобувачів до міжнародного співробітництва. Організовано формалізоване наукове співробітництво з більш ніж 10 закордонними організаціями. Основними формами співробітництва у 2015-2019 рр. є: виконання міждержавних наукових грантових проектів (реалізовано 2 проекти); наукових грантів, що фінансуються закордонними інституціями (отримано 2 гранти ЄК по програмі Жана Моне); реалізація програм академічної мобільності у формі наукового стажування та підвищення кваліфікації (для цього викладачами за ОП отримано більше 10 індивідуальних грантів; 7 науковців за ОП протягом 2016-2019рр. пройшли міжнародні стажування, у т.ч. 1 – за програмою Fulbright), організація міжнародних конференцій, проведення спільних досліджень із зарубіжними вченими, що формують передумови для долучення до програм ЄС Еразмус+ з дослідницькою складовою. 4 викладачі ОП є редакторами закордонних видань Scopus, WoS.

Проте, слід визначити і слабкі сторони ОП:

недостатній рівень мобільності за ОП;

відсутність 100% задоволеності аспірантів різними аспектами ОНП за даними останнього опитування;

відсутність іноземного контингенту на ОНП, тоді як Стратегією СумДУ на 2020-2026рр. передбачено нарощування кількості іноземних здобувачів.

Якими є перспективи розвитку ОП упродовж найближчих 3 років? Які конкретні заходи ЗВО планує здійснити задля реалізації цих перспектив?

З метою подальшого розвитку ОП упродовж найближчих 3 років, планується ряд заходів:

- Поступове нарощування обсягів господарської тематики.
- Розширення дослідницької інфраструктури. Пошук можливостей для отримання доступу до глобальних статистичних баз даних: Bloomberg, Reuters та ін.
- Поглиблення співпраці з Inderscience Publishers шляхом продовження випуску спеціальних тематичних випусків журналів.
- Розвиток наукового напрямку «Економіка» за рахунок інфраструктури Інституту економіки розвитку та Бізнес-школи, які формують можливості для трансферу наукових розробок до соціально-економічного середовища регіону шляхом ініціювання та підтримки реалізації кластерних ініціатив, які забезпечують взаємодію науки та бізнесу. Формування спільноти підприємців, які активно на постійній основі беруть участь у заходах кафедри, дає можливість прогнозувати реальні потреби бізнесу щодо інноваційних наукових розробок.
- Участь у наукових і освітніх проектах міжнародного рівня.
- Покращення інтегрованості наукової діяльності у світовий освітньо-науковий простір за рахунок розвитку

мобільних версій інформаційних ресурсів та сервісів та активного впровадження сучасних трендів щодо залучення власних портативних пристроїв, хмарних технологій, дистанційного доступу до ресурсів тощо.

- Подальше удосконалення каталогів вибірковок дисциплін фахової підготовки для максимального врахування тематики дисертаційних робіт аспірантів.
- Подальше поглиблення комунікацій зі здобувачами ОП шляхом проведення фокус-груп, кафедральних методичних семінарів з метою формування і впровадження заходів щодо покращення рівня задоволеності аспірантів ОП.
- Поглиблення інтернаціоналізації процесу підготовки наукових кадрів шляхом збільшення кількості аспірантів, задіяних в програмах міжнародної академічної мобільності, нарощування іноземного контингенту аспірантів на ОНП, розширення співпраці з науковцями Бізнес-школи Університету Нового Південного Уельсу (Сідней, Австралія) щодо впровадження в Україні іноземного досвіду розвитку «зеленої» економіки та реструктуризації економіки відповідно до трендів IV промислової революції (у звітному періоді було здійснено низку науково-освітніх обмінів, підготовлено наукову монографію та підручник за цією тематикою, результати співробітництва апробовані на конференціях Євразійської спілки бізнесу і економіки (м. Берлін, Німеччина) та у Міжнародному науковому центрі бізнес-школи (м. Оксфорд, Великобританія) у 2018 р).

Запевнення

Запевняємо, що уся інформація, наведена у відомостях та доданих до них матеріалах, є достовірною.

Гарантуємо, що ЗВО за запитом експертної групи надасть будь-які документи та додаткову інформацію, яка стосується освітньої програми та/або освітньої діяльності за цією освітньою програмою.

Надаємо згоду на опрацювання та оприлюднення цих відомостей про самооцінювання та усіх доданих до них матеріалів у повному обсязі у відкритому доступі.

Додатки:

Таблиця 1. Інформація про обов'язкові освітні компоненти ОП

Таблиця 2. Зведена інформація про викладачів ОП

Таблиця 3. Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

Шляхом підписання цього документа запевняю, що я належним чином уповноважений на здійснення такої дії від імені закладу вищої освіти та за потреби надам документ, який посвідчує ці повноваження.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом/кваліфікованою електронною печаткою.

Інформація про КЕП

ПІБ: Васильєв Анатолій Васильович

Дата: 08.05.2020 р.

Таблиця 1. Інформація про обов'язкові освітні компоненти ОП

Назва освітнього компонента	Вид компонента	Силабус або інші навчально-методичні матеріали		Якщо освітній компонент потребує спеціального матеріально-технічного забезпечення, наведіть відомості щодо нього*
		Назва файла	Хеш файла	
ОК 1. Філософія науки	навчальна дисципліна	20749_OK1_filosofia_nauky.pdf	v+v7anjG2BMreZ3G XRFzhAmrfNY5mOP BHtKpGVJ1QN4=	M-209, Інтерактивна дошка, InterWrite School Model 1077.10 – 1 шт.(2008) Проектор DLP NEC NP100G – 1 шт.(2009)
ОК 2. Методологія та методи наукових досліджень	навчальна дисципліна	20749_OK2_metodolohii_ta_metody_naukovykh_doslidzhen.pdf	twat+S15zM7z9hPTbzKDCJ6DiUDkolcoVstdI9eUig=	M-409, Проектор DLP NEC V230XG – 1 шт. (2011) Комп'ютер Atom DC 1,8GHz – 14 шт. (2011) Windows 10, MS Office 365, Eviews
ОК 3. Інноваційна педагогічна діяльність	навчальна дисципліна	20749_OK3_innovatsina_pedagogichna_dialnist.pdf	r5dp2Bsnb2slGLEBRERCLr7ytngQkSImuc2LdwLaRfO=	M-209, Інтерактивна дошка, InterWrite School Model 1077.10 – 1 шт.(2008) Проектор DLP NEC NP100G – 1 шт.(2009)
ОК 4. Управління науковими проектами	навчальна дисципліна	20749_OK4_upravlinnia_naukovyumu_projektamy.pdf	cghhcu+mALA5fL6Gh3APzxhor+B3ZWHgDKdbmrSLdJM=	H-218a, Інтерактивна дошка Turning Technologies touch 88 – 1 шт. (2016), Проектор Epson EB-X03 – 1 шт. (2016), ноутбук HP250 – 10 шт. (2016). Windows 10, MS Office 365
ОК 5. Англійська мова академічного спрямування	навчальна дисципліна	20749_OK5_angliiska_mova_za_akademichnogo_spryamuvannia.pdf	y3oPOuH3BXPdtJMjLU4QFxEAVW+6lu3NSJ+NeZsHys4=	H-218a, Інтерактивна дошка Turning Technologies touch 88 – 1 шт. (2016), Проектор Epson EB-X03 – 1 шт. (2016), ноутбук HP250 – 10 шт. (2016). Windows 10, MS Office 365
ОК 6. Методика підготовки наукових праць	навчальна дисципліна	20749_OK6_metody_ka_pidhotovky_naukovykh_prats.pdf	6D8c4i/cL/MgQSh5dFnQ+Uk16i8cjrjPH5OoehuMrU5E=	M-409, Проектор DLP NEC V230XG – 1 шт. (2011) Комп'ютер Atom DC 1,8GHz – 14 шт. (2011) Windows 10, MS Office 365, Eviews
ОК 7. Економетрика і бізнес-аналітика	навчальна дисципліна	20749_OK7_ekonometryka_i_biznes_analityka.pdf	mEpVFhYghR6qeTwyRr2Gg7BSgohnMQku/fsXr4/3Khc=	K2-218, Комп'ютер IMPR. P+2311/P-G630-2,7/500/4 – 18 шт. (2012), Проектор Panasonic PT-LB60NTE – 1 шт. (2008), Інтерактивна дошка TS-810 – 1 шт.(2008). Windows 10, MS Office 365, Eviews, Statistica 6, Deductor Studio Academic
ОК 8. Сучасні тренди економічного розвитку	навчальна дисципліна	20749_OK8_suchasni_trendy_ekonomichnoho_rozvytku.pdf	F56oXk6fUQZ05Pgd7PvywLfwVpkcuOC5nXoQ4eBoqU=	M-409, Проектор DLP NEC V230XG – 1 шт. (2011) Комп'ютер Atom DC 1,8GHz – 14 шт. (2011) Windows 10, MS Office 365, Eviews
ОК 9. Педагогічна практика за професійним спрямуванням	практика	20749_OK9_ped_praktyka_za_prof_spryamuvanniam.pdf	1VExlRIHgt+25wYkuCLSxUsERvDn81lAAIONqS13FrY=	K2-218, Комп'ютер IMPR. P+2311/P-G630-2,7/500/4 – 18 шт. (2012), Проектор Panasonic PT-LB60NTE – 1 шт. (2008), Інтерактивна дошка TS-810 – 1 шт.(2008). Windows 10, MS Office 365 M-409, Проектор DLP NEC V230XG – 1 шт. (2011) Комп'ютер Atom DC 1,8GHz – 14 шт. (2011) Windows 10, MS Office 365

* наводяться відомості, як мінімум, щодо наявності відповідного матеріально-технічного забезпечення, його достатності для реалізації ОП; для обладнання/устаткування – також кількість, рік введення в експлуатацію, рік останнього ремонту;

Таблиця 2. Зведена інформація про викладачів ОП

ID викладача	ПІБ	Посада	Структурний підрозділ	Кваліфікація викладача	Стаж	Навчальні дисципліни, що їх викладає викладач на ОП	Обґрунтування
207218	Артюх В'ячеслав Олексійович	доцент			0	ОК 1. Філософія науки	<p>Наукові публікації</p> <p>Монографії колективні: Лебедь Є. О., Артюх В. О. Практичні аспекти філософії часу. Суми : Сумський державний університет, 2017. С. 94–104.</p> <p>2. Інакодумство на Сумщині. Збірник документів та матеріалів (1955-1990) / упорядники : Артюх В. О., Іванущенко Г. М., Садівничий В. О. Суми : Мрія-1, 2016. 300 с.</p> <p>Публікація в іноземних виданнях, що включені до наукометричних баз: Wiaczeslaw Artiuch. Swiatipogladowe zasady badan historyczno-filozoficznych Dmytra Czyzewskiego. Studia Warminskie. Olsztyn. 2016. T. 53. S. 55–66. (Web of Science Core Collection).</p> <p>Наукові статті у фахових журналах: 1. Артюх В. Як став можливим український філософський процес? Світогляд – Філософія – Релігія. 2015. № 8. С. 122–137.</p> <p>2. Артюх В. Темпорально-просторові схеми вітчизняної історії в історіософії українського волонтаризму. Світогляд – Філософія – Релігія. 2015. № 9. С. 55–65.</p> <p>3. Vyacheslav Artyukh. Mykhailo Drahomanov: History and progress. Світогляд – Філософія – Релігія. 2017. № 12. С. 55–65.</p> <p>4. Vyacheslav Artyukh. Elements of positivism in the Ukrainian philosophy and culture of the second half of the 19th century. Studia Historiae Scientiarum. 2017. T. 16. P. 123–144.</p> <p>5. Артюх В. Історичний матеріалізм в</p>

						<p>українській філософській культурі 20-х років XX століття Світогляд – Філософія – Релігія. 2018. №13. С. 5–14. 6. Артюх В. «Просвіти» Липоводолинщини в 1917-1922 роках. Сумська старовина. 2019. № LV. С. 79–90. Участь у НДР: НДР «Історичний розвиток порубіжжя Північно-Східної України як засіб конструювання загальнонаціональної моделі історичної пам'яті» (2015-2017 рр.; виконавець частини НДР, яка містить філософсько-історичну складову). Підвищення кваліфікації: Сумський державний університет, програма «Інноваційна педагогічна діяльність»; свідоцтво ПК №05408289/0116-16 від 23.12.16 р.</p>
204812	Люльов Олексій Валентинович	доцент			о	<p>ОК 2. Методологія та методи наукових досліджень</p> <p>Наукові публікації Монографії, навчальні посібники: 1. Таранюк Л. М., Люльов О. В., Колосок С. І., Жукова Т. А. Структурне моделювання векторів інноваційного розвитку суб'єктів господарювання в Україні. Реінженіринг бізнес-процесів маркетингової сфери промислових підприємств : монографія. Суми : СНАУ, 2018. С. 345–361. 2. Люльов О. В. Моделювання стійкості функціонування економічних систем. Social and economic changes of contemporary society : монографія. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. С. 101–107. 3. Prokopenko O., Omelyanenko V., Lyulyov O., Ossik Yu. Macroeconomic stability: EU experience and situation assessment for Ukraine. National Security & Innovation Activities: Methodology, Policy and Practice: monograph. Ruda Śląska :</p>

Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium, 2018. P. 36–46.

Публікації в іноземних виданнях, що включені до наукометричних баз:

1. Lyulyov O. V., Pimonenko T. V. Lotka-Volterra model as an instrument of the investment and innovative processes stability analysis. Marketing and Management of Innovations. 2017. № 1. P. 159–169. (Web of Science).
2. Lyulyov O., Pimonenko T., Stoyanets N., Letunovska N. Sustainable development of agricultural sector: democratic profile impact among developing countries. Research in World Economy. 2019. №10(4). (Scopus)
3. Bilan Y., Raišienė A. G., Vasilyeva T., Lyulyov O. & Pimonenko T. Public governance efficiency and macroeconomic stability: Examining convergence of social and political determinants. Public Policy and Administration. 2019. № 18(2). P. 241–255. (Scopus).
4. Vasylieva T., Lyulyov O., Bilan Y. & Streimikiene D. Sustainable economic development and greenhouse gas emissions: The dynamic impact of renewable energy consumption, GDP, and corruption. Energies. 2019. №12(17). (Scopus, Web of Science).
5. Bilan Y., Vasilyeva T., Lyulyov O. & Pimonenko T. EU vector of ukraine development: Linking between macroeconomic stability and social progress. International Journal of Business and Society. 2019. №20(2). P. 433–450. (Scopus, Web of Science).
6. Vasylieva T., Lyeonov S., Lyulyov O. & Kyrychenko K. Macroeconomic Stability and Its Impact on the Economic Growth of the Country. Montenegrin Journal of Economics. 2018.

№14(1). Р. 159–170. (Scopus, Web of Science).

Наукові статті у фахових журналах:

1. Люльов О. В., Решетняк Я. В., Хоменко Л. М. Методи оцінки національного бренда країни: місце України у глобальній економічній системі. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2019. №2(18). С. 18–30.
2. Люльов О. В. Методичні основи оцінки впливу маркетингових інструментів на макроекономічну стабільність національної економіки. Вісник СумДУ. 2017. № 4. С. 154–159.
3. Lyulyov O. V. Scientific and methodic approaches to reveal stability essence at the industrial enterprises and its functional components. Economic Processes Management: International Scientific E-Journal (електронне видання). 2016. № 4.
4. Lyulyov O., Pimonenko T., Liulova L. Empirical linkages between macroeconomic stability and democracy. Механізм регулювання економіки. 2018. №1. С. 73–83.
5. Palienko M., Lyulyov O. The impact of social factors on macroeconomic stability: empirical evidence for Ukraine and European Union countries. SocioEconomic Challenges. 2018. Vol. 2. Iss. 1. Р. 103–116.
6. Lyulyov O. Assessment of the Ukrainian economy in 2000–2015 based on the macroeconomic stabilization pentagon (MSP) model. Geopolitics under Globalization. 2017. №1(2). Р. 45–52.

Участь у НДР: науковий керівник держбюджетної НДР № 0117U003932, 2017–2019 рр.

Головний редактор наукового видання, що рецензується БД Web of Science – журнал «Marketing and Management of

Innovations».

Авторські свідоцтва:

1. Люльов О. В., Пімоненко Т. В., Чигрин О. Ю. №94321 «Алгоритм оцінки бренду країни як основного драйверу забезпечення макроекономічної стабільності національної економіки та сталого економічного зростання»
2. Люльов О. В., Пімоненко Т. В. №94322 «Науково-методичний підхід оцінки соціо-еколого-економічних протиріч з урахуванням драйверів забезпечення макроекономічної стабільності національної економіки та сталого економічного зростання»
3. Люльов О. В., Пімоненко Т. В. №83599 «Алгоритм визначення сили впливу соціального фактору на макроекономічну стабільність країни»
4. Люльов О. В., Пімоненко Т. В. №83600 «Науково-методичний підхід до формування 4D моделі іміджу країни як основного драйверу покращення макроекономічної стабільності»
5. Люльов О. В., Пімоненко Т. В. №83601 «Методика визначення взаємозв'язку фіскальної децентралізації та макроекономічної стабільності»
6. Люльов О. В., Пімоненко Т. В. №83603 «Науково-методичний підхід до оцінки макроекономічної стабільності країн з низьким та середнім рівнем доходів

Стажування:

1. Індивідуальний грант на наукове стажування. Erasmus+, 2016, University of Ecology and Management in Warsaw, Poland;
2. Індивідуальний грант на наукове стажування. Bath Spa University as part of the Erasmus+, 2015 Higher Education student and staff mobility between

						<p>Programme and Partner Countries International Credit Mobility, United Kingdom;</p> <p>3. Програма Європейського Союзу Еразмус+, напрям Жан Моне, проект «Можливості та виклики торгівлі з ЄС для України», 01.09.2016 р. – 31.08.2019 р.</p>
91323	Купенко Олена Володимирівна	доцент			о	<p>ОК 3. Інноваційна педагогічна діяльність</p> <p>Наукові публікації Монографії, навчальні посібники: 1. Купенко О. В. Обґрунтування педагогічної системи та педагогічної технології підготовки студентів вищих навчальних закладів до проектної діяльності (на прикладі спеціальності «Соціальна робота»). Напрями модернізації соціально-педагогічної системи підготовки фахівців в університеті : монографія / за ред. Т. О. Дмитренко, Т. В. Колбіної. Херсон : вид-во ПП Вишемирський В. С., 2017. С. 415–489. 2. Купенко О. В. Особливості самостійної навчальної діяльності студентів університету: обґрунтування моделі та її реалізація. Основи сучасної педагогіки : монографія. Херсон : вид-во ПП Вишемирський В. С., 2016. С. 429–458. 3. Студенческие стартапы: организационная поддержка в университете : науч.-метод. пособ. / под ред. А. М. Телиженко, И. А. Золотаревой. Сумы-Харьков : ТОВ «Диса плюс», 2015. 96 с. (Купенко О. В. є співавтором розділів I – «Деловая игра как способ инициирования стартапов и развития предпринимательских качеств студентов»; IX – «Интеграция студенческих стартапов в учебный процесс»; автор розділу III – «Стажировки на предприятиях как способ подкрепления</p>

предпринимательской активности студентов»
Публікації в іноземних виданнях, що включені до наукометричних баз:
1. Lubchak V., Kupenko O., Kuzikov B. Approach to Dynamic Assembling of Individualized Learning Paths. Informatics in Education. 2012. Vol. 11. No.2. P. 213–225 (Scopus)
2. Lavrov E., Kupenko O., Lavryk T., Barchenko N. Organizational Approach to the Ergonomic Examination of E-Learning Modules. Informatics in Education. 2013. Vol. 12. No.1. P. 107–124 (Scopus).
Наукова стаття у фаховому журналі:
Купенко О. В. Абстрактно-алгебраїчне моделювання педагогічної системи на підставі міждисциплінарного підходу. Актуальні питання природничо-математичної освіти. 2018. Випуск 1(11). С. 9–17.
Участь у міжнародному проекті:
«Створення міжуніверситетських Start-Up центрів для підтримки і просування студентських інноваційних проектів» (530349-TEMPUS-1-2012-1-FR-TEMPUS-JPHES)
Участь у НДР:
«Дослідження шляхів вдосконалення структури та рівня зайнятості населення працenaдлишкових територій Сумської області» (реалізується за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від ЄС в рамках програми «Розвиток людського капіталу», виконавець) Стажування, підвищення кваліфікації:
1. Свідоцтво про стажування 2С 05460798/000020-16 (від 01.10.2016 р.) на тему «Інноваційні технології підготовки майбутніх соціальних працівників», кафедра

						соціально-гуманітарних дисциплін Чернігівського національного технологічного університету; 04.03.-04.09.2016 р. 2. Сумський державний університет, свідоцтво про підвищення кваліфікації ПК №0548289/1008-18 за програмою з електронних засобів та дистанційних технологій навчання, 30.11.2018 р.
197064	Лук`янихін Вадим Олександрович	доцент			о	<p>ОК 4. Управління науковими проектами</p> <p>Наукові публікації Монографії, навчальні посібники: 1. Теліженко О. М., Кириченко К. І., Лук`янихін В. О. Методичні рекомендації щодо розробки секторальної рамки кваліфікацій за напрямом «Менеджмент» / монографія : за заг. ред. О. М. Теліженка та К. І. Кириченка. Суми : Університетська книга, 2015. 92 с. 2. Дегтяренко О. Г., Таранюк К. В., Лук`янихін В. О. Управління трудовими ресурсами. Адміністративний менеджмент : підручник / за заг. ред. О. М. Теліженка та С. В. Глівенка. Суми : Університетська книга, 2016. С. 399–476.</p> <p>Публікації в іноземних виданнях, що включені до наукометричних баз: 1. Vlasenko Y., Okhrimenko O., Shmorgun L., Oliinyk Y., Samko O., Lukianykhin V. Risk Management in Investing in Human Capital. International Journal of Management (IJM). 2020. № 11(2). P. 96–105 (Scopus). 2. Kolmykova T., Lukianykhin V., Lukianykhina O., Baistriuchenko N. International Integration in Innovative Development of Economy. Problems and Perspectives in Management. 2015. № 1. P. 203–207 (Scopus). 3. Demikhova N., Lukianykhin V.,</p>

Prykhodko O., Loboda A., Bumeister V., Smiiianov Y., Demikhov V. O. Using Problem-Based Learning (PBL) and interactive methods in teaching subjects in medical education. Journal of PBL in Higher Education. 2016. Vol. 4. №1. P. 81–90. (Scopus).

4. Demikhova N., Lukianykhin V., Smiiianov V., Smiiianov Y. The benefits of innovative technologies in teaching subjects in medical education. Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences (Delhi, India). 2017. №8(3). P. 105–109. (Web of Science).

Наукові статті у фахових журналах:

1. Теліженко О. М., Байстріченко Н. О., Лук'янихін В. О. Освітня компонента формування людського капіталу на основі компетентнісного підходу. Вісник Сумського державного університету. Серія економіка. 2015. №2. С. 35–42.

2. Лук'янихін В. О., Циганенко О. В. Науково-методичний інструментарій забезпечення соціо-еколого-економічного розвитку міських територій. Вісник Сумського державного університету. Серія економіка. 2015. №4. С. 35–42.

3. Теліженко О. М., Лук'янихін В. О., Байстріченко Н. О. Проектно-орієнтований підхід до організації навчального процесу. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія : Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами. 2016. №1. С. 30–35.

4. Vadym Lukianykhin, Olena Lukianykhina, Nataliia Provozin. "Bottleneck" in the system of state governance through complex ecological programs realization in Ukraine. Вісник Сумського державного університету. Економіка і

менеджмент. 2018. №3. С. 7–14.

5. Лук'янихін В., Тесленко І. Формування ефективних комунікацій у системі «університет-студент-роботодавець» через призму дуальної освіти. Маркетинг в Україні. 2018. №2. С. 69–71.

6. Лук'янихін В. О., Лук'янихіна О. А., Вовченко В. Р. Науково-методичні підходи до формування і оцінки роботи команд у науково-освітніх проектах. Вісник СумДУ. Серія Економіка. 2019. № 1. С. 142–152.

Участь у НДР:
«Екологічно орієнтовані стратегії управління соціально-економічним розвитком території» (№0112U001300) (науковий керівник; б/ф)

Участь у міжнародному проекті:
«Створення міжуніверситетських Start-Up центрів для підтримки і просування студентських інноваційних проектів» (530349-TEMPUS-1-2012-1-FR-TEMPUS-JPHES)

Стажування, підвищення кваліфікації:

1. Участь у програмі професійної мобільності. «ERASMUS+ STAFF TRAINING MOBILITY 2015/2016», BATH SPA UNIVERSITY, Great Britain, July 4-15, 2016.
2. Участь у літній школі Університету Кобленц-Ландау (Німеччина) в рамках Європейського проекту HES-SM - INARM: EASTERN-EUROPEAN QUALIFICATION FRAMEWORK IN THE FIELD OF INFORMATICS AND MANAGEMENT, 6-17 липня 2015 р.
3. Програма підвищення кваліфікації викладачів за тематичним спрямуванням «Управління трудовими ресурсами в проектах розвитку

						<p>національного людського капіталу»; свідоцтво про підвищення кваліфікації №2544 від 10.01.16 р.; наказ Сумського державного університету №0035-П від 10.01.2016 р.</p> <p>4. Стажування (без відриву від основної діяльності) на кафедрі управління персоналом та економіки праці Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця; 25.04. – 31.05.2016 р. (відповідно до наказу ХНЕУ від 22.04.2016 р., №502-С).</p>
50910	Мальована Ніна Володимирівна	старший викладач			0	<p>ОК 5. Англійська мова академічного спрямування</p> <p>Наукові публікації</p> <p>Публікації в іноземних виданнях, що включені до наукометричних баз:</p> <p>1. Implementation of CALS-Technologies in Quality Management of Product Life Cycle Processes. In: Ivanov V. et al. (eds.) Advances in Design, Simulation and Manufacturing. DSMIE-2018. Lecture Notes in Mechanical Engineering. 2019. P. 3–12. (Scopus)</p> <p>2. Experimental diagnostic research of fixture. Diagnostyka. 2018. Vol. 19. No. 3. P. 3–9. doi: 10.29354/diag/92293. (Scopus)</p> <p>Наукові статті у фахових журналах:</p> <p>1. Мальована Н. В. Шляхи і манівці розвитку української наукової термінології (науково-природничий аспект). Світогляд – Філософія – Релігія. 2015. №8. С. 247–258.</p> <p>2. Maliovana N. V. English as a Lingua Franca in intercultural business communication. Світогляд – Філософія – Релігія. 2017. №12. С. 162–167.</p> <p>Навчально-методичні видання:</p> <p>Мальована Н. В. Speaking and Writing English Better : метод. вказівки з англійської мови. Частина I із дисципліни «Англійська мова». Суми : СумДУ, 2019. 55 с.</p> <p>2. Мальована Н. В. Speaking and Writing</p>

English Better : метод. вказівки з англійської мови. Частина II із дисципліни «Англійська мова». Суми : СумДУ, 2020. 62 с.

3. Мальована Н. В., Нефедченко О. І., Навчальний посібник (анг.мовою): «In the World of Mass Media» («У світі масової інформації»). Суми : СумДУ, 2017. 110 с.

Участь у конференціях і семінарах:

1. Мальована Н. В. The Effective and Balanced English Lesson Planning. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів. м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. Суми, 2014. С. 175.
2. Мальована Н. В. The Use of Project Method in Studying English Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів. м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. Суми. 2014. С. 170.
3. Мальована Н. В. Culture gaps and non-verbal communication. Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: матеріали III-ї Міжнародної науково-практичної конференції. м. Київ, 21 квітня 2016 р. К.: «Кафедра», 2016. С. 59–61.
4. Мальована Н. В., Сахно П. І., Бондаренко І. В. The features of the representative system of the person as a psychological aspect of manipulation. Людина, суспільство, політика: актуальні виклики сучасності: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. м. Одеса, 24-25 лютого 2017 р. Одеса : Національний університет «Одеська

юридична академія». 2017. С. 131–134.

5. Мальована Н. В. Foreign language learning and social media. Україна-Польща: економічні та соціальні виклики 2030: електронний збірник матеріалів Міжнародної міждисциплінарної конференції. Варшава, Польська Республіка, 30.06. – 02.07.2017. Варшава. 2017. С. 14–17.

6. Maliovana N. V. Adult foreign language learning: neurolinguistic, linguistic and psycholinguistic approaches. Вісник студентського наукового товариства Горлівського інституту іноземних мов. Мовна комунікація і сучасні технології у форматі різнорівневих систем: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених. м. Бахмут : №4. 2018 р. С. 160–162.

7. Maliovana N. V. Challenges for the adult foreign language learners. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників. Суми, 19-20 квітня 2018 р. С. 264–266.

Стажування, підвищення кваліфікації:

1. Підвищення кваліфікації: Центр освіти для дорослих VHS DVV International, м. Фрідріхсгафен (земля Баден-Вюртемберг, Німеччина); тематика «Методика викладання іноземних мов»; 01.05.–07.06.19 р. (180 академічних год.).

2. Підвищення кваліфікації: СумДУ, програма з активних методів навчання; 05.10.–23.11.17 р.; свідоцтво ПК №05408289/00200-17.

3. Диплом європейського зразку про підтвердження кваліфікації спеціаліста та наукового ступеню,

						№59018. Осло, Норвегія. 23.09.2014
224562	Кубатко Олександр Васильович	доцент			0	<p>ОК 6. Методика підготовки наукових праць</p> <p>Р. Наукові публікації Монографії: 1. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O.V. Sustainable Development Strategies in Conditions of the 4th Industrial Revolution. Environmental, and Energy Engineering Reducing Inequalities Towards Sustainable Development Goals: Multilevel Approach. Editors : Medani P. Bhandari, Akamai University, Hawaii, USA; Sumy State University, Ukraine. Shvindina Hanna, Sumy State University, Ukraine. 2019. P. 241– 256.</p> <p>2. Кубатко О.В. Використання екологічних інновацій для подолання енергетичної бідності населення. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2016. С. 254– 263.</p> <p>Наукові статті в журналах з індексом цитовання (з імпаکت- фактором): 1. Kubatko O., Kubatko Oleksandra. Economic Estimations of Pollution Related Cancer and Nerves Morbidity. International Journal of Ecology & Development. 2017. № 32. Iss. 1. P. 33–43. (Scopus, Web of Science).</p> <p>2. Kubatko Oleksandr, Kubatko Oleksandra. Economic estimations of air pollution health nexus. Environment, Development and Sustainability: A Multidisciplinary Approach to the Theory and Practice of Sustainable Development. 2019. Vol. 21(3). P. 1507– 1517. (Scopus, Web of Science).</p> <p>3. Li Rui, Sineviciene L., Melnyk L., Kubatko O., Karintseva O., Lyulyov O. Economic and environmental convergence of</p>

transformation economy: the case of China. Problems and Perspectives in Management. 2019. № 17(3). P. 233–241 (Scopus).

4. Sinevičienė L., Sotnyk I., Kubatko O., Lakstutiene A. What makes countries to be energy efficient: case of Lithuania and Ukraine? Proceedings of the 2017 International Conference «ECONOMIC SCIENCE FOR RURAL DEVELOPMENT» N. 45. Jelgava, LLU ESAF, 27-28 April 2017. P. 213–220 (Web of Science).

5. Melnyk Leonid G., Oleksandr V. Kubatko, Oleksandra V. Kubatko. Were Ukrainian regions too different to start interregional confrontation: economic, social and ecological convergence aspects? Economic Research-Ekonomska Istraživanja. 2016. № 29. Iss. 1. P. 573–582 (Scopus, Web of Science).

Наукові статті у фахових журналах:

1. Melnyk L. H., Kubatko O. V., Piven V. S., Kucherenko P. V. Bioplastics production for circular economy and sustainable development promotion. Економіка АПК. 2019. № 11. С. 79–84

2. Кубатко О. В., Ковач В. О., Денисенко П. А., Ігнатченко В. М. Вплив людського капіталу та інноваційно-інвестиційних показників на еколого-економічну ефективність національних економік. Механізм регулювання економіки. 2018. № 3(81). С. 19–29

3. Кубатко О. В. Еколого-економічні флуктуації розвитку: питання методології. Економічний форум. 2017. № 3. С. 104–112

4. Кубатко О. В. Енергетична вразливість еколого-економічних систем при цінових ресурсних флуктуаціях. Вісник Одеського національного університету. Серія

«Економіка». 2016. Т. 21. № 1. С. 165–169

5. Кубатко О. В. Ресурсна взаємозаміщеність у національній економіці внаслідок еколого-економічних флуктуацій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Економіка». 2015. № 2(46). С. 66–70

6. Кубатко О. В. Технологічні зрушення як джерело флуктуацій використання природних ресурсів в економічних системах. Наука й економіка. 2015. № 4 (40). С. 121–126

7. Кубатко О. В., Іскаков А. А., Акуленко В. Л. Розвиток виробничого потенціалу машинобудівних підприємств в умовах нестабільного ринкового середовища. Механізм регулювання економіки. 2015. № 3. С. 15–22.

Підвищення кваліфікації: Сумський державний університет, 15.06.2018 р., наказ №1119-П; тематичне спрямування «Економіка, підприємництво та торгівлі відносини з ЄС».

Заступник головного редактора міжнародного наукового журналу «Механізм регулювання економіки»; член редколегії журналу “Environment, Development and Sustainability: A Multidisciplinary Approach to the Theory and Practice of Sustainable Development” (Scopus, Web of Science Core Collection), Нідерланди

Рецензент видань, що індексуються БД Scopus, Web of Science: “International Journal of Global Environmental Issues” “International Journal of Global Energy Issues” “Environment, Development and Sustainability” “Energy &

						Environment” Участь у наукових проектах: 1. Українсько-литовський проект «Розвиток інституціональної та економічної бази сталого розвитку та формування екологічної економіки на регіональному рівні на 2016-2017 рр.» (виконавець) 2. Модуль Жана Моне «Можливості та виклики торгівлі ЄС в Україні»; джерело фінансування – ЄС. 2016-2019 рр. (керівник) 3. Модуль Жана Моне «Використання кращих практик ЄС для формування сестейнової економіки в Україні» (UBEUP); джерело фінансування – ЄС. 2014-2017 рр. (виконавець).
224562	Кубатко Олександр Васильович	доцент			0	ОК 7. Економетрика і бізнес-аналітика Наукові публікації Монографії: одноосібні, колективні. 1. Кубатко О. В. Флуктуації розвитку еколого-економічних систем: монографія. Суми : ВТД «Університетська книга», 2017. 383 с. Наукові статті в журналах з індексом цитування (з імпаکت-фактором): 1. Kubatko O., Sineviciene L., Sotnyk I. Determinants of energy efficiency and energy consumption of Eastern Europe post-communist economies. Energy & Environment. 2017. № 28. Iss. 8. P. 870–884 (Scopus, Web of Science). 2. Melnyk L., Derykolenko O., Kubatko O., Matsenko O. Business models of reproduction cycles for digital economy. CEUR Workshop Proceedings. 2019. P. 269–276 (Scopus). 3. Кубатко О. В. Екологічні інновації як джерело флуктуацій енергоефективного розвитку національної економіки. Маркетинг та менеджмент інновацій. 2016. № 4. С. 365–376 (Web of Science). 4. Mlaabdal S., Chygryn O., Kubatko O.,

Pimonenko T. Social and economic drivers of national economic development: the case of OPEC countries. Problems and Perspectives in Management. 2018. № 16(4). P. 155–168 (Scopus).

5. Melnyk L., Derykolenko O., Kubatko O., Matsenko O. Business models of reproduction cycles for digital economy. CEUR Workshop Proceedings. 2019. P. 269–276 (Scopus).

6. Петрушенко Ю.М., Кубатко О.В., Пономаренко О.С. Соціально-економічні фактори створення об'єднаних територіальних громад в Україні. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2019. Vol. 4, No 31. С. 527-535 (Web of science).

Наукові статті у фахових журналах:

1. Петрушенко Ю.М., Кубатко О.В., Пономаренко О.С. Соціально-економічні фактори створення об'єднаних територіальних громад в Україні. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2019. Vol. 4, No 31. С. 527-535.

2. Кубатко О. В. Прогнозування середньомасштабних флуктуацій еколого-економічного розвитку Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2017. № 2 (30). С. 47-55.

3. Кубатко О. В. Екологічні зміни як флуктуації розвитку національної економіки. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. № 4. С. 104–108.

4. Кубатко О. В. Флуктуації і цикли в рядах еколого-економічної динаміки. Економіка та суспільство. 2017. № 9. С. 837–844.

5. Кубатко О. В. Формування оптимальної структури факторів виробництва в умовах

еколого-економічних флуктуацій. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2016. № 16, ч. 2. С. 96–99.

6. Кубатко О.В. Методика оцінки рівня синхронізації та однорідності флуктуацій еколого-економічного розвитку. “Вісник ЖДТУ” (Економічні науки) 2017. № 2 (80). С. –92–97.

7. Кубатко О. В. Аналіз еколого-економічних флуктуацій на основі смугових фільтрів. Європейський вектор економічного розвитку. 2016. № 2 (21). С. 85–96.

8. Кубатко О. В. Ресурсна взаємозаміщеність у національній економіці внаслідок еколого-економічних флуктуацій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Економіка». 2015. № 2 (46). С. 66–70.

Підвищення кваліфікації: СумДУ, 15.06.2018 р., наказ №1119-П. Тематичне спрямування «Економіка, підприємництво та торгові відносини з ЄС».

Участь у дербюджетній тематиці

1.Форсайт-прогнозування стійкості національної економіки: від соціо-еколого-економічних протиріч до конвергентної моделі (№ д/р 0117U003932, виконавець, 2017–2019 рр.)

2.Організаційно-економічні механізми стимулювання розвитку відновлювальної енергетики України», (№д/р 0117U002254 , виконавець, 2017–2019 рр.)

Участь у наукових проектах:

1. Українсько-литовський проект «Розвиток інституціональної та економічної бази сталого розвитку та формування екологічної економіки на регіональному рівні на 2016-2017

49297	Кузьменко Ольга Віталіївна	завідувач кафедри			о	ОК 7. Економетрика і бізнес- аналітика	<p>роки» (виконавець).</p> <p>Наукові публікації Монографії: 1. Дмитров С. О., Медвідь Т. А., Кузьменко О. В., Бойко А. О. Національна оцінка ризиків легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення: новітні виклики. Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2015. 270 с. 2. Сучасні інструменти боротьби з кібершахрайствами у банках : монографія / за заг. ред. О. В. Кузьменко, Г. М. Яровенко. Суми : Видавництво «Ярославна», 2018. 143 с. 3. Кузьменко О. В., Яровенко Г. М., Бойко А. О., Миненко С. В. Автоматизація процесу фінансового моніторингу легалізації коштів, отриманих незаконним шляхом: монографія / за заг. ред. О. В. Кузьменко. Суми : Видавництво «Ярославна», 2019. 144 с. Наукові статті в журналах з індексом цитовання (імпакт- фактором): 1. Brychko M., Kuzmenko O., Polách J. & Olejarz T. Trust cycle of the finance sector and its determinants: The case of Ukraine. Journal of International Studies. 2019. 12(4). P. 300–324. (Index Copernicus, GESIS, EBSCOhost, Business Source International, SCIENCE INDEX, EconLit, BazEkon, Norwegian Social Science Data Services (NSD), Ulrich's Periodicals Directory, Cabell's Directory, WorldCat, ERIH PLUS, BazHum, DOAJ, SCOPUS, JUFO) 2. Kuzmenko O. V., Koibichuk V. V. Econometric Modeling of the Influence of Relevant Indicators of Gender Policy on the Efficiency of a Banking System. Cybernetics and Systems Analysis. 2018. 5. P. 3–12. (Google Scholar, CrossRef, Inspec, CSA,</p>
-------	----------------------------------	----------------------	--	--	---	---	--

ProQuest, Academic OneFile, Academic Search, ACM Digital Library, Computer Science Index, CSA Environmental Sciences, EI-Compendex, INIS Atomindex, ioport_net, OCLC, SCImago, STMA-Z, EBSCOhost, zbMATH, MathSciNe, Web of Science (ESCI), Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського)

3. Vasilyeva T., Kuzmenko O., Bozhenko V. and Kolotilina O. Assessment of the Dynamics of Bifurcation Transformations in the Economy. CEUR Workshop Proceedings 2422. 2019. P. 134–146. (Web of Science)

4. Lyeonov S., Kuzmenko O., Yarovenko H. & Dotsenko T. The Innovative Approach to Increasing Cybersecurity of Transactions Through Counteraction to Money Laundering. Marketing and Management of Innovations. 2019. 3. P. 308–326. (The Vernadsky National Library of Ukraine, IndexCopernicus Journals Master List, Google Scholar, Ulrichsweb, Research Bible, Scientific Indexing Services, CiteFactor, RSCI, Journal Index, WorldCat, Science Impact Factor, EconBiz, Academic Journals Database, Global Impact Factor, Web of Science (ESCI))

5. Berzin P., Shyshkina O., Kuzmenko O., & Yarovenko H. Innovations in the Risk Management of the Business Activity of Economic Agents. Marketing and Management of Innovations. 2018. №4. P. 221–233. (The Vernadsky National Library of Ukraine, IndexCopernicus Journals Master List, Google Scholar, Ulrichsweb, Research Bible, Scientific Indexing Services, CiteFactor, RSCI, Journal Index,

WorldCat, Science Impact Factor, EconBiz, Academic Journals Database, Global Impact Factor, Web of Science ESCI))

Публікація в іноземних виданнях, що включені до наукометричних баз (Scopus, Web of Science):

Bilan Yuriy, Kuzmenko Olha, Boiko Anton. Research on the Impact of Industry 4.0 on Entrepreneurship in Various Countries Worldwide. Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020. 2019. P 2373–2384 (Scopus, Web of Science)

Наукові статті у фахових журналах:

1. Кузьменко О. В., Роєнко В. В. Оцінка взаємозв'язку між закономірностями розвитку банків та кредитних спілок в Україні. Ефективна економіка. 2016. № 7. (електронне видання)
2. Кузьменко О. В., Каца М. О. Моделювання діагностики банкрутства суб'єктів страхового ринку України на основі гармонійного аналізу. Економіка і прогнозування. 2017. № 1. С. 146–157.
3. Кузьменко О. В., Бойко А. О., Полюхович В. М. Моделювання ризику банківської установи щодо використання її послуг для легалізації кримінальних доходів або фінансування тероризму в ході інспектування. Економіка і держава. 2017. № 2. С. 46–56.
4. Кузьменко О. В., Доценко Т. В. Моделювання ефективності фінансового моніторингу банків в розрізі оцінювання ризиків легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал. 2017. № 15. С. 32–41.
5. Кузьменко О. В., Боженко В. В.,

Кіріл'єва А. В.
Дослідження зв'язків між соціальними, економічними та політичними процесами в країні: методологічний аспект. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. № 2. С. 45–50.

6. Кузьменко О. В., Бойко А. О., Боженко В. В. Прогнозування соціально-економічного розвитку України з урахуванням впливу тіньових схем виведення капіталу. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економіка, управління та адміністрування. 2018. № 4(86). С. 8–14.

7. Кузьменко О. В., Доценко Т. В., Гапонова О. О. Економіко-математичне моделювання оцінювання фінансового стану позичальника в новітніх умовах господарювання. Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ». 2018. С. 157–162.

8. Кузьменко О. В., Колотіліна О. В. Моделювання оцінювання рівня економічного, соціального та політичного розвитку України, Італії та Франції в контексті оптимізації їх взаємодії. Сталий розвиток економіки. 2018. С. 111–120.

9. Кузьменко О. В., Бойко А. О., Яровенко Г. М., Доценко Т. В. Сценарії реформування національної системи фінансового моніторингу. Економіка та держава. 2020. № 1. С. 9–15.

10. Кузьменко О. В., Яровенко Г. М., Бойко А. О., Миненко С. В. Розробка інтерфейсів автоматизованого модулю фінансового моніторингу. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 1. С. 11–18.

11. Kuzmenko O., Roienko V. Nowcasting income inequality in the context of the

Fourth Industrial Revolution. SocioEconomic Challenges. 2017. № 1. Iss. 1. P. 5–12.

Підручники та посібники з грифом МОН:

1. Козьменко О. В., Кузьменко О. В. Економіко-математичні методи та моделі (економетрика) : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2014. 406 с.
2. Сучасні інструменти боротьби з кібершахрайствами у банках : монографія / за заг. ред. О. В. Кузьменко, Г. М. Яровенко. Суми : Видавництво «Ярославна», 2018. 143 с.
3. Кузьменко О. В., Яровенко Г. М., Бойко А. О., Миненко С. В. Автоматизація процесу фінансового моніторингу легалізації коштів, отриманих незаконним шляхом : монографія / за заг. ред. О. В. Кузьменко. Суми : Видавництво «Ярославна», 2019. 144 с.

Інша навчально-методична література:

1. Гриценко К. Г., Кузьменко О. В. Економіко-математичні методи та моделі: оптимізаційні методи та моделі: методичні вказівки щодо виконання лабораторних робіт. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2013. 42 с.
2. Бойко А. О., Кузьменко О. В., Роєнко В. В. Моделювання в управлінні фінансовими процесами: методичні вказівки щодо виконання лабораторних робіт. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 83 с.
3. Кузьменко О. В., Бойко А. О., Боженко В. В. Методичні вказівки до лабораторних робіт із дисципліни «Прикладна економетрика». Суми : видавництво «Ярославна», 2019. 98 с.
4. Кузьменко О. В., Бойко А. О., Боженко В. В. Конспект лекцій

із дисципліни «Прикладна економетрика». Суми : Видавництво «Ярославна», 2019. 122 с.

5. Кузьменко О. В., Бойко А. О., Койбічук В. В., Боженко В. В. Конспект лекцій із дисципліни «Актuarні розрахунки». Суми : СумДУ, 2019. 225 с.

Участь у НДР: Кібербезпека в боротьбі з банківськими шахрайствами: захист споживачів фінансових послуг та зростання фінансово-економічної безпеки України (керівник, 2018 р.).

Стажування, підвищення кваліфікації:

1. Наукове стажування в Університеті прикладних наук Дойче Бундесбанку (м. Хахенбург, Німеччина), «English for University Lectures», 17-23 листопада 2015 р.
2. Bath Spa University as part of the Erasmus+ 2015 Key Action 107, Higher Education student and staff mobility between Programme and Partner Countries International Credit Mobility, 06-19.11.2016 р.
3. Варшавський Ягелонський університет лист-засвідчення підвищення кваліфікації в рамках проекту «Інноваційний університет і лідерство. Фаза III: впровадження інновацій і відносини з стейкхолдерами», жовтень-листопад 2017 р.
4. Erasmus+ Key Action 107 з метою викладання, Італія, Фоджа, Університет м. Фоджа, 17-25.03.2018 р.
5. 23-24 січня 2020 р., участь у Міжнародній бізнес- конференції в IT-галузі White Nights, м. Амстердам, Нідерланди.
6. Участь у Чеському проекті підтримки якості освіти та наукового потенціалу для Сумських ВНЗ «Посилення процесу нарощування

						<p>потенціалу у сфері якості освіти та наукових досліджень в СНАУ та СумДУ» за фінансування Агенції Чеської Республіки з розвитку, 2018 р.</p> <p>7. Участь у міжнародному проєкті QUAERE: «Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на основі європейських стандартів та рекомендацій» у рамках програми Erasmus+ «Розвиток потенціалу вищої освіти», 2018 р.</p> <p>Підвищення кваліфікації: Посвідчення №3356 Центру розвитку кадрового потенціалу навчального закладу, про підвищення кваліфікації за тематичним спрямуванням «Використання економіко-математичних методів, моделей та інформаційних технологій при підготовці здобувачів за спеціальністю 051 «Економіка»; 31.05.2019 р.</p>
114375	Мельник Леонід Григорович	завідувач кафедри			о	<p>OK 8. Сучасні тренди економічного розвитку</p> <p>Наукові публікації Монографії, підручники, навчальні посібники: 1. Melnyk L., Kubatko O., Dehtyarova I. Sustainable development strategies in conditions of the 4th Industrial revolution: the EU experience. Reducing intra- and international inequalities and disproportions towards Sustainable Development Goals. Edited by Medani P. Bhandari and Shvindina Hanna. River Publishers, 2019. P. 241–256. 2. Мельник Л. Г., Дегтярьова І. Б., Дериколенко О. М., Маценко О. М. Становлення інформаційного суспільства: соціальні та гуманітарні аспекти. Digital economy and digital society, edited by Tetyana Nestorenko and Magdalena Wiezbik-Stronska. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts. Katowice</p>

School of Technology.
Monograph 22.
Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. P. 71–77.

3. Мельник Л. Г., Карінцева О. І., Дегтярьова І. Б.
«Зелена» енергетика як провідна ланка «зеленої» економіки: досвід Європейського Союзу.
Енергоефективність та енергозбереження: економічний, техніко-технологічний та екологічний аспекти : монографія / за заг. ред. П. М. Макаренка, О. В. Калініченка, В. І. Аранчій. Полтава : ПП «Астра», 2019. С. 85–91.

4. Мельник Л. Г., Маценко О. М.
Інноваційний досвід підприємств у сфері енергозбереження: енергетика, будівництво, транспорт, агровиробництво. Управління енергоспоживанням: промисловість і соціальна сфера : монографія / під заг. ред. О. М. Теліженка та М. І. Сотника. Суми : ВВП «Мрія-1», 2018. С. 107–141.

5. Мельник Л. Г., Дегтярьова І. Б.
Розвиток «зеленої» енергетики в Україні з урахуванням досвіду Європейського Союзу. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. І. М. Сотник. Суми : Університетська книга, 2016. С. 291–300.

6. Мельник Л. Г.
Теорія розвитку систем : монографія. Суми : Університетська книга, 2016. 416 с.

7. Мельник Л. Г.
Триалектичні основи управління розвитком економічних систем : монографія. Суми : Університетська книга, 2015. 447 с.

8. Мельник Л. Г., Маценко О. М.
Напрямки розвитку бізнесу в ході Третьої і Четвертої промислових революцій.

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. С. 136–160.

9. Мельник Л. Г. Зелена економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і VI промислових революцій). Суми : Університетська книга, 2017. 342 с.

10. Економіка енергетики : за ред. Л. Г. Мельника та І. М. Сотник. Суми : Університетська книга, 2015. 378 с.

Публікації у виданнях, що включені до наукометричних баз:

1. Melnyk L., Derykolenko O., Kubatko O., Matsenko O. Business Models of Reproduction Cycles for Digital Economy. Workshop Proceedings of the 15th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer. Volume II. CEUR. Kherson, Ukraine, June 12-15, 2019. P. 269–276. (Scopus)

2. Melnyk L., Kubatko O., Dehtyarova I., Matsenko O., Rozhko O. The effect of industrial revolutions on the transformation of social and economic systems. Problems and Perspectives in Management. 2019. № 17(4). P. 381–391. (Scopus)

3. Melnyk L., Hens L., Matsenko O., Chygryn O., Gonzales C. C. Transport Economics and Sustainable Development in Ukraine. Marketing and Management of Innovations. 2019. № 3. P. 272–284. (Web of Science)

4. Melnyk L., Rui L., Sineviciene L., Kubatko O., Karintseva O., Lyulyov O. Economic and environmental convergence of transformation economy: the case of China. Problems and Perspectives in Management. 2019. № 17(3). P. 233–241. (Scopus)

5. Melnyk L.,

Yevdokimov Y., Lyulyov O., Panchenko O., Kubatko V. Economic freedom and democracy: determinant factors in increasing macroeconomic stability. Problems and Perspectives in Management. 2018. № 16(2). P. 279–290. (Scopus)

6. Melnyk L., Sineviciene L., Lyulyov O., Pimonenko T., Dehtyarova I. Fiscal decentralization and macroeconomic stability: the experience of Ukraine's economy. Problems and Perspectives in Management. 2018. № 16(1). P. 105–114. (Scopus)

7. Мельник Л. Г., Дегтярева І. Б., Горобченко Д. В., Маценко А. М. Інновації в ході сучасних трансформаційних процесів економіки підприємства, регіону, країни: досвід ЄС. Менеджмент и маркетинг інновацій. 2017. №4. С. 260–271. (Web of Science)

8. Melnyk L., Taraniuk L., Kozmenko L., Sineviciene O. Influence of the minimum salary level increase on the business entities activity in the context of transition to the sustainable development. Problems and Perspectives in Management. 2017. Vol. 15. No. 1. P. 72–79. (Scopus)

9. Melnyk L., Kubatko Oleksandr V., Kubatko Oleksandra V. Where Ukrainian regions too different to start interregional confrontation: economic, social and ecological convergence aspects? Economic research. 2016. Vol. 29. No. 1 (June 2016). P. 573–582. (Scopus)

10. Melnyk L., Sineviciene L., Draksaitė A., Krusinskis R. Research on the Relationship between Economic Growth and Energy Productivity in Lithuania and Ukraine. Information and Business Management (ISSGBM – IB 2016). Lecture Notes in Management Science.

Vol. 61. Proceeding of the International Conference, held in Hong Kong in Sept. 3-4, 2016. Edited by Harry Zhang. Singapore : Singapore Management and Sports Science Institute, 2016. P. 3–8. (Web of Science)

11. Melnyk L., Lakstutiene A., Sineviciene L., Krusinskas R. The importance of Green Economics in European Region, in the Context of Sustainable Economic Development. Social Sciences and Education (ISSGBM –SSE 2016). Lecture Notes in Management Science. Vol. 64. Proceedings of the International Conference, held in Windsor, UA, in Sept. 29-30, 2016. Edited by Harry Zhang Singapore : Singapore Management and Sports Science Institute, 2016. P. 15–20. (Web of Science)

12. Мельник Л. Четверта промислова революція: передумови і зміст. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 9(183). С. 26–30. (Scopus)

13. Мельник Л. Інструменти і ключові фактори формування сестейнової («зеленої») економіки. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 4(178). С. 30–36. (Scopus)

14. Melnyk L., Makariuk O., Moskalenko B. Investment potential of enterprises of the defense industrial complex of Ukraine. Actual problems of economy. 2015. № 9. P. 206–214. (Scopus)

15. Мельник Л. Триалектика еволюції капіталу і вартості в процесах розвитку економічних систем. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 1(163). С. 25–35. (Scopus)

Наукові статті у фахових журналах:
1. Melnyk L., Deryrolenko O., Matsenko O., Pasevin O., Khymchenko Yu. Organizational and Economic Potential of Joint Engagement of Venture Capital and

Business Process Reengineering in the Marketing Activities of Industrial Enterprises. Механізм регулювання економіки. 2019. № 2. С. 17–29.

2. Мельник Л. Г. Анатомія фазових переходів в економічних системах: підприємство, регіон, макроекономіка. Механізм регулювання економіки. 2019. № 2. С. 17–29.

3. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O., Skrypka Y. EU Economic and Legislative Policies for Industries 3.0 and 4.0 Promotion. Механізм регулювання економіки. 2018. № 4. С. 33–46.

4. Melnyk L., Hens L., Chygryn O., Dehtyarova I., Chmut A. The development of green technologies in the agro-industrial complex: the EU experience and the prospects for Ukraine. Механізм регулювання економіки. 2018. № 4. С. 9–20.

5. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O. In-Depth Teaching on European Union Matters for Future Professionals Related to Industry 3.0 and Industry 4.0. In Eastern European Journal of Regional Studies. June 2017. Vol. 3. No. 1. P. 24–30.

6. Мельник Л. Г. Інноваційні перспективи Третьою промислової революції: економіка, енергетика, екологія. Менеджмент та маркетинг інновацій. 2016. № 4. С. 342–352.

7. Мельник Л. Г. Інноваційний потенціал Третьої промислової революції. Механізм регулювання економіки. 2016. № 1. С. 9–32.

8. Melnyk L., Derykolenko O., Dehtyarova I. Socio-Cultural, Socio-Economic and Technological Transformations for Sustainable Development on Local Level. Механізм

регулювання економіки. 2016. № 2. Р. 32–38.

9. Мельник Л. Г. «Зелені» завдання Третьою промислової революції. Механізм регулювання економіки. 2016. № 2. С. 9–24.

10. Мельник Л. Г., Маценко О. М., Гайтина М. В. Еколого-економічний інструментарій розвитку транспорту при переході до «зеленої» економіки. Механізм регулювання економіки. 2015. №4. С. 172–181.

11. Мельник Л. Г., Шкарупа О. В., Шкарупа І. С. Передумови розвитку соціально-економічних систем на основі смарт-інновацій в умовах «зеленої» економіки. Економіка і регіон. 2015. №4(53). С. 109–115.

12. Melnyk L., Degtyarova I. Bewertung der Nutzung von Ökosystemdienstleistungen (ÖSD) in der Territorialplanung. Karsten Grunewald. Olaf Bastian. Alexander Drozdov. Vasily Grabovsky. Erfassung und Bewertung von Ökosystemdienstleistungen (ÖSD) – Erfahrungen, insbesondere aus Deutschland und Russland. Bundesamt für Naturschutz. Bonn-Bad Godesberg : BfN, 2014. S. 340–349.

13. Мельник Л. Г., Дегтярьова І. Б., Чигрин О. Ю., Шкарупа О. В. Соціальна та солідарна економіка при переході до сестейнового розвитку: досвід ЄС. Механізм регулювання економіки. 2014. № 4(66). С. 89–99.

Інша навчально-методична література:

1. Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світі III, IV і V промислових революцій) : навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. Суми : Вид-во СумДУ, 2019.

146 с.
2. Мельник Л. Г.,
Маценко О. М.,
Дегтярьова І. Б.,
Кубатко О. В.
Промислові революції
: навч. посіб. Суми :
Університетська
книга, 2017. 160 с.
3. Економіка розвитку
: навч. посіб. / під ред.
Л. Г. Мельника, О. Вік.
Кубатко. Суми :
Університетська
книга, 2017. 352 с.
4. Мельник Л. Г.,
Кубатко О. Вас.
Європейський досвід
підприємництва та
організації стартапів в
Україні : навч. посіб.
Суми : СумДУ, 2015.
152 с.
Участь у НДР:
1. Керівник
українсько-
литовського проекту
«Розробка
інституційних і
економічних засад
забезпечення сталого
розвитку і «зеленої»
економіки на
регіональному рівні»
2016-2017 рр. (№ д/р
0117U003260)
2. Науковий керівник
держбюджетної НДР
«Розроблення
фундаментальних
основ
відтворювального
механізму соціально-
економічного
розвитку в ході
Третьої промислової
революції», 2018-2020
рр. (№ д/р
0118U003578)
3. Науковий керівник
держбюджетної НДР
«Розроблення
фундаментальних
основ
відтворювального
механізму «зеленої»
економіки в умовах
інформаційного
суспільства», 2015-
2017 рр. (№ д/р
0115U000684)
4. Виконавець
держбюджетної НДР
«Моделювання
трансферу
екоінновацій в системі
«підприємство-
регіон-держава»:
вплив на економічне
зростання та безпеку
України», 2020 р. (№
д/р 0119U100364).
Участь у міжнародних
наукових проектах:
Модуль Жана Моне
«Можливості та
виклики торгівлі ЄС в
Україні»; джерело
фінансування – ЄС.
2016-2019 рр.
(виконавець)

Модуль Жана Моне
«Використання
кращих практик ЄС
для формування
сестейнової економіки
в Україні» (UBEUP);
джерело
фінансування – ЄС.
2014-2017 рр.
(керівник)
Авторські свідоцтва:
1. Мельник Л. Г.,
Дегтярьова І. Б.
Свідоцтво про
реєстрацію
авторського права на
статтю «Еколого-
економічне
обґрунтування
господарських рішень
з урахуванням
екстернальних
ефектів», №41540 від
27.12.2011 р.
2. Мельник Л. Г.,
Дегтярьова І. Б.
Свідоцтво про
реєстрацію
авторського права на
статтю «Урахування
екстернальних
ефектів підприємств
при еколого-
економічному
обґрунтуванні
регіонального
розвитку», №41539
від 27.12.2011 р.
3. Мельник Л. Г.,
Дегтярьова І. Б.,
Кубатко О. Вас.
Свідоцтво про
реєстрацію
авторського права на
навч. посіб. «Україна
та ЄС: передумови та
вектори соціально-
економічної
інтеграції», №58121
від 15.01.2015 р.
4. Мельник Л. Г.
Свідоцтво про
реєстрацію
авторського права на
навч. посіб. «Опыт ЕС
как основа для
формирования в
Украине сестейновой
экономики», № 60354
від 01.07.2015 р.
5. Мельник Л. Г.
Свідоцтво про
реєстрацію
авторського права на
статтю «Сестейновая
экономика как основа
перехода к
сестейновому
развитию», №61469
від 01.09.2015 р.
6. Мельник Л. Г.,
Дегтярьова І. Б.
Свідоцтво про
реєстрацію
авторського права на
навч. посіб. «Опыт ЕС
и сестейновое
развитие в Украине»,
№65807 від 31.05.2016
р.
7. Мельник Л. Г.,

						<p>Маценко О. М., Дегтярьова І. Б., Кубатко О. Вас. Свідectво про реєстрацію авторського права на навч. посіб. «Промышленные революции», №76082 від 22.01.2018 р. Головний редактор міжнародного наукового журналу «Механізм регулювання економіки»; член редколегії журналу “Environment, Development and Sustainability: A Multidisciplinary Approach to the Theory and Practice of Sustainable Development” (Scopus, Web of Science Core Collection), Нідерланди Рецензент видань, що індексуються БД Scopus, Web of Science: “International Journal of Global Environmental Issues” “International Journal of Global Energy Issues” “Environment, Development and Sustainability” “Energy & Environment” Стажування, підвищення кваліфікації: 1. Сумський державний університет, програма підвищення кваліфікації викладачів; тема «Інновації в галузі: проблеми формування «зеленої» економіки»; посвідчення №2644 від 10.01.17 р. 2. Сертифікати стажування в рамках Jean Monnet Module “EU trade opportunities and challenges for Ukraine” (Мельник Л. Г., Суми, 2019 р.). 3. Наукове стажування у Бізнес-школі (м. Сідней, Австралія), 11.12.2019-10.02.2020 р.; наказ СумДУ №2345-ІІ від 18.11.2019 р. 4. Підвищення кваліфікації у Бізнес- школі (м. Сідней, Австралія), 05.12.2018-07.02.2019 р.; наказ СумДУ №2216-ІІ від 14.11.2018 р.</p>
--	--	--	--	--	--	---

Таблиця 3. Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

Програмні результати навчання ОП	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
<i>ОК 1. Філософія науки</i>		
ПРН2. Демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику, загальний культурний кругозір та критичне мислення.	МН1. лекції-візуалізації; МН3. наукова дискусія (спрямована на аналіз етики наукового дослідження)	М2. Звіт з ситуативного/проблемного завдання (базується на обраній тематиці/напрямі власного дисертаційного дослідження) М3. Іспит
ПРН11. Вміти самостійно визначати завдання професійного та особистісного розвитку, займатися самоосвітою, усвідомлено планувати і здійснювати підвищення рівня кваліфікації.	МН2. проблемні лекції (робота з першоджерелами); МН3. наукова дискусія (спрямована на визначення науково-філософської складової дослідження аспіранта); МН4. семінарські заняття (обговорення загальних висновків досліджень, напрямів подальшого їх удосконалення, шляхів самовдосконалення та саморозвитку)	М2. Звіт з ситуативного/проблемного завдання (базується на обраній тематиці/напрямі власного дисертаційного дослідження) М3. Іспит
ПРН1. Глибоко розуміти основні концепції, теоретичні і практичні проблеми, історію розвитку та сучасний стан наукових знань з економіки, сучасні тренди та методи економічних наук, а також термінологію та методологію наукових досліджень.	МН1. лекції-візуалізації; МН2. проблемні лекції (робота з першоджерелами)	М1. Соціо-культурне есе відповідно до фаху/спеціальності аспіранта (базується на роботі із першоджерелами: читанні або перегляді твору мистецтва (книга, фільм тощо)) М3. Іспит
<i>ОК 2. Методологія та методи наукових досліджень</i>		
ПРН1. Глибоко розуміти основні концепції, теоретичні і практичні проблеми, історію розвитку та сучасний стан наукових знань з економіки, сучасні тренди та методи економічних наук, а також термінологію та методологію наукових досліджень.	МН1. проблемні лекції (концептуальний проблемний аналіз); МН4. самонавчання у віддалених системах: OCW СумДУ (LecturED), Google Classroom.	М1. Аналітичний звіт з побудови наукової гіпотези (за обраною аспірантом тематикою дослідження) М3. Диференційований залік
ПРН2. Демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику, загальний культурний кругозір та критичне мислення.	МН1. проблемні лекції (добросесність досліджень); МН2. практичні заняття (робота у невеликих групах із формування та аналізу гіпотез)	М2. Звіт зі збору даних, його презентація та колективний аналіз (через систему Eviews). М3. Диференційований залік
ПРН3. Розробляти теоретичні концепти та моделі функціонування і розвитку економічних систем на локальному, регіональному, національному та міжнародному рівнях.	МН2. практичні заняття (індивідуальна робота з відбором даних для наукового статистичного аналізу); МН3. проблемно-орієнтоване навчання (груповий критичний аналіз)	М2. Звіт зі збору даних, його презентація та колективний аналіз (через систему Eviews). М3. Диференційований залік
ПРН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і економіко-математичного моделювання і прогнозування.	МН1. проблемні лекції (добросесність досліджень); МН2. практичні заняття (робота у невеликих групах із формування та аналізу гіпотез) МН4. самонавчання у віддалених системах: OCW СумДУ (LecturED), Google Classroom.	М1. Аналітичний звіт з побудови наукової гіпотези (за обраною аспірантом тематикою дослідження) М3. Диференційований залік
ПРН5. Застосовувати інноваційні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.	МН2. практичні заняття (індивідуальна робота з пошуку бібліографічної інформації); МН3. проблемно-орієнтоване навчання (груповий критичний аналіз)	М2. Звіт зі збору даних, його презентація та колективний аналіз (через систему Eviews). М3. Диференційований залік

ПРН6. Управляти інформаційними потоками при проведенні і організації наукових досліджень.	МН2. практичні заняття (індивідуальна робота з формування вибірки статистичних даних); МН3. проблемно-орієнтоване навчання (груповий критичний аналіз)	М2. Звіт зі збору даних, його презентація та колективний аналіз (через систему Eviews). М3. Диференційований залік
<i>ОК 3. Інноваційна педагогічна діяльність</i>		
ПРН2. Демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику, загальний культурний кругозір та критичне мислення.	МН3. робота в «малих групах» (проведення колективних педагогічних експериментів); МН4. самонавчання у віддалених системах: Google Classroom, Zoom та YouTube-канал (https://www.youtube.com/watch?v=l26iEU62b6o)	М2. Аналітичний звіт з педагогічного експерименту (на прикладі викладання дисципліни за фахом) М3. Іспит
ПРН10. Вільно усно та письмово презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми економіки українською та іноземною мовами, повною мірою розуміти іншомовні наукові тексти з економіки, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях з дотриманням вимог академічної доброчесності.	МН1. лекції-візуалізації (демонстрація варіантів представлення результатів досліджень); МН3. робота в «малих групах» (проведення колективних педагогічних експериментів та керування ними);	М2. Аналітичний звіт з педагогічного експерименту (на прикладі викладання дисципліни за фахом) М3. Іспит
ПРН11. Вміти самостійно визначати завдання професійного та особистісного розвитку, займатися самоосвітою, усвідомлено планувати і здійснювати підвищення рівня кваліфікації.	МН1. лекції-візуалізації; МН3. робота в «малих групах» (подолання антиінноваційних бар'єрів); МН4. самонавчання у віддалених системах: Google Classroom, Zoom та YouTube-канал (https://www.youtube.com/watch?v=l26iEU62b6o).	М1. Есе та презентація інновацій у педагогічній практиці М3. Іспит
ПРН12. Викладати фахові дисципліни зі спеціальності «Економіка» з використанням інноваційних технологій навчання.	МН2. пробна лекція (за фахом та обраною аспірантом тематикою); МН3. робота в «малих групах» (стимулювання до педагогічних інновацій)	М1. Есе та презентація інновацій у педагогічній практиці М3. Іспит
<i>ОК 4. Управління науковими проектами</i>		
ПРН6. Управляти інформаційними потоками при проведенні і організації наукових досліджень.	МН 2. Практичні заняття у вигляді семінарів та аналізу конкретних ситуацій (кейсів) з мультимедійними презентаціями студентів. МН 3. Практико-орієнтовані заняття (кейси – аналіз конкретних ситуацій з економічної безпеки та сталого розвитку). МН 4. Самонавчання у віддалених системах: Telegram – channel (https://t.me/unprasp), з можливістю консультацій очних та електронних МН 5. Виконання індивідуальних творчих завдань (підготовка проектної заявки на фінансування наукових досліджень, її «краш-тестування» та захист).	М2. Виступ з презентацією (у тому числі захист та «краш-тестування» проектної заявки на фінансування наукових досліджень) та у якості опонентів; М3. Оцінювання творчих завдань: проектна заявка на фінансування наукових досліджень; М4. Диференційований залік
ПРН7. Вміти проектувати управлінські інноваційні та оптимізаційні рішення для забезпечення економічної безпеки та сталого розвитку соціально-економічних систем.	МН 1. Проблемно-пошукові лекції (розвиток критичного мислення за індивідуально обраним напрямом дослідження). МН 3. Практико-орієнтовані заняття (кейси – аналіз конкретних ситуацій з економічної безпеки та сталого розвитку). МН 4. Самонавчання у віддалених системах: Telegram – channel (https://t.me/unprasp), з можливістю консультацій очних та електронних МН 5. Виконання індивідуальних творчих завдань (підготовка проектної	М1. Представлення, обговорення та оцінювання результатів кейс-аналізу, дискусії; М3. Оцінювання творчих завдань: проектна заявка на фінансування наукових досліджень; М4. Диференційований залік

	заявки на фінансування наукових досліджень, її «краш-тестування» та захист).	
ПРН8. Вміти управляти комплексними інноваційними науковими проектами та/або писати пропозиції на фінансування наукових досліджень.	МН 4. Самонавчання у віддалених системах: Telegram – channel (https://t.me/unprasp), з можливістю консультацій очних та електронних МН 5. Виконання індивідуальних творчих завдань (підготовка проектної заявки на фінансування наукових досліджень, її «краш-тестування» та захист).	М2. Виступ з презентацією (у тому числі захист та «краш-тестування» проектної заявки на фінансування наукових досліджень) та у якості опонентів; М3. Оцінювання творчих завдань: проектна заявка на фінансування наукових досліджень; М4. Диференційований залік
ПРН9. Вміти працювати з фахівцями з різних галузей в рамках міждисциплінарних наукових досліджень, проявляючи лідерство та застосовуючи методи ефективної роботи в команді.	МН 3. Практико-орієнтовані заняття (кейси – аналіз конкретних ситуацій з економічної безпеки та сталого розвитку). МН 4. Самонавчання у віддалених системах: Telegram – channel (https://t.me/unprasp), з можливістю консультацій очних та електронних МН 5. Виконання індивідуальних творчих завдань (підготовка проектної заявки на фінансування наукових досліджень, її «краш-тестування» та захист).	М1. Оцінювання роботи на практичних заняттях (представлення та обговорення результатів кейс-аналізу, дискусії); М2. Оцінювання виступу з презентаціями (у тому числі захист та «краш-тестування» проектної заявки на фінансування наукових досліджень) та у якості опонентів; М3. Оцінювання творчих завдань: проектна заявка на фінансування наукових досліджень; М4. Диференційований залік
ПРН5. Застосовувати інноваційні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.	МН 3. Практико-орієнтовані заняття (кейси – аналіз конкретних ситуацій з економічної безпеки та сталого розвитку). МН 4. Самонавчання у віддалених системах: Telegram – channel (https://t.me/unprasp), з можливістю консультацій очних та електронних МН 5. Виконання індивідуальних творчих завдань (підготовка проектної заявки на фінансування наукових досліджень, її «краш-тестування» та захист).	М1. Представлення, обговорення та оцінювання результатів кейс-аналізу, дискусії; М3. Оцінювання творчих завдань: проектна заявка на фінансування наукових досліджень; М4. Диференційований залік
<i>ОК 5. Англійська мова академічного спрямування</i>		
ПРН 2. Демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику, загальний культурний кругозір та критичне мислення.	МН1 Практичні заняття. Форми організації роботи: групова бригадна, дискусії, проектна робота. Практичні заняття нададуть слухачам можливість сформувати навички письмової наукової комунікації та вміння виражати ідеї в письмовому вигляді, аргументувати їх. МН2. Підготовка презентацій за темою дисертаційної роботи здобувачами, що допоможе їм розвивати та реалізувати навички критичного мислення, самооцінювання, синтезу та аналізу інформації, висловлення думок у письмовій та усній формі.	М2. Захист презентації за темою дисертаційного дослідження М3. Іспит
ПРН 10. Вільно усно та письмово презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми економіки українською та іноземною мовами, повною мірою розуміти іншомовні наукові тексти з економіки, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях з дотриманням вимог академічної доброчесності.	МН1 Практичні заняття. Форми організації роботи: групова бригадна, дискусії, проектна робота. Практичні заняття нададуть слухачам можливість сформувати навички письмової наукової комунікації та вміння виражати ідеї в письмовому вигляді, аргументувати їх. МН2. Підготовка презентацій за темою дисертаційної роботи здобувачами, що допоможе їм розвивати та реалізувати навички критичного мислення, самооцінювання, синтезу та аналізу інформації, висловлення думок у письмовій та усній формі. МН3. Індивідуальна робота з написання робіт академічного спрямування (за вибором: анотації, тез тощо) та підготовки презентації.	М1. Оцінювання творчих письмових завдань академічного спрямування М2. Захист презентації за темою дисертаційного дослідження М3. Іспит

	Здобувачі розвиватимуть навички самостійного навчання, швидкого критичного мислення, продукування нових ідей, активізуючи як теоретичні знання з теми індивідуальних досліджень, так і практичні вміння вільно і аргументовано викладати думки з наукової проблеми, використовуючи відповідну лексику на іноземній мові.	
<i>ОК 6. Методика підготовки наукових праць</i>		
ПРН1. Глибоко розуміти основні концепції, теоретичні і практичні проблеми, історію розвитку та сучасний стан наукових знань з економіки, сучасні тренди та методи економічних наук, а також термінологію та методологію наукових досліджень.	МН1. проблемна лекція (проблема академічної грамотності, якості академічних текстів на прикладах реальних публікацій); МН6. самонавчання у віддалених системах: Google Classroom, Google Meet.	М1. Презентація дослідження (за обраним фахом наукового дослідження) на тему академічної грамотності та доброчесності; М3. Диференційований залік
ПРН2. Демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику, загальний культурний кругозір та критичне мислення.	МН1. проблемна лекція (проблема академічної грамотності, якості академічних текстів на прикладах реальних публікацій); МН3. семінар-практикум (з аналізу академічної недоброчесності, текстових запозичень та унікальності наукових праць) із елементами тренінгу МН6. самонавчання у віддалених системах: Google Classroom, Google Meet.	М1. Презентація дослідження (за обраним фахом наукового дослідження) на тему академічної грамотності та доброчесності; М2. Наукова стаття за IMRaD структурою; М3. Диференційований залік
ПРН8. Вміти управляти комплексними інноваційними науковими проектами та/або писати пропозиції на фінансування наукових досліджень.	МН2. практичні заняття (у формі імітаційної гри з подачі/рецензування статті у видавництві); МН3. семінар-практикум (з аналізу академічної недоброчесності, текстових запозичень та унікальності наукових праць) із елементами тренінгу МН4. проектне навчання (спрямоване на оволодіння мовним матеріалом, формування певних мовленнєвих навичок та вмінь), у т.ч. із застосуванням системи Grammarly МН5. проектне навчання (індивідуальний дослідницький проєкт з підготовки наукової статті за структурою IMRaD).	М1. Презентація дослідження (за обраним фахом наукового дослідження) на тему академічної грамотності та доброчесності; М2. Наукова стаття за IMRaD структурою; М3. Диференційований залік
ПРН9. Вміти працювати з фахівцями з різних галузей в рамках міждисциплінарних наукових досліджень, проявляючи лідерство та застосовуючи методи ефективної роботи в команді.	МН1. проблемна лекція (проблема академічної грамотності, якості академічних текстів на прикладах реальних публікацій); МН2. практичні заняття (у формі імітаційної гри з подачі/рецензування статті у видавництві); МН3. семінар-практикум (з аналізу академічної недоброчесності, текстових запозичень та унікальності наукових праць) із елементами тренінгу МН6. самонавчання у віддалених системах: Google Classroom, Google Meet.	М1. Презентація дослідження (за обраним фахом наукового дослідження) на тему академічної грамотності та доброчесності; М2. Наукова стаття за IMRaD структурою; М3. Диференційований залік
ПРН10. Вільно усно та письмово презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми економіки українською та іноземною мовами, повною мірою розуміти іншомовні наукові тексти з економіки, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях з дотриманням вимог академічної доброчесності.	МН1. проблемна лекція (проблема академічної грамотності, якості академічних текстів на прикладах реальних публікацій); МН2. практичні заняття (у формі імітаційної гри з подачі/рецензування статті у видавництві); МН3. семінар-практикум (з аналізу академічної недоброчесності, текстових запозичень та унікальності наукових праць) із елементами	М1. Презентація дослідження (за обраним фахом наукового дослідження) на тему академічної грамотності та доброчесності; М2. Наукова стаття за IMRaD структурою; М3. Диференційований залік

	<p>тренінгу</p> <p>МН4. проектне навчання (спрямоване на оволодіння мовним матеріалом, формування певних мовленнєвих навичок та вмінь), у т.ч. із застосуванням системи Grammarly</p> <p>МН5. проектне навчання (індивідуальний дослідницький проєкт з підготовки наукової статті за структурою IMRaD).</p> <p>МН6. самонавчання у віддалених системах: Google Classroom, Google Meet.</p>	
<i>ОК 7. Економетрика і бізнес-аналітика</i>		
<p>ПРН5. Застосовувати інноваційні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.</p>	<p>МН1. Навчання на основі запитів (кейс або сценарій на основі власного дисертаційного дослідження);</p> <p>МН3. Проблемно-пошукові методи (з факторного аналізу впливу на економетричну модель)</p> <p>МН4. Лабораторні заняття з побудови моделей аналізу проблем та явищ дисертаційного дослідження або наукової статті.</p>	<p>М1. Презентація результатів кейс-аналізу за власним дисертаційним дослідженням;</p> <p>М3. Лабораторна робота з побудови економетричної моделі аналізу економічної задачі.</p> <p>М4. Іспит</p>
<p>ПРН6. Управляти інформаційними потоками при проведенні і організації наукових досліджень.</p>	<p>МН1. Навчання на основі запитів (кейс або сценарій на основі власного дисертаційного дослідження);</p> <p>МН2. Практико-орієнтоване навчання (виконання індивідуального розрахункового завдання за власним напрямом дослідження);</p> <p>МН3. Проблемно-пошукові методи (з факторного аналізу впливу на економетричну модель)</p> <p>МН4. Лабораторні заняття з побудови моделей аналізу проблем та явищ дисертаційного дослідження або наукової статті.</p> <p>МН5. Самонавчання у віддалених системах: Mix SumDU, Google Meet.</p>	<p>М1. Презентація результатів кейс-аналізу за власним дисертаційним дослідженням;</p> <p>М2. Індивідуальне розрахункове завдання (презентація та захист);</p> <p>М3. Лабораторна робота з побудови економетричної моделі аналізу економічної задачі.</p> <p>М4. Іспит</p>
<p>ПРН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і економіко-математичного моделювання і прогнозування.</p>	<p>МН2. Практико-орієнтоване навчання (виконання індивідуального розрахункового завдання за власним напрямом дослідження);</p> <p>МН3. Проблемно-пошукові методи (з факторного аналізу впливу на економетричну модель)</p> <p>МН4. Лабораторні заняття з побудови моделей аналізу проблем та явищ дисертаційного дослідження або наукової статті.</p>	<p>М2. Індивідуальне розрахункове завдання (презентація та захист);</p> <p>М3. Лабораторна робота з побудови економетричної моделі аналізу економічної задачі.</p> <p>М4. Іспит</p>
<p>ПРН3. Розробляти теоретичні концепти та моделі функціонування і розвитку економічних систем на локальному, регіональному, національному та міжнародному рівнях.</p>	<p>МН2. Практико-орієнтоване навчання (виконання індивідуального розрахункового завдання за власним напрямом дослідження);</p> <p>МН3. Проблемно-пошукові методи (з факторного аналізу впливу на економетричну модель)</p> <p>МН4. Лабораторні заняття з побудови моделей аналізу проблем та явищ дисертаційного дослідження або наукової статті.</p> <p>МН5. Самонавчання у віддалених системах: Mix SumDU, Google Meet.</p>	<p>М1. Презентація результатів кейс-аналізу за власним дисертаційним дослідженням;</p> <p>М2. Індивідуальне розрахункове завдання (презентація та захист);</p> <p>М3. Лабораторна робота з побудови економетричної моделі аналізу економічної задачі.</p> <p>М4. Іспит</p>
<p>ПРН1. Глибоко розуміти основні концепції, теоретичні і практичні проблеми, історію розвитку та сучасний стан наукових знань з економіки, сучасні тренди та методи економічних наук, а також термінологію та методологію наукових досліджень.</p>	<p>МН1. Навчання на основі запитів (кейс або сценарій на основі власного дисертаційного дослідження);</p> <p>МН2. Практико-орієнтоване навчання (виконання індивідуального розрахункового завдання за власним напрямом дослідження);</p> <p>МН3. Проблемно-пошукові методи (з факторного аналізу впливу на економетричну модель)</p> <p>МН5. Самонавчання у віддалених</p>	<p>М1. Презентація результатів кейс-аналізу за власним дисертаційним дослідженням;</p> <p>М2. Індивідуальне розрахункове завдання (презентація та захист);</p> <p>М4. Іспит</p>

	системах: Mix SumDU, Google Meet.	
ПРН2. Демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику, загальний культурний кругозір та критичне мислення.	МН1. Навчання на основі запитів (кейс або сценарій на основі власного дисертаційного дослідження); МН2. Практико-орієнтоване навчання (виконання індивідуального розрахункового завдання за власним напрямом дослідження); МН3. Проблемно-пошукові методи (з факторного аналізу впливу на економетричну модель) МН5. Самонавчання у віддалених системах: Mix SumDU, Google Meet.	М1. Презентація результатів кейс-аналізу за власним дисертаційним дослідженням; М2. Індивідуальне розрахункове завдання (презентація та захист); М4. Іспит
<i>ОК 8. Сучасні тренди економічного розвитку</i>		
ПРН1. Глибоко розуміти основні концепції, теоретичні і практичні проблеми, історію розвитку та сучасний стан наукових знань з економіки, сучасні тренди та методи економічних наук, а також термінологію та методологію наукових досліджень.	МН1. Лекція-дискусія з сучасних трансформацій в економіці. МН2. Інтерактивні лекції (YouTube лекції) з перспективних стратегій розвитку різних соціально-економічних систем. МН3. Проблемно-орієнтоване та міждисциплінарне навчання МН4. Самонавчання з використанням дистанційних технологій (Mix SumDU). МН5. Навчальна дискусія/дебати та сценарний аналіз (як метод навчання на основі запитів) з метою пошуку інноваційних рішень МН6. Проблемно-пошуковий метод (ділова гра)	М1. Презентація-захист індивідуального дослідницького проекту з економічного обґрунтування найбільш перспективних стратегій розвитку підприємств, галузей, територіальних утворень або напрямів діяльності в умовах Промислових революцій М2. Ділові ігри за сценарієм викладача та власною тематикою аспіранта М3. Іспит.
ПРН2. Демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику, загальний культурний кругозір та критичне мислення.	МН1. Лекція-дискусія з сучасних трансформацій в економіці. МН2. Інтерактивні лекції (YouTube лекції) з перспективних стратегій розвитку різних соціально-економічних систем. МН3. Проблемно-орієнтоване та міждисциплінарне навчання МН4. Самонавчання з використанням дистанційних технологій (Mix SumDU).	М1. Презентація-захист індивідуального дослідницького проекту з економічного обґрунтування найбільш перспективних стратегій розвитку підприємств, галузей, територіальних утворень або напрямів діяльності в умовах Промислових революцій М3. Іспит.
ПРН3. Розробляти теоретичні концепти та моделі функціонування і розвитку економічних систем на локальному, регіональному, національному та міжнародному рівнях.	МН1. Лекція-дискусія з сучасних трансформацій в економіці. МН3. Проблемно-орієнтоване та міждисциплінарне навчання МН5. Навчальна дискусія/дебати та сценарний аналіз (як метод навчання на основі запитів) з метою пошуку інноваційних рішень МН6. Проблемно-пошуковий метод (ділова гра)	М1. Презентація-захист індивідуального дослідницького проекту з економічного обґрунтування найбільш перспективних стратегій розвитку підприємств, галузей, територіальних утворень або напрямів діяльності в умовах Промислових революцій М2. Ділові ігри за сценарієм викладача та власною тематикою аспіранта М3. Іспит.
ПРН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і економіко-математичного моделювання і прогнозування.	МН1. Лекція-дискусія з сучасних трансформацій в економіці. МН2. Інтерактивні лекції (YouTube лекції) з перспективних стратегій розвитку різних соціально-економічних систем. МН3. Проблемно-орієнтоване та міждисциплінарне навчання МН5. Навчальна дискусія/дебати та сценарний аналіз (як метод навчання на основі запитів) з метою пошуку інноваційних рішень	М1. Презентація-захист індивідуального дослідницького проекту з економічного обґрунтування найбільш перспективних стратегій розвитку підприємств, галузей, територіальних утворень або напрямів діяльності в умовах Промислових революцій М3. Іспит.
ПРН8. Вміти управляти комплексними інноваційними науковими проектами та/або писати пропозиції на фінансування наукових досліджень.	МН3. Проблемно-орієнтоване та міждисциплінарне навчання МН5. Навчальна дискусія/дебати та сценарний аналіз (як метод навчання на основі запитів) МН6. Проблемно-пошуковий метод (ділова гра)	М1. Презентація-захист індивідуального дослідницького проекту з економічного обґрунтування найбільш перспективних стратегій розвитку підприємств, галузей, територіальних утворень або напрямів діяльності в умовах Промислових революцій М2. Ділові ігри за сценарієм викладача

		та власною тематикою аспіранта М3. Іспит.
ПРН7. Вміти проектувати управлінські інноваційні та оптимізаційні рішення для забезпечення економічної безпеки та сталого розвитку соціально-економічних систем.	МН3. Проблемно-орієнтоване та міждисциплінарне навчання МН5. Навчальна дискусія/дебати та сценарний аналіз (як метод навчання на основі запитів) з метою пошуку інноваційних рішень МН6. Проблемно-пошуковий метод (ділова гра)	М1. Презентація-захист індивідуального дослідницького проекту з економічного обґрунтування найбільш перспективних стратегій розвитку підприємств, галузей, територіальних утворень або напрямів діяльності в умовах Промислових революцій М2. Ділові ігри за сценарієм викладача та власною тематикою аспіранта М3. Іспит.
<i>ОК 9. Педагогічна практика за професійним спрямуванням</i>		
ПРН2. Демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику, загальний культурний кругозір та критичне мислення.	МН1. Навчання на основі досвіду; МН2. Практико-орієнтовне навчання; МН4. Індивідуальне дослідження.	М1. Виконання звіту з педагогічної практики; М2. Виконання та демонстрація практичного індивідуального завдання; М3. Виступ з презентацією для представлення результатів педагогічної практики та її захисту.
ПРН11. Вміти самостійно визначати завдання професійного та особистісного розвитку, займатися самоосвітою, усвідомлено планувати і здійснювати підвищення рівня кваліфікації.	МН1. Навчання на основі досвіду; МН2. Практико-орієнтовне навчання; МН3. Метод наукових дискусій; МН4. Індивідуальне дослідження.	М1. Виконання звіту з педагогічної практики; М2. Виконання та демонстрація практичного індивідуального завдання.
ПРН10. Вільно усно та письмово презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми економіки українською та іноземною мовами, повною мірою розуміти іншомовні наукові тексти з економіки, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях з дотриманням вимог академічної доброчесності.	МН1. Навчання на основі досвіду; МН2. Практико-орієнтовне навчання; МН3. Метод наукових дискусій; МН4. Індивідуальне дослідження.	М1. Виконання звіту з педагогічної практики; М2. Виконання та демонстрація практичного індивідуального завдання; М3. Виступ з презентацією для представлення результатів педагогічної практики та її захисту.
ПРН1. Глибоко розуміти основні концепції, теоретичні і практичні проблеми, історію розвитку та сучасний стан наукових знань з економіки, сучасні тренди та методи економічних наук, а також термінологію та методологію наукових досліджень.	МН1. Навчання на основі досвіду; МН2. Практико-орієнтовне навчання; МН3. Метод наукових дискусій; МН4. Індивідуальне дослідження.	М1. Виконання звіту з педагогічної практики; М2. Виконання та демонстрація практичного індивідуального завдання; М3. Виступ з презентацією для представлення результатів педагогічної практики та її захисту.
ПРН12. Викладати фахові економічні дисципліни з використанням інноваційних технологій навчання.	МН1. Навчання на основі досвіду; МН2. Практико-орієнтовне навчання; МН3. Метод наукових дискусій; МН4. Індивідуальне дослідження.	М3. Виступ з презентацією для представлення результатів педагогічної практики та її захисту.